

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enarrationes Novae D. Martini Lutheri in Ionam Prophetam

Jonas, Justus

Haganoæ

urn:nbn:de:hbz:466:1-36521

Th. 378.

REVEREN

DISSIMO DOMINO, D. GVILHELMO EPISCOPO ARGENTINENSI, Principi Alsatiae, Domino clementissimo, Iustus Ionas Gratia
& Pacem Dei in Christo.

IN HISTORIAM hanc & prophetiam Ione, Reuerend. Domine, si carnalis aliquis incidat lector, potius dixerit quam historiam. Hinc & Lucianus pleraque talia ridet, que

admodum et ipsam resurrectionem mortuorum (cuius Ionas typum gerit) mundi sapientes & Philosophi explodunt, habentque pro fabula. Sic & in historia Abraham, qui centenarius, genuerit filium, prima fronte nihil magni, nihil grauium rerum uidetur docere & casu accidisse, ut senex feliciter operam liberis dederit & ex anu sustulerit filium. At cum hinc tam in speciem, inani & nude historie suus contigit artifex Apostolus Rom. 4. ibi primum apparet, non ieiunam aut exuccam narrationem esse historiam Abrahami: sed eiusmodi clausam ibi latere sapientiam, & maximarum rerum cognitionem, prae

EPISTOLA NVN

qua tota mundi philoſophia et ſapiētia ſtultitia ſit: ibi primū argumenta illa, quæ alius lector ne ſuſpicari quidem potuiſſet: ibi aſtruſa latuiſſes, uelut ex theſauro diuitis patris familias deſcuntur in tempore, quibus penè ſolis Paulus in hac egregia epiſtola ad Romanos, nō dubitat totam religionis cauſam cōtra omnem Iudeorum, iuxta ac Græcorū ſapientiam non modo munire: ſed ut firmiſſimis fundamentis mædificare, et ſuperſtruere. Si igitur q̄ in Abrahami hiſtoria fecit Paul. idem feciſſet in explicādo Ionæ hiſtoria, cuiusmodi putas de maximis rebus pietatis, de pauorib. percuſſæ & perterritæ cōſciētiae, de luſta fidei, de agone illo extremo, in quo egre uel ſanctiſſimi perdurant. Pauli calamo, habere uemus depictum Ionam. Nunc uero non Paulus, nō Petrus, aut aliquis ex prophetis, ſed Chriſtus ipſe. oſtendit nobis quid ex hiſtoria Ionæ diſcere, aut fructus boni percipere poſſimus. Chriſtus ipſe, uocationem illam, & dona ac ſpiritum Ionæ magnifice prædicat, cum inquit, Surgēt Niniuitæ in iudicio cum generatione hac, et cōdemnabunt eam, qui penitentiam egerunt, ad prædicationem Ionæ prophete. Tanquā inſigne opus dei Lucas in actis deſcribit q̄, ad unam contionem Petri crediderint tria milia. At hic Chriſtus Niniuitas dicit credidiſſe ad prædicationem Ionæ, hoc eſt, ipſum regē potentiſſimū

tun
&
pop
hoc
do
Etus
tas
rib
miſ
Co
&
illa
tun
gia
Id
ere
tia
fra
gn
pr
bi
fia
tu
as
ill
ta

tunc

CVPATORIA.

tunc orbis monarcham, tot principes et magnates
 & maximam illam multitudinem, in tam ampla &
 populosa urbe. Maximū omnino robur spiritus in
 hoc propheta fuit, qui ex humili & demisso, pau-
 do & fugitivo, sic repente factus est alacer & ere-
 ctus. Sic contra totum mundū & omnes inferi por-
 tas euasit inuictus, ut nulli postea terrores tam hor-
 ribiles incidere potuerint, quibus hic propheta sub-
 miserit animum. Hoc est nimirum quod Paulus ad
 Corinthios dicit, Cum infirmor, tunc robustus sum
 & uirtus in infirmitate perficitur. Hæc est nimirū
 illa uictrix, Resurrectionis Christi potentia, cuius iā-
 tum Ionas non modo typum gessit, sed uim & ener-
 gian post tantam mortis acerbiter expertus est.
 Ideo Christus prophetarum Dominus, quamuis Hi-
 eremias 40. annis in populo Israel magna constan-
 tia prædicarit. Esaias eciam & alij suum cursum,
 frementibus contra principib. & potentibus mundi
 gnauiter absoluerint, tamen hunc prophetam Ionā
 præ ceteris insigni ornauit præconio. Deinde &
 hic propheta Ionas proponit nobis tam egregium
 fidei exemplum, ut in tota scriptura, cum Veteris
 tum Noui testamenti, non facile excellentius inueni-
 as. Vix enim ullū extat alibi exemplum, ubi agonē
 illum, et acerrimam illam luctam, laborantis, decer-
 tantisq; fidei descriptā uideas expressum. Proinde,

EPISTOLA NVN=

& Christus ipse, Ionam, sue mortis & resurrectionis typum esse adfirmat, cum inquit: Quemadmodum Ionas tribus dieb. & tribus noctibus fuit in uentre ceti: ita filius hominis, tribus diebus & tribus noctibus erit in corde terre. Maxima autem piorum sapientia est, mortis & resurrectionis Christi cognitio: eam sibi unam præ omni sapientia, præ tota iusticia legis, optat uberem contingere Paulus, adfirmans tam esse excelsam & sublimem, ut in hac uita, etiam sanctissimis, ibi semper aliquid relinquatur in quod proficiat. Sic enim ad Philippen. Non quæprehenderim, inquit, sed adnitior &c. Hanc igitur summam sapientiam, hanc Christi cognitionem, in hac Ionæ historia, ueluti quadam insigni pictura, proponere uoluit nobis spiritus sanctus. Eam picturam intueri subinde, & ob oculos habere debemus, qui cunq; inenarrabili dono Dei ad hunc gradum summæ sapientiæ peruenimus, ut omni cognitione, omninq; scientia ditati, sciamus quantus thesaurus sit, & excellens & solida beatitudo, bonitatem et præsentiam Dei cernere, ac sentire auxilium. Sunt enim quidam hoc seculo matheologi, planè τῆ τοῦ κοινῆ-
 voi, qui cum sibi uideantur πρὸς τὴν σὴ μὲν, & subinde noua dogmata spargant in uulgus: tamen in minimis habent hanc fidei & remissionis peccatorum doctrinam: & cum in omnibus alijs magnificè

CVPATORIA

ee et fortiter theologice, tantum huius articuli
 qui uniuersae pietatis caput est & summa, sunt in se
 gniter rudes. Cū igitur etiam hoc tempore, quo prae
 superioris seculi inopia, abundamus praeceptoribus.
 & libris: cum in sacris, tum etiam alijs literis, tanta
 sit ignorantio illius summi articuli, nempe cognitio-
 nis Christi, etiam in his qui quotidie novos libros cō-
 sarcinant, et soli religionis magistri haberi uolunt:
 ut pro uirili inuarem eos qui sana doctrina ex ania-
 mo afficiuntur, hunc cōmentarium germanicum la-
 tine uerti: qui quāto de Christo et fide differat dex-
 terius et sanius, q̄ hi qui nunc sua somniade Eucharis-
 tia, uerbosis libris obtrudunt orbi, facile iudicabūt
 uere pij & spirituales lectores. Illas autem in Ionā
 Prophetam enarrationes, à Luthero primū germa-
 nice cōscriptas, latine nunc redditas, T. P. R. inscri-
 bendas esse duxi. Cum enim prae omnibus Germaniae
 Episcopis, nomen tuum, praeclaris illis tuis uirtuti-
 bus feceris toto imperio celebre, & nō modo apud
 Cas. M. & summos principes magna polleas au-
 thoritate: sed & à plerisque non ineruditis hominibus
 ab excellentia ingenij, singulari prudentia, & non
 mediocri doctrina laudatus sis: libēter tibi tali prin-
 cipi, specimen eius doctrinae, in qua uersor, & quā
 probo, dedi: sperans fore, ut cum ipse ames literas
 & honesta studia, correctius sis inter pia & impia

EPISTOLA NVN

scripta iudicaturus. Grauis iam ubiq; auditur que
 rela temporum, quasi per Lutheri doctrinam abor-
 lita sint multæ ceremonie, omnes illi cultus disti-
 pati in Ecclesijs: grauiore, tunc fuissent, si licuisset
 proderet genitus & occulta suspiria cordium, ubi
 nemo bonus non uehementer dolebat, sublatam &
 extinctam esse doctrinam Christi, & nō modo sub-
 latam, sed pro Christo, cucullum Minoritarum ridi-
 culas nugas, & mera somnia prædicari. Hoc nostro
 seculo autem, quotquot sunt bonæ conscientie, ex
 animo gaudent, hanc doctrinam puram Euangelij,
 sic dono inenarrabili Dei productam feliciter in lu-
 cem, & quasi diuinitus renatam, ut rursus sciri pos-
 sit quæ uera uia sit consequendi æternam salutem,
 quæ uera Dei cognitio, quid per Christum acceperi-
 mus, unde in tentationibus peccati, in agone & ter-
 roribus mortis, animi firmam satis & solidam pos-
 sint habere cōsolationē: traditur enim sincere iam
 doctrina fidei, in qua tota summa sita est pietatis.
 Ad hæc, cognoscitur per Euangelium, quæ uita ge-
 nera Deo placeant: Quo honore affici debeant ma-
 gistratus, quid sentiendū sit de legibus et ordinatio-
 nibus politicis. Hæc non ita multos annos proorsus
 ignorabantur in omnibus templis: in omnibus sug-
 gestis citius ebuccinabatur nomen Barbaræ, S. Anto-
 nij, & simulium duorum, quàm Christi. Franciscus
 solus

solus apud Minoritas excelsior caelo erat. Quae uita
 ta genera pia et Christiana essent, ignorabatur. Nam
 conjugati, deinde reges, principes, & qui Reipub.
 praerant, iure consulti, milites, reliqui qui potestati
 inseruiunt, praeter Episcopos & monachos, seculares
 & mundani uocabantur, & in statu putabatur esse
 damnationis. Quicquid non ex fide est, inquit Pau-
 lus, peccatum est. Cuiusmodi igitur diluuium putas pec-
 catorum, iacebant obruti atque submersi magistratus,
 equites, milites, qui nihil minus credebant quam suum
 uitae genus institutum esse a Deo, aut probari deo: qui
 solos monachos sanctos, se uero prophanos et secu-
 lares esse putantes: nihilominus, sine fide redarguen-
 te intus conscientia, in his uitae generibus quae ipsi sen-
 tiebant esse contra Deum, & impia perseuerarunt
 & manserunt. Hinc plerique inter eos prorsus tan-
 dem desperantes, in omne scelerum genus dederunt
 se praecipites: quidam in agone mortis, conscientiae
 furis misere agitatis arces, castella, purpuram, quid
 non? pro redimendis suis peccatis ad templa dede-
 runt et monasteria. Pro hac ergo doctrina, pro hoc
 Euangelio, nunquam satis gratus futurus est orbis,
 quod nos in tanto luto peccatorum lucentes, quasi
 porrecta dextera subleuauit, ut quilibet in suo statu
 nunc sciat quae sit sua uocatio, quid postulet Deus,
 quae sint bona opera, quae uere placeant Deo. Hoc

EPISTOLA NVN

donum omnino maius et excellentius est, quàm nob
 verbis aut cogitationibus ullis assequi possimus. Sed
 obijcient quidam, magnam tranquillitatem fuisse in
 Ecclesia, antequàm exoriretur hæc doctrina. Nunc
 magnos motus in Rebus pub. hereses & seditiones
 excitatas esse. Legamus Vetus & Nouum testa
 mentam, quando unq̄ mundus illum audiuit pro
 phetam, aut apostolum, quem non persecutus sit.
 Quo unquam seculo, Sathan contra sanam doctri
 nam non excitauit hereses & pseudapostolos. Si
 qui igitur sunt homines Neophyti, & uera pietatis
 imperiti, qui quadam gloriæ cupiditate, de Euchari
 stia & Baptismo, noua & impia dogmata spargūt,
 ipsi, ut Apostolus ait, incerti, quid loquantur aut de
 quibus adfirment, cum illis nihil nobis cōmune est.
 Primus horum in medio Euangelij cursu exortus est
 Carlostadius, qui quanquàm inquietissimi animi sui
 furijs subinde incitatus, immānia damna dederit in
 Ecclesia et Rep. tamen longe horribilius nociturus
 erat, sine ingenio nisi natura eum infantē finxisset
 omniaq; ui ademisset instrumenta ad nocendum.
 Si qui nunc sunt simili fanatico spiritu correpti, qui
 contra dignitatem Sacramentorum, non modo blas
 pheme & impie docent, sed et politicas leges et or
 dinationes, cōtra Verbū Dei conuellunt, & nō mo
 do Ecclesia, sed & rerum publicarum nouam fore

Carlostadius
 primus Sacra
 mentarius.

mam moliuntur, ipsi adhuc incerti, quale ædificium
 hæc illorum constructio, quale sue ruinae futurae sint:
 cum illis nihil nobis conuenit, semperq; Euāgelistæ
 sine Euāgelio, & audaces ac gloriosi pseudapostoli,
 & sine Christo esse nobis uisi sunt: quod iudicium
 nostrum, ne fallat, aut uanum uideatur, ipsi de die in
 diem magis gnauer dant operam. Nos urgemus ar
 ticulum iustificationis, & doctrinam fidei, quam illi
 Neoprophetæ, ut uulgatam aspernantur. Enarravit
 hæctenus Lutherus Genesim, Deuteronomion, Exo
 dum, Psalterium, Abacuc, Zachariã, Esaiam; eiusq;
 lucubrationes & translationes sunt in maxima ad
 miratione, apud uere pios & eruditos. Et qualis tota
 sit doctrina Lutherana, quam pleriq; non auditam,
 non cognitam, tantum odio nominis damnãt & con
 sputant, uel ex hoc uno in Ionam commentario esti
 mare licet, qui non solum nihil docet impij, sed & ea
 quæ afflictis conscientijs, in agone summo tentatio
 num maxime sunt necessaria, adeo tradit dextere, ut
 multi pij fateantur illum commentarium sibi in Psal
 terium, in Iobum, in omnes locos scripturæ, ubi loci
 summorum affectuū fidei incidūt, maxime usui esse.
 Rogo igitur hoc saltem abs te Reuerēdis. Pater im
 petrari patiari, ut posthabitis tot iniquis præiudi
 cijs eorum, qui cane peius & angui, oderunt nomen
 Lutheri, legas has enarrationes, qui Ionæ historiam

EPISTOLA NVN

cum magno fructu pure explicant. Quidam optima scripta, ut Salomon ait, omnibus gemmis meliora, damnant tantum, & nondum lecta, proijciunt, qui huius sui inquisiti iudicij graues pœnas dabunt Deo, quòd ne hoc quidem concedunt docentibus in Ecclesia, quod nunquàm ausi sunt denegare, in foro aut iudicio, de umbra asini lurgantibus. Eam temeritatem & sœuitiam, omnibus seculis inauditam, non dubito à tuo ingenio, natura, natuàq; prudentia alienissimam esse. Animaduerti enim multos eruditos, graues & honestos uiros, tibi præ reliquis Episcopis laudem tribuere, ingenij, prudentiæ, moderacionis, iudicij, diligentia, & studij, earum rerum quæ ualeant ad conseruandã pacem in Rebus publicis, et retinendam concordiam doctrinæ in Ecclesia. Quare non opus erit, te uirum tanta sapientia præditum monere aut hortari, tantum orabimus Deum, ut & præclaris dotibus illis libeat tibi uti ad commoda publica. Ego autem ideo libentius ad te, tali captata occasione, scripsi, quòd propter communem patriam, inde ab ineunte ætate, tuas uirtutes propius licuit inspicere. Deinde cum pater meus Ionas apud inclinatam Honsteynensium familiam in aliqua gratia fuerit, quem & ego in mea pueritia audiui, sepe de tuis diuinis uirtutibus & dotibus, præclare & magnifice sibi pollicentẽ, putari paternæ memoriæ atq; nominis

minis commendatione, meum quoque quaecumque
 officium, gratius tibi futurum. Sed nunc si forsitan
 nos parum digni habemur quibus aures tue pate-
 ant, ipsum summum & excellentissimum prophe-
 tam Ionam, ueterem aulicum, et in domibus Regum
 non ignotum contionatorem audire uelis, qui quo-
 maior princeps Episcopus fueris, eo praeclearius
 apud summum hominem, de rebus etiam summis &
 maximis differet, quas ut penitus sic & utiliter
 cognoscas, spiritum suum largiatur tibi

IESVS CHRISTVS amen.

Date VI. Mensis Iulij.

Anno. M. D.

XXX.

B 2

OPTIMO VI

RO D. IVSTO IONAE, THEO.
logo VVittembergensi, Marti-Luther

GRATIAM ET PACEM IN CHRISTO. Quāuis ego nunq̄ sperauerim, sicut nec optaui, ut libelli mei aliquid perpetui nominis uel authoritatis in mundo haberēt, semper eo cōtentus, si me monitore uel ostensore, mouerētur homines ad sacras literas legendas & intelligēdas, si forte spiritu duce & magistro, meliora ex ipsis plenis fontibus haurirent, quā ex meis exiguis riuulis lambere possint. Tamen cum uideam in tanta copia tractatum scripturas, raros & paucos foeliciter eas attingere, plurimos etiam maligniter in illis uersari, & pernitosse proprio spiritu eas explanare, incipio meos quoq; libellos non ita odisse, neq; illis adeo publicum inuidere, sicut antea semper feci.

Nam & si ego nihil sum, deniq; & in mea Germanica lingua stylo rudis ac barbarus, tamen illud quod est doctrinae Christianae caput, totiusq; scripturae summa, nempe articulum gratiae, iustificationis seu remissionis peccatorum, certe diligenter & fideliter tractaui, ut in Domino ausim gloriari cum S. Paulo, imperitus sermone, sed nō scientia. Tu ipse uides optime Iona, quā frigeant, quā sint imperiti in

riti in hac re, quotquot hodie extra nostrum confor-
tium sunt, & libros scribunt, scripturasq; explanāt,
ut si illis solis contingat Ecclesiarum administratio,
nihil certius sub ipsorū regno expectes, quā nouū
quendam Papatū, ubi Christus denuo aboleatur, cū
tota illa sapientia nostra, quæ est notitia iustitiæ fi-
dei: fixa enim in eorum cordibus humanæ opinio
iustitiæ, seu operum sic pertinaciter est, ut eam à iu-
sticia fidei seu gratiæ nullo modo separare queant.
Nec mirum sane, ego in hunc usq; diem multis &
magnis agombus expertus sum in meipso, quā sit
res ardua & mere diuina, in animo humano eam no-
ticiam inolescere, Quod gratia & sine operibus iu-
stificemur, quodq; ipsa sola fides in Christum, sit illa
unica iustitia sanctorum Dei, iusticia inquā, ut scho-
le loquuntur, formalis et perfecta. Excedit hoc nimi-
um cordis humani captum, & sapiendi ac loquendi
in terra modum. Quid illi facerent, qui nihil horum
experti, promittunt sibi omnia sola scripturarum le-
ctioe, eaq; tam præsumptuosa, ut si semel aliquem li-
brum legerint, sibi planè persuasum habēt, sese rem
totam comprehendisse. Discunt quidem hæc uerba
usu quodam recensere, fides iustificat, opera non iu-
stificant &c. Sed ubi locos scripturæ attingunt, in
quibus hæc res pulcherrime & fortissime traditur,
ibi transcunt quasi cæci, surdi & muti, ut ne uer-

P R A E F A T I O.

bo quidem eius rei meminere, scilicet hoc ipso suo testimonio satis declarantes, quod uerba didicerint à nobis, rem nunquam serio & uere senserint. At scripturas citra hunc articulum tractare, est potius scripturas obscurare uel deprauare, cum penè sit nulla syllaba, quæ non hoc agat, ut Christus cognoscatur. Ista cum uideã (ut dixi) patior libens meos aliquot libellos optimis nostri seculi libris, tãquam cilicium ad purpurã tabernaculi, adiungi, & in Latinam quoq; linguam spargi, inter quos hunc Ionã, quem tu uertis, numero. Nam studio singulari hoc unum egi, ut uim & robur fidei christianæ, insigni aliquo exemplo, etiam rudibus, quantum fieri potuit, crassissime ob oculos depingerem. Nihil sanè facilius in omnibus prophetis antea fuit, hac historia Ionæ, ut quam sibi quiuus unico aspectu uel auditu perfecte cognitam, presumeret. At nunc etiam summis in spiritu uiris, talis est, ut fateri cogantur, se in hac necdum prima elementa perdidicisse, certe ego ipse, qui commentatus sum, pauca, & uix stillas pro re tanta dixi, necdum tamen has ipsas meas stillas sorbui, cum illi interim, forte totum mare, quo Ionas absorptus fuit, unã cum ipso ceto absorbuerint, odio planè dignũ genus hominum, cui tam cito saturo in fastidium uertuntur eternæ istæ delitiæ uerbi Dei, quibus ipsi angeli nunquam saturantur.

saturantur, sed in aeternū desyderant eas spectare.

Recte ergo facis, optime Iona, quòd huic labo-
ri te dederis, uertendo meo commentario, maxime
propter fidei (ut dixi) gloriam, quam cupio uche-
menter, quoquo modo, quaqua occasione celebra-
ri, siue hoc fiat meo, id est, barbaro et rudi, siue tuo,
id est, eleganti & splēdido stylo. Iuuabis certe rem
sanctorum Dei, non infœliciter hoc studio, & sacri-
ficium Deo suauissimū odoris offeres. Neq; dubito
quin is meus cōmentarius tuo ingenio & eloquen-
tia (quibus te Christus præ ceteris ornauit) refor-
matus, non solum melioribus uerbis loquetur, sed
etiam rem ipsam opulentiùs & uiuatiùs lectoribus
ostendet. Erit q; ut liber deinceps non meus, sed me-
spoliato, tuus dicatur. Quod spoliū non me offen-
det, sed delectabit, & rapinam hanc pro insigni mi-
sericordia acceptabo. Non adulator tibi, neq; meip-
sum palpo, dum sic loquor iactabundus. Sed zelus
meus est, qui urit & comedit me, uidentem, quā
totus mundus hanc rem negligat, immo summis ui-
ribus & studijs impugnet etiam, atq; execratam &
extinctam cupiat. Cum interim omnium linguarū
eloquentia, meras nugas, immo stercora celebret,
tanta pompa, tantis buccis, ut nostra neq; audire,
neq; uidere præ illis penè ipsimet non pmittamur.

Sed & tibi spero hunc laborem utilem fore, &

P R A E F A T I O .

mercede presenti uersus Ionas, uertentem Ionam remunerabit. Solabitur enim te, et uulnus illud mortis sanabit, quate percussum deseruit Fridriculus tuus iam quartus filiulus, morte intē pestiua raptus. Dicet enim tibi lugēti, Ionas meus, per singulas syllabas: Quid luges Iona? Hunc Ionam specta, quē profundum aquarum & ceti uenter perpetuo tria duo, perpetuis tenebris, in mari toto circumuehit, sine fine mortis angustias sustinentem: si tamen sustinet, ac non potius sine intermissione, uelut aeterna morte moritur, & morti uictrici succumbit. Luctus tuus magnus est, sed qui lachrymis concedat, & lachrymis erūpentibus tandem mitigetur. Angustia mea uero, non modo lachrymas non concedit, sed uniuersum exhaurit humorem, & medullas penitus exiccat. Recordare ergo Iona uiuentis, huius Ionae morientis, necdum enim profundū mare & uentrem ceti expertus es, nisi tibi ipsi singas lachrymas tuas meo mari profundiores, & dolorem tuum meo ceto immittiores esse. Tum potius hoc quoq; specta, quanta sit illa Dei incomprehensibilis misericordia, qui me tot mortibus toties perditum, non modo uiuum seruauit, sed saluum et letissimum uictorem, & Dominū absorbentis maris, & concoquentis ceti cōstituit. Quanto magis tuas illas stillas, quibus parum perplutus, non absorptus

sorptus es, faciliore misericordia exterget, & te
 alijs donis luctus istius superbum contemptorē &
 regem faciet: quanquā si ipsa iam accepta dona
 eius aestimes, tot & tanta inuenies, ut uere possint
 dici mare gratiæ, qua obrutus es, & cetus miseri-
 cordiæ, qua comprehensus es, ut mihi collatus in
 meo mari, & ceto pereunti, & uix halitum bre-
 uem & tenuem uitæ trahenti, penitus diuersus Io-
 nas uidearis, in mari & ceto misericordiarum &
 bonorum, uiuenti: & exultans & uix modicā stil-
 lam, & lenem sibilū aquilonis sentiens. Sic, inquā,
 loquetur meus Ionas tecum, & plurima addet, me-
 liusq; perorabit quā ego pro infantia mea signifi-
 care possum. Quare uos duos Ionas committam
 inuicem, & Ionā Ionæ cōmendo: sciens q
 ut sunt æquiuoci nomine, ita erunt &
 æquianimes in pace & gaudio spi-
 ritus. Quod ut sit uobiscū &
 nobis eternū, faxit ipse
 nostra pax & gau-
 dium Christus le-
 sus laudabi-
 lis in se-
 cula.

A M E N.

B

PRAEFA

TIO, IN PROPHE
TAM IONAM.

CVM Princeps mundi hu
ius Satan, tam late sparse-
rit semen sui lolij & ziza-
nia, ut ferè Germania ple-
na sit hæresib. & spiritib.
phanaticis, qui non modo
multos imbecilles demen-
tant, sed & constantissimis faciunt negotium, quo
eos à sincera scripturæ tractatione auocent in lo-
gomachias: quæ cum nunquàm fiât sine tanta amis-
sione uerbi Dei, & rerum bonarum omnium, quan-
tam in ipsis phanaticis iam uidemus, citius euerit
conscientias, quàm stabiliant & confirment. Ideo
summa cura nobis aduigilandum est, ut se & ho-
milia et insidias obseruemus callidissimi hostis, ne
totos nos misceamus eiusmodi rixis nūquàm finien-
dis, ne cum ex scripturis, quasi ex munitissima ar-
ce nostra nos elicuerit & extraxerit, incautos op-
primat. Nam illius νόμιμα, inquit Paulus, non
igno-

ignoramus. Et Petrus satis nos monet, quàm non dormitet hic hostis. Sicut leo, inquit, rugiens circuit, quærens quẽ deuoret. Cum nunc ego aliquot annis cum his contentiosis spiritibus, satis acri certamine conflixerim, & nunc alios quoq; habeã antagonistas, redeo ad prophetarũ & scripturæ tractationem, & ne perpetuis his bellis, in quibus nũc ut spero, satis nauiter præliati sumus, quasi debilitato & fracto corpore, à Sathana obruamur, è scripturis Deo dante reficiemus uires, ut diuino uerbo & consolatione scripturæ, recreati & roborati, eo fortius & constantius, rursus in acie sub signis Christi militemus. Verum id consilij non tantum propter phanaticos spiritus sequor, per quos Sathan à dexteris nos impetit: sed etiam propter tyrannos mundi, qui à sinistris nos oppugnant. Nam Episcopi omnes, & principes quidam Germaniæ, incitati à Sathana incredibili seuitia & furore, iam fremunt contra Euangelium, planeq; induxerunt in animũ Deum & Christum eius oppugnare, uerbum & nomen Christi funditus extinguere. Nimirum si ueniat & inundet super hos omnis sanguis iustus, à sanguine Abel iusti usq; ad hunc sanguinẽ, uere in coelum clamantem, qui ubiuis gentium iam effunditur: merito gloriari possumus, nos iam ueram faciem, formamq; habere Christianæ Ecclesiæ.

P R A E F A T I O

cum utrinque ab immaniſſimis hoſtibus premamur
 & urgeamur, cum ab utriſq; ſic cōſpiti, tantis con-
 uitijs, & tam horribilibus blaſphemijs proſcinda-
 mur, quanta uix unquàm ſub ſole audita ſunt. In-
 dignatur Sathan, & furit Chriſtū innotescere, tam-
 late ideo extrema tentat, & cum ſentiat imminere
 extremum iudicium, quaſi ultima tentans totis ui-
 ribus uadit, contra Dominū & Chriſtum eius. Con-
 tra has tam uarias & tantas afflictiones, opus ha-
 bemus conſolatione, ne terreamur, ſed magno &
 excelſo animo ipſorum minas & fremitum ridea-
 mus, certo perſuaſi, quòd hac crudelitate nobis ui-
 res augent, & ſuo ſe gladio iugulant, ipſi theſau-
 rizantes ſibi iram Dei, qua ſempiternis cruciatibus
 poenas dabunt.

Non longè aberit dies illa exoptatiſſima, qua Do-
 minus ἐν κελεύσματι ueniet de cælo, & tunc in
 ictu oculi tota hæc facies rerum repente immutabi-
 tur, tunc conculcatis illis, Deus exaltabit ſuos, tunc
 Sathan experietur cum ſuis laruis, id eſt Episcopis,
 & magnatibus mundi, quàm dilecti filij ſint, quos
 ipſi tanquàm hæreticos ferro & igni perſequuntur.
 Ideo ergo ſuſcepi enarrandum hunc prophetam Io-
 nam, ut qui huic conſolationi ualde adcommo-
 datus ſit, qui & ſummū ac egregium exemplum fidei,
 ac magnificum miraculum, diuinæ potentia & bo-
 nitatis

mitatis toti mundo proponit. Quis enim non accen-
datur ad credendum, quis non tantæ bonitatis ex-
emplo inflammatus, constanter confidat, se contra
peccatum, mundum, tyrannos, omnem pseudopro-
phetarum & Sathanæ rabiem, foeliciter triumphatu-
rum, si perpendat dexteram illam excelsi adeo
esse potentem, bonitatem eius adeo immensam, ut
hunc Ionam in profundo maris, & huius immanis
beluæ uentre, iam non uno agone mortis & despe-
rationis fractum, obliuioni traditum, & omni crea-
turarum presidio destitutum, tam facile eripuerit
uno uerbo, ut mortem & uitā nostram in manu Dei
facilius, quā à nobis cerā fingi & refingi uideas.
Hoc fit ideo: quasi, obiurgans Deus nostram imbe-
cillitatem, intonet. Ecquando tandem discetis mihi
considerere ὁ ληρωῶ σοι? Ecce quod omnes cogita-
tiones, omnem humanæ mētis captū excellit, Ionam
hunc in mare submersum, à belua deuoratum, & in-
uiscera traiectum, & toto triduo non tantū in ma-
ri, sed & uentre ceti naufragantem, & tot morti-
bus morientem, è tenebris uno uerbo in lucē, è mor-
te in uitam restituo, an fieri posse dubitatis, ut non
uos gratia & spiritu meo roboratos, contra unam
mortem, aut leuiora pericula reddam inuictos? Ob
excellentiā igitur miraculi, Christus ipse magnifi-
ce prædicat hoc exemplum, & præ omnibus alijs.

P R A E F A T I O.

prophetis citat hunc Ionam, ut expressam mortis
 suae, ac resurrectionis typum, cum dicit Matth. 12.
 Non dabitur generationi huic signum, nisi signum
 Iona prophetae. Adhuc exemplum Iona, summae
 consolationi potest esse omnibus Euangelistis, & mi-
 nistris, ne facile desperent de fructu Euangelij, e-
 tiam si initia, & primi aditus sint asperi, & omnia
 uideantur desperata. Nam & hic quoque unicus ille
 homo, mittitur ad potentissimū orbis monarcham,
 & ad regnum Assyriorum toto mundo tūc summū
 & florentissimum. Si hic conferas uilitatem Ionae,
 ad maiestatem & splendorem tanti regis & regni,
 cui non uideatur uehementer ridiculum & stultū,
 hunc peregrinum homuncionem, ad tantum Regē
 mitti. Quis autem, nisi stolidissimus, ausit aut possit
 sperare, ut per unum hunc uilissimum hominem, &
 rex, & procures regni, repente percussi, permo-
 ueantur, ad tam seriam poenitentiam, praesertim cū
 rex ipse non ipsum Ionam, sed tantum famam con-
 tione audierit. Nullus ex prophetis aut Aposto-
 lis, ne Christus quidem ipse, una contione tantū ef-
 fecit, quantum Iona. Et nihilo leuius, imò penè ma-
 ius miraculum est, quòd Ionas una contione, hanc
 regiam & potentissimam urbem conuertit, quā
 q̄ è uentre ceti eiectus est ad littus incolumis. Quē
 admodum enim cetus per uerbum Dei, Ionam reuo-
 mui;

niuit: ita Ionas per uerbum Dei, totam ciuitatē Ni-
 niue, ex faucibus & uentre Sathanae, id est, è pecca-
 to & morte ereptos, seruauit. Nimirū autem si ta-
 lis ac tantus Monarcha, inflatus sua potentia, hunc
 aduenam & mancipium hoc (ut adparet) Hebraeū,
 qui ne apud suam quidem gentem erat in precio, ut
 ineptum, mendacem explosisset & risisset. Vide-
 mus quomodo Reges & Principes mundi Aposto-
 los, Christum ipsū omnino despexerint & ludi-
 brio habuerunt, ut Psalmus secundus testatur. Vide-
 mus quomodo nostri Episcopi & principes, q̄ prae-
 tātō Monarcha Assyrio, uix tenues reguli, imò sor-
 didi & mēdici sunt, inflati suo paupere regno, Ver-
 bum Dei non modo contemnant, sed etiā persequā-
 tur. Ideo & Christus Matthaei undecimo, hos Nini-
 uitas contra omnes incredulos, & contemptores
 Euangelij opponens, dicit: Niniuita in iudicio sur-
 gent cum generatione ista, & damnabunt eam. Ad
 praedicationem enim Iona egerunt poenitentiam,
 & ecce plusquā Iona hic.

Merito autem Niniuitarum exemplū totius mun-
 di ingratitude, in primis autem Iudeorum ob-
 iurgat. Niniuita enim tam cito, tam serio, ad unius
 peregrini hominis Verbum conuertuntur, sine ul-
 lis miraculis. At Iudei ne ad ipsius quidem Christi
 praedicationem, qui tot concionibus, deinde & tot

in maximis miraculis inter eos inclaruit, resipiscunt. Hæc tanta duritia & ingratitude est, iam nunc cum solum legitur & auditur, maximum omnino Iudæicæ gentis dedecus & summa infamia est. At longe maior tunc futura est, cum hoc non tantum audietur aut legetur, sed coram tribunali Christi prolatum, uidebitur. Sed sic sunt obdurati, cæci, tales hypocritæ omnes, nec ullis uerbis aut miraculis perueniunt. Ideo hos & similes missos faciēs, accingor enarrando propheta, ut ex illo, dante Deo, nostram consolationem & fructum hauriamus. Amen.

IONAS

PROPHETA.

VNC. Prophetam Ionam quidam contēdunt filium esse uiduæ de Zarpath, Sidoniorum, quæ propheta Heliam pauit tempore famis, ut in primo lib. Reg. cap. 17. & Luc. 4. habetur. Eius rei afferūt argumentum, quod Ionas ipse sese hic

se se hic uocat filium Amithai, id est, filium ueracis, & uidetur eis uerba uiduæ ad hoc apte quadrare, quæ ad Heliam filium eius suscitantem à mortuis, dicit: Nunc cognoui uerbum oris tui uerū esse. Eam opinionē sanè sequatur qui uolet, ego non sequor. Sed constat Ionam esse filium Amithai, Latine ueracis, & ex oppido Gath Hepher, quod situm fuit in tribu Sabulon, Iosue decimonono. Nam sic scriptum est 4. Reg. cap. 14. Rex Hieroboam restituit terminos Israël ab Hemath usq; ad mare solitudinis iuxta sermonem Domini Dei Israël, quē loquutus est per seruum suum Ionam, filiū Amithai prophetam, qui erat de Gath Hepher. Adhæc uidua de Sarepta Sidontorum erat gentilis, quemadmodū Christus Lucæ 4. dicit. Ionas autem hic, primo cap. fatetur se Hebræum.

Hoc ideo præmitto, quia in enarrandis prophetis, admodum utile est, & ubiq; plurimū addit lucis, ut (quatenus hoc fieri potest) diligēter ostendamus, quo in tēpore, sub quo rege, quo statu rerū, quæ terra propheta uixerit, quæ legis. Conducit enī ad intelligendam eo clarius prophetiam, quando temporis, personæ, loci circumstantias, & quis tunc status rerum fuit, exacte primum discimus & perpendimus. Nunc ergo ostendi hunc Ionā fuisse tēpore regis Hieroboā, cuius auus fuit rex Iehu, tunc

IN IONAM

eum Vsi rex regnabat in Iuda, & sub idem tēpore
 floruerūt in eodem regno Israel alij prophetae, Ho
 sea, Amos, Ioel, in alijs locis & oppidis. Ex quo
 conijcere licet hunc Ionam in toto regno Israel, in
 rum maximum, potentem in opere & sermone co
 ram Deo & hominibus fuisse: propter cuius uer
 bum adeo benedicatur, adeo fortunatus fuit tūc rex
 Hieroboā, ut tunc foelicibus bellis recuperarit om
 nia, quae Hasael rex Syriae, regno Israel eripuerat
 & occuparat. Hic hostis adeo afflixit uarijs calami
 tatibus Israelem, ut propheta Helisa, non sine mul
 tis lachrymis hoc praedixerit, 4. lib. Reg. ca. 8. Scio
 quae facturus sis filijs Israel mala, ciuitates eorum
 munitas igne succendes &c. Et quamuis regnum
 Israel deditum esset Idololatriae, & ultra Deum ue
 rum adoraret aurea Idola uitulorū in Samaria, ta
 men Deus nihilominus benefecit ei propter Ionam.
 Tam incomparabile Dei donum est, quando Deus
 alicui terrae dat Verbum, & uel unum hominē ha
 bentem Verbum Dei, ut propter illum non tantum
 ignoscat & conuiueat ad peccatum & inobediē
 tiam totius populi, sed etiam beneficia sua opulē
 ter ibi effundat. Quid non faceret ubi plures sunt
 pij, & qui habent Verbum Dei? An autē hoc quod
 gessit Ionas in Niniue, & uentre ceti, factum sit an
 tequam Ionas sic consuluit Hieroboam regi, & re
 bus

bus totius regni Israel, uel posteaquàm redit à Ni-
niuitis, non certo constat ex scripturis. Verisimi-
lius tamen est quòd primum regi Hieroboam in re-
gno Israel inseruiuit et cōsuluit, donec rex restituit
regnum, & recuperauit occupata à Syris, post ex-
tra terrā suam missus est à Deo in terrā longinquā.
Nam in terra Israel experientia didicerat, quàm sic
isset Deus bonus & misericors erga Idololatrias re-
gni Israelis, ideo & diuinabat quòd Deus esset mise-
ricors futurus erga Niniue, & se frustra prædicatu-
rum, quemadmodum ipse fatetur, atque ideo irascē-
tur, capite tertio.

In summa, status rerū in mūdō tunc eiusmodi fuit.
Summa monarchia erat apud Assyrios in Niniue,
quemadmodū post in Babylone, & tandē apud Ro-
manos. Ultra hanc erant alia minora regna, Syria,
Israelis, Iuda, Edom, Moab, & regnum Israel sub
rege Hieroboā florebat propter Ionam, & regnū
Iuda quoq; non male habebat sub rege Vfia. At ille
tunc extremus & ultimus flos regni Israelis fuit, et
quasi ultimū Vale. Nam post mortem regis Hiero-
boam, cum Israel neq; minis neq; beneficijs reuoca-
ri posset ab Idolis et impijs cultibus, palam minaba-
tur ruinam Respublica & regnum Israelis, & inte-
stinis discordijs, & cædibus mutuis interierunt rea-
ges, donec uenit rex Assyriorum, deuastans Syriā

I N I O N A M

& Israel, & transtulit regem & populū in As-
 syriam. Vnde in hunc diem Israel non est reuersus,
 quemadmodum ultimum caput secundi lib. Reg. te-
 statur. Cum igitur impenderet tanta calamitas &
 excidium totius regni Israelitici, propter impieta-
 tem populi, ideo misit Deus Verbum suū per pro-
 phetas, ut conuerterentur, aut aliqui saltem lucrif-
 erent. Sic enim semper inde ab initio mundi cōsu-
 uit facere Deus, quādo impendit insignis aliqua ira
 aut calamitas, primū promittit Verbū, ut aliqua
 beretur. Sic Noa misit ante diluuiū, Loth ante euer-
 sionem Sodomæ: Abraham, Isaac, Iacob, ante exci-
 dium terræ Canaan: Ioseph & Mosen ante tot hor-
 ribiles plagas Aegypti: Ionam & Hosea ante deu-
 stationem Israel, Ionam etiam ante euer sionem Ni-
 niuæ. Sic Christum etiam filium suum misit in mun-
 dum, antequam ultima ira extremi iudicij ueniat.
 Sed post Christi mortem, nō modo Hierusalem, sed
 Roma, & totum Romanum regnum sic interijt, ut
 uix ruinae relictæ sint. Nos etiam iam habemus eor-
 dem gratiam & lucē diuini uerbi, ideo certū est, nos
 ximas calamitates impendere, ibi Deus quosdam
 uult eripere, antequam ueniant, uenturæ enim sunt
 nisi resipiscemus. Sed prohdolor, pauci resipiscunt,
 ideo & poenas peccati, seditiones, pestilentias, Tur-
 cam etiam ipsum iam experti sumus.

Surg

Surge, & uade in ciuitatem magnam Niniue, & prædica ibi &c.

Hic uidemus Deum non solos Iudæos agnoscere, sed etiam reliquos populos & gentes. Quem admodum Paulus Rom. 3. dicit: An Iudæorū Deus tantum, nonne & gentium? Hic propheta non dicit Niniuitas legem Iudaicam recepisse, sed tantum commendat eos, quod ad prædicationem suam, credentes Verbo Dei, mox conuersi sint & resipuerint. Hoc sanè forte & firmum argumentū est quo Iudæi possint retundi, & Christiana doctrina confirmari, atq; ideo dignū q̄ hic obseruemus. Ex hoc enim loco cōuincere & planè ἐπιστήμην possumus, contentiosos & pugnaces Iudæos, circumcisionem & legem Moysi non esse necessariam, ad consequendam iustitiam coram Deo: neq; uerū esse quod opinantur Iudæi, Israel carnalem tantum esse populum Dei, & fore ut totus mundus, omnes gentes carnaliter adiiciantur Iudæis, Mosen et Iudaismum recipiant. Nam hic Ionas testatur suo libro, & ostendit Niniuitas absq; lege & ritibus ac cultibus Iudaicis, tantum per fidē, & fructus fidei placuisse Deo, & satisfecisse, neq; quicquā amplius exegisse Deū. Nam si lex Moysi necessaria esset ad iustitiam, tunc Niniuitis quoq; fuisset necesse circums

I N I O N A M

endi. Nunc autem sola fide in Verbum Ione iustifi-
camur. Econtra autem inuenimus Deum exigere
fidē à Iudæis & opera bona, neq; prodesse eis cir-
cuncionem, & uarios cultus legis Mosi. Quem-
admodum Esaiæ 1. reijcit omnes egregios cultus ip-
sorum, & sacrificia. Et uidemus hunc locum Ione
pulchre concinere cum Paulo Rom. 2. quod gentes
non habentes legem, ea quæ legis sunt, faciunt, &
Iudæi per literam & circuncionem præuaticato-
res inueniuntur legis. Vt facile hinc possis animad-
uertere, legem Mosi tantum Iudæis ad tempus dat-
tam esse, ad humiliandos & coercēdos eos haud
aliter atque sub pædago. Et Paulus Galat. 4. dic-
cit, nullo modo autem in hoc datā esse, ut per hanc
coram Deo iustificentur, sed potius ut per legem
mortificati, humiliati, sitiānt gratiam, confugiat ad
Christum. Sic nunc prophetia Ione pulchre confir-
mat locum Pauli Roma. 3. non ex operibus legis,
sed per solam fidem nos absq; operibus iustificari.
Quæ fides postea non est ociosa, sed uere timet
Deum, uere cōfidit, benefacit proximo, ut hic in Ni-
niuitis uidemus. Si nunc Ninuitæ tunc nō obligati
erant ad legem Mosi, aut recipiendum Iudaismū,
cum lex et omnes cæremonie legis adhuc durabat
in populo, tempore quo Christus nondum uenerat.
Quāto minus nunc obligati sumus ad legem Mosi.

iam reuelato Christo, & Euangelio, & lege etiam apud Iudeos abrogata. Proinde lege Mosi, haud aliter atq; Niniuitæ nihil amplius opus habemus ad iustitiã, sed tantũ fide, quæ operatur & efficax sit.

Hoc dico, non tantum ad conuincendos solidis et firmis argumentis Iudeos, sed etiam propter nos, qui iam olim super hac doctrinæ sanæ, & ueritate Dei, non cum uno diabolo, quasi in acerrimo agone decertamus, & luctamur. Primũ enim Papa cum suis, Euangelium hoc salutis Nouam Doctrinã uocat, oneratq; nos multo grauioribus & pluribus legibus, quàm Moses: contenditq; in his sitam esse coram Deo iustitiã. An uero ea non est uetusta satis quæ tempore Ionæ, tanto tempore ante Christi aduentum fuerit, à tot prophetis, tanta contentione proclamata, & usq; ad sanguinem defensa. Deinde, an non satis efficax ad iustificandũ, cum hæc doctrina fidei Niniuitas Idololatrias iustificarit absq; lege & operibus legis Mosi, tum cum ne suspicari quidem poterat, quisq; unquam ullum Papatum, in mundo futurum. Deinde sunt phanatici quidam spiritus, qui lege Mosi onerare nos conantur, & Magistri Nostri, cum tamẽ non Mosi, nec Christi uerũ usum norint, cum nunquam didicerint, quatenus lege Mosi utendum sit, aut ad quos pertineat. Eiusmodi spiritus erant, qui tantis tumultibus in tem-

plis diruunt altaria, & statuas euertunt, ac pictas
 imagines ex mutis & miseris illis parietibus eradi-
 dunt, in cordibus ipsissimi Idololatræ tantum. Qui no-
 stros principes ac magistratus uolunt uti lege Mo-
 si in iudicijs & foro, qui tam furiosis clamoribus
 quiritantur, Verbum Dei est, uerbum Dei est, uer-
 bum Dei est: quasi uero omne Verbum Dei, ad om-
 nes æque pertineat, quasi uero nullum faciendum sit
 discrimen, quod Verbum Dei ad quos dictum sit, qui-
 busue mandatum sit. Verbum Dei erat, quo præce-
 piebatur Noë, ut edificaret arcam. Verbum Dei
 erat, quo Deus Abraham & Salomoni mandabat,
 alteri ut mactaret filium in holocaustum, alteri ut
 edificaret templum. At non ilico idem mihi est fa-
 ciendum, nam illud uerbum Dei ad me non est dic-
 tum. Mihi autem hoc generale Verbum & man-
 datum dictum & factum est: Resipiscite et credite,
 quæadmodum etiã hic Niniuitis. Proinde nõ est ut mi-
 hi occinas, Verbum Dei est, uerbum Dei est: sed oportet
 tibi diligenter esse attentum, an mihi hoc Verbum
 Dei, an alijs dictum sit, et postea parere uocationi.

Vide uero, quàm grauem & magnam prouidentia
 demandat hic Deus Ionæ. Nam unicum hunc, coram
 mundo uilem & contemptum Ionam, Deus prædica-
 torem constituit aduersus totam Monarchiã As-
 syriorum, contra tantum Regem & eius principes.

Cum au-

Cum autē aliās nō modo magni negotij, sed & ma-
ximi periculi res sit, coram mundi potentibus præ-
dicare ueritatē Dei, qui omnium minime ferre pos-
sunt, ut libere obiurgentur eorū scelera, sed quod
libet, licere sibi uolunt, magnum profecto onus hic
imponitur Ionæ, annunciādi illis omnibus eorū sce-
lera. Et nisi Deus postea animasset Ionam, iuxta il-
lud Hierē. Ponā te ut columnam ferreā: nisi aper-
tionem oris ei dedisset ἐν τῷ ἔργῳ πᾶσι πᾶσι, rei
grauitate, & oneris magnitudine conterritus, resi-
liisset, & ne postea quidē hoc ausus esset. Num pu-
tas Ionam sepe reputasse apud se quo mitteretur,
scilicet non ad oppidulum aliquod tenue & rustica-
num, sed ad potentissimum orbis Monarcham, in il-
lam regiam aulam, & maximā urbem, ubi tot prin-
cipes, tot mundi sapientes, tot proceres florentissi-
mi regni, tot luxu & opibus per diti magnates e-
rant, inter quos multi, non modo coram mundo ho-
nesti & boni uiri, sed & omnis uirtutis genere in-
signes, præcellentes, & esse et haberi uolebāt. His
nunciantis hominibus repente exoritur hic uilis et
contemptus Ionas, non modo censor ac magister ui-
tæ & morum, sed & nuntius æternæ iræ Dei, &
prima uoce damnaturus hanc totam speciem hone-
stissimæ uitæ, & liberrime in publico declamatu-
rus hæc omnia coram Deo, impia, proiecta, & in-

IN IONAM

quinatissima esse peccata. Hoc igitur nunc subire
onus (præsertim ad tantum tyrannum) planè dif-
ficilius, & magis arduum omnino fuit, quàm nunc
animo concipere, aut ulla cogitatione imaginari
possimus. In summa, hæc historia uidetur frigida,
& non afficit ualde nos, quia nos tunc non adfui-
mus, nec sensimus magnitudinem periculi, re tunc
præsentem. Si nos similia experiri deberemus, aut si
huic rei adfuissemus, tum res longe absurdissima, et
stultissima nobis uisa fuisset, unicum hominem
mitti ad expugnandam et euertendam Verbo Dei
tantam Monarchiã. Quid putas iudicaturum mun-
dum? si ego unus aut tu aut aliquis mendicus mitte-
retur ad Dominatorẽ iam totius Asiæ &c. regem
Turcarum, ad obiurgandũ eum, ac principes eius
apicula aut musca uideretur mitti ad prosternen-
dos muros Babylonis. Quàm sæpe uisum est Italis
et Romæ Curtisanis ridiculũ, quãdo aliquis Romæ
ausus fuit mutire contra Papam. Sed hoc fit ad eru-
ditionem & consolationem nostram. Quantumuis
enim opera Dei uideãtur inepta, ridicula, & omni-
no stultissima coram mundo, tamen quando incipit
aliquid Deus, etiam cum omnia appareãt despera-
ta, ipse mirabili sapientia & potentia sua perrum-
pit. Stultũ enim Dei sapientius est hominibus. 1. Co-
rinth. 1. Hoc ostendit hic in Iona.

Et supra

Et surrexit Ionas ut fugeret ad mare, a facie Domini, & descendit in Iapho.

Latini textus omnes habet Tharsis, ubi ego trās-
tuli, fugit ad mare. Næ autem prudentuli hoc ca-
lumnientur, oportet me huius rei reddere rationē.
Quidam contendunt Ionam fugisse Tarsum, in ur-
bem Cilicie, unde oriundus fuit Paulus Apostolus,
Act. 9. Sed hoc non habet scriptura: nam textus nō
dicit Tarsus uel Tarsum, sed Tharsis, uel ad Thar-
sis. Hebræa lingua duo uocabula habet, quæ signi-
ficant mare. Iom & Tharsis: iom nō significat tan-
tum mare magnum, sed etiam alios lacus & palu-
des. Nam Lucas, mare circa Tyberiad, Caper-
naum, & Bethsaida, in quo nauigauit Christus, uo-
cat. Sic etiā Moses Gene. 1. dicit. Deus uocauit con-
gregationem aquarum Iom, id est, mare uel palu-
des. Sed Tharsis significat mare magnum, quod nō
est tractus, uel sinus, uel brachium tantum, in quo
inari sunt Cyprus, Rhodus, & aliæ insule, quod et-
iam nauigauit sanctus Paulus, Actu. 28. cuius iam
Turca, Veneti, Galli, & Hispani domini sunt: por-
rigitur autem à Cilicia usq; ad finem Hispaniarū.
Sic & mare rubrū, et alia, etiā appellatur Tharsis.
Sic dicit Psal. septuagesimus secundus: Reges Thar-

sis & Insule munera offerent, id est, reges in litto-
 re maris magni & insula. Ciuitas Tarsus non est
 regnum, neq; unquam habuit unum regem, aut plu-
 res reges. Sic Salomon naues misit in Tharsis, hoc
 est, in mare uersus Orientem per mare rubrū, ad
 afferendum aurum ex India. Ibi naues non poterāt
 rectā ad ciuitatem Tarsum ire, nisi per aridam &
 terram uelis nauigare. Nam inter Tarsum & ma-
 re rubrum nihil est quā terra. Sic Psalm. 45. dicit:
 Conteres naues Tarsis, hoc est, naues in mari. Et
 Esaias dicit 23. Ululate naues Tarsis, id est, naues
 maris. Et multis alijs locis potest hoc colligi, adeo
 ut sanctus Hieronymus ipse fateatur melius reddi
 mare, & intelligi commodius de mari, quā de ci-
 uitate Tarso. Neq; Ionæ negotium erat in ulla cer-
 ta urbe Tarso uel alia, sed tantum anhelabat fuge-
 re, quocunq; tandem deferretur, tantum fugā qua-
 rebat, quemadmodum & dicit: et cum undiq; per-
 cussus, nullum excogitare potuit locum, cepit tri-
 ste consiliū nauigandi, quo uenti, tempestatesq; de-
 ferrent. Iapho est ciuitas Ioppe, sonat Latine spe-
 ciosa, portus ad quem deueniunt, qui nauigant &
 appellant ad Iudæam, seu terram sanctam. Ionas igitur
 à portu Iudææ soluit, & nauigauit uersus Occi-
 dentem. Hoc etiam ostendit hoc uerbum, quod di-
 cit, fugit à facie Domini. Quis enim potest fugere
 à facie

à facie Domini, cū sit ubiq; ut Psal. 138. dicit. Neq;
Jonas erat tam rudis, ut nesciret Deum esse ubique,
cum post ipse fateatur se seruire Deo, qui condidit
coelum, terrā, mare, & omnia quæ in eis sunt. Cum
etiam audiret quòd Deus esset in Niniue ulturus im-
pietate, qui missurus esset se ad Niniuitas. Sed hoc
sic est intelligendum: Deus duplici modo est præ-
sens. Primū naturaliter, sic est ubiq; ut Esaias 62.
dicit: Coelum sedes mea est, & terra scabellum pe-
dum meorū: sic est in medio inferno, morte & pec-
cato, ut Psalm. dicit, Si ascendero in coelum, tu illic
es &c. Sic nemo potest effugere oculos Dei. Secun-
do, spiritualiter, & sic tantum ibi est præsens, ubi
uere cognoscitur, id est, ubi illius uerbum, fides, spi-
ritus, & uerus cultus est, ibi habet suos, qui soli cer-
to sentiunt & statuunt, Deum talem esse Dominū,
qui omnipotens & ubiq; sit. Impij autem hoc serio
non sentiunt, non credunt, nec confidūt quòd Deus
ubiq; sit, etiam si hoc audiant doceri, aut ipsi etiā di-
cere, & uerbotenius docere possint. Sic potest quis
fugere à facie, quando eò aufugit, ubi nec Verbum,
nec nomen, nec spiritus, nec cognitio Dei est. Sic Io-
nas fugit à Domini facie, à populo & terra Iudai-
ca, in qua Verbum Dei, spiritus & cognitio Dei est.
Jonas fugit in Tharsis, in mare, in gentes, ubi nec
Verbum, fides, nec spiritus Dei erat.

I N I O N A M

Hic nunc incidit quæstio, an Ionas tunc peccarit, fugiens à facie Domini. Veteres scriptores, & sancti patres ualde propensi fuerunt, ut prophetas, apostolos, & reliquos sanctos prorsus immunes fecerint ab omni peccato, & planè angelos, quæ stultitia humilitate tandè eò prolapsi sunt erroris, ut maluerint manifestos scripturæ locos torquere, et uiolenter corrumpere, quàm sanctos, peccatores facere. Quanquàm nunc ea humilitas, quæ præ se scriptores Apostolos & prophetas fecerunt ab omni peccato mundos, sit eatenus tolerabilis, quatenus ex odio peccati & amore iustitiæ procedit, tamen periculosum est, torquere scripturam, aut uiolentâ interpretationem sequi. Christus Matth. 5. dicit: Cælum & terra transibunt, uerba autè mea nõ transibunt. Melius est minus tribuere sanctis quàm merentur, quàm deprauare Verbum Dei. Nam sine sanctis possumus saluari, sine uerbo Dei non possumus saluari. Sequimur igitur hic manifestum Verbum Dei, & claræ scripturæ uerba, & sentimus Ionam in maximum peccatũ prolapsum esse, quo esset in æternum damnatus, nisi fuisset ex numero electorum, & scriptus in libro uitæ. Hoc enim nemo potest inficiari, Ionam hic uocatum à Deo, accepisse mandatum diuinum, ut prædicaret in Niniue. Ad hæc certissimum est, hic non iocatum esse Deũ, sed

non mi

non minus serio hoc mandasse Ionæ, quàm Adæ man-
datum dedit, ne ederet &c. dixit enim Deus: Ma-
litia ciuitatis Niniue ascendit ad me &c. Ego sta-
tui propter peccata & impietatem totum Assyri-
rum regnum castigare. In summa, ira Dei impen-
det Niniuitis. Præterea certum est, Ionam huic diu-
no mandato inobediẽtem esse, cum fugit, detrectat
iussum Dei, & nihilo leuius peccat, quàm Adam in
Paradiso. Debat enim Ionas nõ modo parere mā-
danti Deo, sed & iussum Dei alacriter, & summo
gaudio exequi, & sexcentis citius mortem perpe-
ti, quàm Verbo Dei non obsequi. Quod enim gra-
uius aut abominabilius potest esse peccatum, quàm
diuine uoluntati aduersari? Vide cuiusmodi poe-
nas dederit Adam, Saul, populus Israel, contempti
mandati diuini, & quàm plectitur grauius Ionas?
Eant nunc qui uolent, & eleuent, & extenuent cul-
pam Ionæ, nouũ & insigniter horribile genus pœ-
ne, satis ostendit non leue fuisse peccatum. Quàm
pulchre hic effugit Ionas manus & imperiũ man-
dantis Dei, quàm libens ex animo postea hanc fu-
gam, si potuisset, uel tribus mortibus mutasset. Non
uult mitti in Niniue, in mediũ aule & populi con-
tionator, & projicitur in medios fluctus, immani-
simo ceto præda futurus.

Hoc totum scriptum est ad nostram doctrinam,

IN IONAM

primum, ut hic discamus, qui in afflictione & cruci-
 ce remurmurant, nec obediunt Deo, illis tamen fre-
 renda est tandem uoluntas Dei, neq; nostra detrecta-
 tio eius imperium & uoluntate uertit. Et uidemus
 hic, qui propter Deum recusant tolerare leuiorem
 aliquam crucem, illis sæpe longe grauior postea de-
 gon decertandus. Proinde si sapias, cito permittite
 Deo, & eius sanctæ uoluntati, cito occurre ei ho-
 uoce, Fiat uoluntas tua. Hic tamen id non obsecrat
 est signum gratiæ in Iona, quòd mox post peccatum
 Deus eum ut dilectum filium castigat, nec sinit inma-
 lescere affectum eius carnalem, aut inobedientiam.
 Sic ut iure possit gratus canere Ionas, Castigans ca-
 stigauit me Dominus, sed morti non tradidit me. Se-
 cundo, habemus hic exemplum, ut recte discamus uiam
 misericordiæ & gratiæ, ne nostris meritis fidamus
 aut demeritis terreamur, & sciamus neq; in pecca-
 tis nos dannari, neq; bonis operibus saluari. Solus
 enim gratuita misericordia Dei seruamur, & non
 modo peccata, sed & optima opera sunt damnabi-
 lia, nisi adsit fides, quæ neq; peccato desperet, neq;
 meritis confidat. Hic enim uides Ionam nullo ope-
 re esse promeritum, ut in uentre immanis & tete-
 rime beluæ magnifico miraculo seruaretur, nisi
 tertio die uiuus eijceretur in littus, sed mirabilis
 amplissima misericordiæ hoc opus est, quemadmo-
 dum

dum et Ionas in suo cātico hoc miris affectibus prædicat, ut infra audiemus. Econtra uides nō leue flagitium, sed inobedientiam manifestā, & tamē huic peccato non succumbit Ionas, nec deseritur. Hoc facit rediuiua illa infracta, alacris, & denuo excitatissima fides, in medijs illis fluctibus, & medio peccati naufragio non desperans, nec nutans, sed mordicus tenens promissionem Dei, & Verbum gratiæ: & cum omnia uideantur desperata, tamen reiiciens se cōfidenter in Deū, agnoscens ingenue peccatum, & prosternens se ad pedes Dei. Si enim desperasset Ionas, neutiq̄ ē uisceribus ceti ereptus esset, nec sic in media morte seruatus. Verum inuictū hoc robur fidei, in medio peccati adhuc luctātis efficit, ut Deus huius Ionæ in infima abyssso proiecti, obliuisci non possit, tametsi iam plus quàm semisepulti, & in uisceribus beluæ, tantū non cōcocti. Ipsa mors igitur reuomere cogitur iam deuoratū, & penèter consumptū Ionā. Sed de hoc infra dicemus.

Hæc igitur maxima est consolatio nobis, quòd uideamus non solū nos infirmos esse & imbecilles, sed & spiritualissimos homines ipsos, prophetas, et maximos sanctos grauiter lapsos esse: nam & ipsi homines fuerunt, caro & sanguis. Non desperandum igitur nobis est, etiam si labamur, modo non excidamus regno gratiæ, per hæresim aut falsam doctri-

I N I O N A M

nam. Quemadmodum eorū qui sunt in regno gratie, nullum tam graue peccatum est, quin credentibus condonetur. Ita extra regnum gratie nullum opus est tam nobile aut preciosum, quod nō sit damnabile. Hoc autē est manere in regno gratie, quando contra gratiam non peccatur. Contra gratiam autem peccatur duobus modis. Primum, quando peccauit contra praeceptum Dei, & peccati culpam sic adaugeo, ut oblitus promissionis desperem, & despondeam animum, quasi nunquam remissurus sit Deus peccatum, aut quasi non sit ignoscentia apud Deum. Nam ibi etiā nulla est amplius gratia, & negatus est Deus, contemptaq; omnis opulētia gratie. Hęc tentatio iam amplius non est humana, sed Sathanica, & peccatum in spiritum sanctum, quod non remittitur quādiu durat, quia ex diametro pugnat cum misericordia, & est blasphemia in gratia per quam solam remittitur peccatum.

Hoc autem uoco manere in regno gratie, quando non despero de gratia Dei, aut remissione peccati. Sed magna animi certitudine & constantia, confido Dei gratiam esse amplissimam, & remissionem peccatorū, etiam si uehementissime premat me peccatum, etiam si iram Dei & omnium creaturarum, quasi uni mihi incūbentem sentiā, etiam si propria conscientie dialogismi me expugnent, grauisimū
reatus

reatus conuincāt. Hoc demū est amplitudinem gratiæ uere cognoscere, & Dei misericordiam laudare, & fiducia illius iudicio Dei, morti & inferno, omnibusq; inferi portis insultare. Sic Iaco. 2. dicit, Excellit misericordia iudicium, id est, maior est amplitudo gratiæ, quàm ullum iudicium, & potentius est regnum gratiæ, quàm ira aut iudicium Dei. Quē nūc sic tenaciter adhæret promissionibus, ille infra ætus est contra omnem accusationem. Qui autē per pusillanimitatē cedit conscientiæ, in illius corde impetus iudicij uincit fidem, & ibi succumbit fides, et superat iudicium planè ad damnationem.

Quemadmodum e contra, ubi animosa fides apprehendit promissionem gratiæ, ibi uincitur & opprimitur iudicium, omnisq; uiolentis urgentis iræ Dei, ibiq; regnat in corde, & excellit cognitio misericordiæ & gratiæ, ad salutem et uitam æternā: quemadmodum hic excellens hæc uictoria fidei est in corde Ionæ. Atq; hæc iam non est humana iustitia, sita in nostris operibus aut uiribus, sed etiā iustitia diuina, cælestis & æterna, sita in sola fide, & spiritu absq; operibus. Nam pure & simpliciter innititur promissio gratiæ, quod non facit ulla iustitia operum. Ea iustitia Sabbatismus est sanctissimus ab omnibus operib. nam in nulla re externa sita est, sed tota, et per oīa sita est intus in corde et cōscientiā.

IN IONAM

Secundo pecco contra gratiam, quando bona opera facio ea spe & fidutia, quasi per ea deleri possint peccata, & reconciliari Deus. Nam per eam fidutiam iterum blasphemus sum in gratia, quasi ea non opus habeam, sed operibus possim iustificari. Hoc iterum est contemnere & blasphemare gratiam, & ea iustitia & fidutia operum, tunc non est iustitia Dei, sed Sathanica, & peccatū quod nō remittitur, quāmdiu durat, & erratum non agnoscitur. Hoc autem est excidere & manere extra regnū gratiæ, quando confidimus nos ullo opere aut re externa sic iustificari, ut non indigeamus gratia, sed quasi opera nostra satis sancta et pura sint: hoc tunc est invertere uerbum Iacobi, Iudicium excellit misericordiam. Nam opera ibi opponuntur iudicio Dei, imō opera præferuntur & conferuntur misericordie, hoc est peccatum in spiritum sanctū, quod non potest remitti, id est, talis impietas quæ ipsa sibi non relinquit gratiam & misericordiam, quæ possit remitti, ut alia peccata quæ infirmitate uel aliis fiunt. Nam omnia alia peccata, hoc sibi relinquunt integrum, ut adhuc misericordia ibi sit & gratia, quæ superabundet magis quā peccatum. Hoc peccatum autem, hæc blasphemiam & fidutiam operum, prorsus excludunt, abnegant & aspernantur gratiam, quasi nulla sit misericordia quæ possit sanare,

aut quasi non opus sit gratia ad remittenda peccata. Et hoc est excidere regno gratia, & peccare contra spiritum & gratia. Ex hoc intelligi potest, quid Christus uelit, quod dicit peccatum in spiritum sanctum non remitti, nec in hoc seculo, nec in futuro, Matth. 12. & Mar. 4. & Ioannes cum dicit non orari debere pro peccato ad mortem, peccatum ad mortem uocat peccatum in spiritum sanctum, hoc est, tantum dicere quod desperat in peccatis, aut fastuose gloriatur in operibus, hic peccat in spiritum sanctum, & contra gratiam. Ibi quidem orandum est, ut à tali obstinatione liberentur sic indurati, et conuertantur. Vt autem Deus ipsorum misertus, faciat suam misericordiam in ipsorum cordibus, esse potentiorè quàm hoc sit peccatum, ut aliàs oramus pro erratis, hoc est impossibile orare. Nam ibi orare pugnantia quod Deus sineret suam gratiam cõtemni, & tamen faceret potentiorè esse his peccatis. Hoc fieri nequit. Sed debemus orare cõtra hoc peccatum, quemadmodum Moses Nume. 16. orat contra peccatum Core, & dicit: Non uelis respicere sacrificia ipsorum. Nam Core etiam uolebat magnifieri opera sua coram Deo, & eo ipso peccauit contra Deum & gratiam, hoc neutiquàm ferendum erat. Omnia peccata sunt tolerabiliora, quæ sinūt regnare & dominari gratiam, sed de hoc satis.

I N I O N A M

Sed quid Ionam mouit, ut detrectaret mādaturū tantum, & quòd tam inuitus sequitur uocationem hanc & missionē ad Niniuitas, uaria recensentur à theologis causæ: primū terrebat difficultas mandate prouintie, & nimis noua insolita & difficilis uidebatur uocatio, quòd sine exēplo præ omnibus alijs prophetis, mittitur in peregrinū regnum ad tantū Monarcham. Neq; enim legitur, quòd Deus ullum alium prophetā, extra regnum Israel in tam longinquam terram ad externa regna miserit. Cum igitur hoc adeo nouum & insolitum sit genus uocationis, attonitus quoq; stupefcit propheta, & quid cogitet quo se uertat, nescit. Cum enim aliās carnis & sanguinis ea sit infirmitas, ut nunq̄ sine magna lucta & agone possit se pmittere Verbo Dei, aut sequi diuinos iussus, præsertim cum soli mihi uideo aliquid imponi præ alijs. Quemadmodū Petrus respiciebat ad Ioannem, Domine, inquit, quid autem hic? Adeò initio non uidemus plane ineuitabile esse imperium, cum Deus aliquid iubet, quemadmodum hic cernitis in Iona. Hic initio non libēter relinquit patriam & cognatos, nihilosecius stat immotum Verbum Dei, tandem idem Ionas in profundo maris, in abditiſſimis immanis beluæ uisceribus (quod uel auditu horrendum est) iacere cogitur, ter absorptus & planè solus, ubi tamē omni spe carnalis

xil
ne
hil
sta
gis
faff
tur
isse
pro
est.
qua
&
lice
exc
ma
cet
odi
affe
Isra
Nin
nō e
adm
ctu,
&
men
pra
xlij,

xilij exiit, ubi tamen relinquendum ei fuit, sic om-
 ne presidium creature, quasi in coelo & terra ni-
 hil esset quam Ionas & Deus. O hæc est grauis lu-
 cta. Quidam etiã existimant carnali metu tanti re-
 gis fugisse Ionam. Alij etiam ideo eũ mandatũ recu-
 sasse, quòd metuebat ne prophetiam non sequere-
 tur euentus, quemadmodum etiam accidit. Metu-
 isse enim putant illi Ionam, ne haberetur pro falso
 propheta, qui non ex Deo esset, sed hæc causa nihil
 est. Ignorabat autem Ionas quid esset futurum, cum
 quarto capite dicat, sedisse eum è regione ciuitatis,
 & expectasse quid ei accideret. Ex quo conijcere
 licet quòd expectauit redigendam in cineres urbẽ,
 exemplo Sodomæ & Gomorræ, atq; ideo etiã sto-
 machabatur, quòd hoc non fieret. Hinc conijcere li-
 cet ideo ipsum fugisse & detrectasse mandatũ, q̃
 odio habebat Niniuitas, & adhuc carnali Iudaico
 affectu laborabat, quasi Deus tantum Iudæorũ, &
 Israelis Deus esset, non gentium. Et cogitauit Io-
 nas Niniuitas nõ esse dignos gratia & uerbo Dei, cum
 nõ essent de Repub. Israelis, aut populus Dei. Quẽ
 admodũ etiam Apostoli laborabant hoc carnali affe-
 ctu, quasi Christi regnum corporale futurum esset,
 & postea cum cognouissent spirituale futurum, ta-
 men putabãt ad solos Iudæos pertinere, & nõ esse
 predicandum Euangelium, seu hoc regnũ Dei gen-

tibus, & predicabant tantum Iudæis, donec per uisionem Petro, in Act. 10. deinde per manifestam uocationem & missionem in gentes Pauli & Barnabæ, in Act. 13. deinde per miracula & conciliū, in Act. 15. decerneretur Dei uoluntatem esse, ut Euangeliū etiā predicaretur in gentes. Hoc enim difficile creditu erat, & admodum ægre persuaderi poterat Iudæis, extra regnum Israel ullam aliā gentem esse populum Dei, cum tota scriptura tot locis testetur solum Israelē, & semen Abraham esse electum populum, esse peculum & thesaurū Dei, solisq; Iudæis legem Deus, cultum, uerbum et prophetas dedisset. Hoc adeo sibi non patiebantur extorqueri Iudæi, ut ob eam unam causam, Paulus epistolam hanc insignem scripserit ad Romanos, ubi tanto acumine, tot testimonijs scripturæ, tot firmis & potentibus argumentis euincit, Deum non esse solum Iudæorum Deum, sed & gentium. Id enim in hunc diem obstat Iudæis, quo minus credant gentes æque esse populum Dei ac Iudæos. Eiusmodi affectus & Iudæicus zelus hic quoq; est in Iona, & conijcitur optimus uir in tantam necessitatem & luctum, ut primū hac uehementissima tētatione castigatus, adeoq; externæ rei hederæ scilicet similitudine & magnifico miraculo Dei eruditus, tandē discat Deum non reijcere urbem gentilem Niniuen, & habere N

ninita

ninitas pro populo. Quemadmodum nunc Christus discipulis suis condonauit carnalem illum affectum de predicando regno Dei solis Iudæis: ita etiã Ione condonat suas carnales cogitationes. Nam, ut exemplo utamur domestico & recenti, quàm difficile nobis hactenus fuit credere ullum esse usquã Christianum, qui non esset sub Papa, cum tamen pro primatu Papæ nullum firmũ scripturæ locum, sed tantum humana commenta, & scripturã impudenter detortam haberemus. Quid futurum erat, si pro Papatu, tam clari, aperti, & firmi scripturæ loci extarent, quales infiniti pro Iudæis extant, quæ tunc pro abominatione mera habituri essemus Turcas, Iudæos, gentes, & solum Papatum defensuri. Ita quoq; accidit Ionæ in Iudaismo et regno Israel. Atq; hoc est, quod quarto capite dicit se ideo fugisse quia sciret Deum esse misericordem &c. Quibus uerbis satis indicat se moleste ferre tantam esse misericordiam Dei, ut Niniuitas quoq; respiciat, ideo Ionas ait malle se mori, quàm eam gratiam quæ proprie promissa erat Israeli, predicare, & uulgare in gentes, quæ neq; Verbum Dei, neq; cultũ, neq; prophetas habebant, sed ut abominabiles Idololatræ toti contra Deum, Verbum Dei, & populum Dei esse uidebãtur. Sic autem affectum fuisse Ionã, ex hoc clare patet, quòd Deus hanc eius carnalem

cogitationem & indignationē obiurgat, Non parcerem, inquit, Niniue &c. Vbi satis indicat Ionam moleste tulisse, & ideo stomachatū, quod Deus parceret urbi, & non funditus euerteret, quemadmodū ipse predicarat, & iam expectabat. Sic hæc historia debet nos maxime consolari, & docere uim diuinæ bonitatis, non facile scilicet iudicandū esse aut desperandum de ullius hominis salute. Ionas enim adeo implicatus hæret hac prosopolepsia, ut Niniuitas præ Israele planè contēnat, ideo etiā audacter & confidentissime eos ut peccatores abominabiles, damnans ac prorsus desperans de eorū salute, nihil expectat quàm certissimū eorū exitum. Cogitat enim sic quomodo Deus respiceret hos peccatores, qui neq; legem, neq; cultum Dei habent. Si autem ipsi quoq; sunt participes gratiæ, quid tunc profunt Israeli, lex Mosi & tot ceremoniæ. Si enim Iudæi non habent prærogatiuā præ gentibus, quis tunc usus est legis aut ceremoniarum? aut quid Iudæi pondus diei portant et æstū, cum gentes sine tali labore nihilominus accipiant denarium? Quis non iure hic murmuraret? Impossibile enim usum est Ionæ, ut Deus præ Iudæis gentes respiceret.

Sed uide quàm turpiter hic errat, longissimèq; fallitur hic tantus propheta. Nam dum putat fieri non posse ut Deus respiciat Niniuitas, & alienissimos

mos esse à Deo & gratia, nihilq; ibi esse, quàm irā,
ibi maxime exerit se bonitas Dei. Et quos putat a-
uersaturos et minime audituros Verbū Dei, hi sum-
ma humilitate, & summo cordis ardore accipiunt
Verbum. Discit ergo tantus propheta nunc primū
per experientiam, neminem esse iudicādum, de nul-
lius salute esse desperandum, fallere q; carnalem il-
lam & Iudaicam cogitationem, quasi Deus perso-
nam, modum, tempus, meritum, aut quicquā eius-
modi respiciat. Secundo, ut discamus non diu dispu-
tandū esse de uerbis aut operibus Dei, sed rectā se-
quendū esse, quo nos diuinæ uocis iussus ducit. Neq;
enim hæsitare debemus, aut inquirere quare Deus
hoc iubeat, nec hoc exigere ad examē rationis, neq;
morari quòd absurdum uidetur in oculis nostris,
sed obedire debemus, & libenter stultescere pro-
pter Deum, ei q; prolixè, & tribuere laudem sapi-
entiæ & iustitiæ, in omnibus uerbis & operibus.
Quemadmodū Abrahā fecit, qui cum iuberetur im-
molare filium suum Isaac, non considerauit quā
hoc priori promissioni pugnaret, qua dictum erat,
in Isaac uocabitur tibi semen &c. quia quo diutius
secundum rationem disputasset secum, eo longi-
us aberrasset à uero & uoluntate Dei, & eo fa-
cilius prolapsus fuisset in inobedientiam. Sicuti hic
accidit Ionæ, qui dū accuratius confert inter se pro-

missiones factas Israeli, & Ethnicismū impium Niniuitarum, & omnia expendit circumspecte, maxime offendit per inobedientiam Deum. Si autem simplici corde sic cogitasset, quid ad me? quod Deus Israeli dedit legem, cultum Dei, & prophetas Niniuitis non dedit, tamen diues est in omnes, & utrinque potest saluare, tamē potens est Israelē iustificare absq; operibus & Mosaico cultu, & Niniuitis non imputare suum Ethnicismū. Quid ad me, quod Israeli dedit legem, alijs gentibus non dedit. Quilibet maneat ut uocatus est. Misericordia nihilominus ex aequo continget & his qui sunt sub lege, & qui sunt sine lege: quemadmodum Paulus Romanos docet. Sic Ionas mansisset obediens, quemadmodum & Abraham obediens fuit.

Et Dominus suscitauit uentum magnū, & facta est tempestas magna in mari, & nauis &c.

Hic propter peccatum unius, reliqui omnes dantur poenas, nam propter Ionam exoritur hæc tempestas. Sed forsitan quæras nū inustus sit Deus, qui propter alienum peccatum in alios animaduertit. Respondedo, Deus non potest esse iniustus, neq; à quoque accusari potest Deus. Nemo enim nostrum legem habet præscribere Deo, aut mandare ei. Vbi

tem n

tem non est lex, ibi nec praeuaricatio, nec quicquam iniustum. Verum, quamuis propter unum Ionam haec tempestas oritur, quemadmodum fatetur & res indicat, tamen ideo reliqui non sunt prorsus insonites, aut plane sine peccato. Nam utique sunt homines natura filij irae, rei dānationis & mortis ex utero, quos Deus singulis momentis ex solo originis peccato damnare posset: nam quis coram Deo mundus est? Ideo simul corripit eos cum Iona, quāquam Iona in primis causa sit. Et haud dubie tempestas subita fuit, quae repente ex improviso ingruens, attonitos reddit omnes. Cum textus clare dicat, quod Deus maximū uentū proiecit super mare. Sic enim sonat Hebraeum uocabulum, quasi diceret, proiecit tanta uolentia, tanto impetu irruit tempestas & uentus, quasi subito proiectus et rotatus esset. Ideo etiā mox sentiebant praeter naturam hanc insolitā exortam esse tempestatem, ideo & uehementer terrentur, & protinus cogitant, unum qui una in naue uehere peccasse, ideo & Ionas mox sentit se peti.

Et timebāt nautae, & clamabāt unusquisque ad Deum suum, & iactum fecerunt.

Hic uides uerum esse, quod Paulus Rom. 1. dicit, quod de Deo cognosci potest &c. manifestum est

I N I O N A M

in illis, Deus enim illis manifestavit. Nam omnium
hominum mentibus hoc insculptum est, ut cognoscant
esse Deum, & naturalis ratio, quæ communis est om-
nium hominum, sentit diuinitatem esse, excellens
& maximum quiddam præ omnibus creaturis.

Huius rei hic argumentum habes, quod hi Ebraei
Deum inuocant, quibus tamen nihil prædicatum est
de Deo. Nam si prorsus nulla fuisset in eis cog-
nitio Dei, quomodo in necessitate inuocassent Deum,
aut clamassent ad eum. Quanquam nunc non uere
credant, nec cognorint Deum, tamen illa cognitio
generalis est insculpta ipsorum mentibus Deum esse,
eiusmodi quandam summam substantiam, quæ terra ma-
riq; iuuare possit, et omnibus necessitatibus. Hæc scien-
tilla & cognitio scilicet, quod omnes homines natu-
ra sentiant esse aliquem Deum, omnium hominum
cordibus est insita, nec unquam, ne in impijs qui-
dem, potest prorsus deleri aut extinguere. Fuerunt quidam
deus & dei quidam, qui palam negarunt esse Deos,
ut Epicurei & Plinius, hi & similes ore tenus ne-
gant, & quasi uim inferentes naturæ, ipsi hanc scien-
tillam in corde suo conantur extinguere, & hi qui-
dem haud aliter faciunt atq; illi, qui aures ultro ob-
turant ne audiant, aut oculos claudunt ne uideant
Solem. Sed tamē non sunt excusabiliores, nam con-
scientia eorum intus reclamat aliud, nam Paulus no-
mentitur

mentitur cum dicit, Deus illos manifestauit, adfirmans aliquam in omnibus esse cognitionem Dei.

Hic autem discamus etiam, quatenus lumen naturæ et ratio assequatur, quid de Deo sentiendū sit. Nam hic aliqua ex parte recte sentiūt hæ gentes de Deo, ipsum esse tale numen, quod ab omni malo eripere possit. Ex quo cōsequitur, naturalis ratio confiteri cogitur à Deo omnia bona provenire. Qui enim à malis omnibus eripere potest, ille etiam bona omnia potest donare. Eatenus igitur procedit lumen naturæ et ratio, quod Deū fatetur esse, deinde bonum, clementem, misericordem, erga omnes beneficium esse sentit. Hoc sane magnum lumen est, sed tamen hæc adhuc non est uera cognitio Dei, duo enim desunt. Nam rationalis aut psychicus homo, sentio quidem Deum esse tam potentem et sapientem, et in omnibus periculis iuuare, et omnia bona donare possit. Quod autem paterne erga nos sit affectus, et propensissima ac optima uoluntate erga me, qui nunc affligor, hoc non potest assequi natura, ibi nihil certi apud se statuere potest humana ratio. Potentiam igitur ut cunq; sentit et agnoscit, sed de bona uoluntate Dei dubitat. Nam tempore afflictionis rationi nihil minus uidetur esse uerū, quàm ijs quibus male est, bene uelle Deū. Huius rei uides hic argumentum in illis gentibus, nam clamant ad Deum,

fatentur Deum quidem posse iuuare, si uelit. Credunt etiã quod alios forsã bonos iuuaturus esset, eatenus enim & non ultra euadit humana ratio. Quod summis igitur liberi arbitrij & rationis uiribus omnino fieri potest, hoc faciunt miserrimi illi & naufragi homines, & tamen non cõstanter confidunt, neq; credunt Deum uelle subuenire, quia si hoc crederent, tunc non per desperationem iacturam facerent, non sic anxij & conterriti accurrissent ad Ionam, exhortantes ut Deum suum inuocaret, sed in silentio & patientia expectassent auxilium Dei. Adhuc si qua fuisset in eis fides, consiliiisset ad preces credentium mare & esset tranquillitas. Vera igitur cognitio Dei est, quæ certo statuit Deum non modo alios, Petrum & Paulum, sed & me qui nunc affligor, mera bonitate uelle iuuare. Eademum est uera fides, & excellens ac incomparabile donum spiritus sancti, ut in Iona uidebimus.

Secundo, discamus rationem quidem cognoscere, quod sit aliqua diuinitas, at tum demũ falli, cum incipit statuere quis, aut ubi sit uerus Deus. Per legem nature igitur mentibus insculptam, sentit ratio Deum esse. Quis autem sit uerus ille Deus, hoc ignorat. Sic Iudæis quoq; contigit, cum Christus uerifaretur in terris, et Iohannes predicaret, In medio uestrum stat, quem uos nescitis &c. Sic quidẽ apud
se statue

se statuebant uerum Messiam iam in medio populi esse, quis autem esset ille Christus, ibi fallebantur. Nam Iesum illum ex oppidulo Nazareth esse Christum, hoc ipsis ne in mentem quidem ueniebat. Sic ratio quoque incerto quodam & caeco iudicio, de diuinitate pronunciat, & ubique impingit, ubique turpissime fallitur, ut hoc uocet Deum, quod non est, e contra neget esse Deum, quod uere est Deus. Nihil autem horum faceret, nisi per legem naturae, sentiret Deum esse, aut si certo statuere posset, ubi & quis esset uerus Deus. Ideo temere irruit ratio, tribuitque nomen & gloriam, diuinitatis rebus, quas ipsa eligit, atque ita longe aberrans à uero Deo, suas opiniones & uanos cogitatus sequitur, & deluditur à Sathana. Proinde longe differunt scire quod sit aliquis Deus, & scire quid nam, et quis sit ille Deus. Prima cognitio inscripta est omnium mentibus per legem naturae. Alteram tantum docet spiritus sanctus.

Exemplum in Papistis, monachis & similibus, illi habent eiusmodi quandam opinionem de Deo, quasi Deus sit tale quoddam numen, quod delectetur & placari possit nostris bonis operibus. Quare etiam illam uarietatem & tantum splendorem caeremoniarum in templis, tot sectas, tot cultus, tot genera uite inuenerunt, quibus inserviant & placeant Deo. Cum nunc talis Deus, tale numen nusquam sit, quod

eiusmodi rebus delectetur. Cedo, quid illi aliud adorant, quam falsam opinionem, & idolum cordis sui. Nam quod ipsi somniant non est Deus, aberrant igitur cogitationes & corda ipsorum à uero Deo, & sunt uacua spiritu, & cognitione Dei, & huic suae cogitationi, & conceptae imagini tribuunt nomen & gloriã Dei. Sub ea autẽ falsa opinione de Deo, latet Sathan, qui eam suggerit.

Nam Deo unico & uero non seruitur operibus, sed uera fide & corde puro, & is suos credentes gratis absq; operibus & meritis iustificat. Hoc tamen hypocritae non credunt, ideo etiam prorsus ignorant Deum, & contemnunt, & à uera cognitione Dei longissime aberrant.

Hic uides originem omnis Idololatriæ in mundo, & qua in Germanico Idolum & Idololatria, abegot, & abegotterey appellantur, haud dubie nulla alia causa, nisi quod eiusmodi concepta opinio auocauit nos à uero Deo, ueraq; religione. Nam cum quilibet hypocrita adoret Idolum cordis sui, putat huic esse cultum Deo gratum quem ipse somniat, cum tamen Deus non sit sic affectus, neq; hoc cultu delectetur. Ideo tot sunt Idola in mundo, quot sunt eiusmodi hominum cogitationes, quasi hoc uel illud Deo placeat, cum tamen tantum unus sit cultus Deo placens, nempe uera fides, quam in cordibus operatur Spiritus

COMMENTARIJ.

Spiritus sanctus. Sic tēpore regis Achab, cœpit Idolatria Baal. Nam cum rex sciret unum esse Deū, cogitauit illum Deum talem esse, qui delectaretur eiusmodi cultu, qualem tum cœperat, & sic Deum uocauit Baal, & e contra sub nomine Baal seruiuit Deo, sicut hoc ex Osea cap. 2. apparet. Ita rex Hieroboam putauit Deum esse talem Deum, qui delectaretur illis statuis aureis uitulorum, & hoc cultu: & uitulos uocauit Deum Israelis, & e contra Deo attribuit uocabulū uitulorum. Perinde ac si iam Papistæ Christum Dominum nostrū uocarent Germanice Kappenhold, uel Plattenhold, eo quòd cogitant eum talem esse Deum, qui cucullis Monachorum & caluitio uel rasis uerticibus delectetur, qui talibus ceremonijs, tali cultu placetur. Nam licet illi eum non sic appellitent, tamen corde & affectu hoc titulo eum insigniunt. Nam talibus suis somnijs Papistæ longe aberrant à uero Deo, & ex Christo faciunt merum Idolum. Sic falsorum cultuum et Idolorū infinitus est numerus. Quot enim sunt somnia, cogitationes & bonæ intentiones, tot sunt Idola, & non est uera religio aut uerus cultus, quàm fides. Cum autem talis Deus, qualem humani cordis somnia fingunt aut formant, nullus sit, seruitur his cultibus Sathanae, & non Deo.

Sic hic uides, quòd hi homines in nauis omnes qui-

IN IONAM

dem sciunt aliquem esse Deum, sed nullum certum Deum habent. Nam quilibet (inquit hic Prophetas) inuocabat Deum suum, id est, Idolum cordis sui, et hoc humane mentis somnium de Deo. Ideo etiã omnes aberrant à uero Deo, & habent mera Idola sub titulo & nomine Dei. Ipsorum igitur fides & inuocatio non erat fides, sed uana & uaga cogitatio de Deo & Idololatria, quæ nihil eos extrema iam patientes iuuabat. Nam cum ipsorũ Deus non sit Deus, ideo frustra eum inelamant, et in necessitate tanta deserti prorsus desperant, planeq; stupefacti & dubij, ubi inueniant aliquem Deum qui ipsis auxilietur: descendunt ad Ionam, quem repente excitantes, obsecrant ut suum Deum inuocet, si forsan sit aliquis alius Deus, quàm is de quo ipsi somniãt, qui naufragos seruare possit. Ibi uidemus hypocrisim, somnium cordis humani, breuiter falsam fidem in eiusmodi tentationibus mortis non consistere, sed deficere, ibiq; in tantis terroribus ac pauoribus demitti Deum & fidem, Idolum & fidutiam Idoli, ut nihil maneat quàm pauor & desperatio.

Ideo solus uerus ille & unus Deus iure gerit hunc titulum, adiutor in tribulationibus, Psal. 10. & 45. quia solus potest è morte eripere, Psal. 67. Proinde uides etiam quàm humiles & deiecto animo sint in nauì homines, sic ut in necessitate ad Ionam cur-

rant, quem tamen paulò ante mari adhuc tranquillo contemnebāt, & si ante rescuissent esse Iudæū, adhuc contemptiorem habuissent. At occurrente necessitate, cum ab Idolis suis deseruntur, quàm repente & amice complectuntur hunc uilem & miserū Ionā, quàm fiunt ei ex animo supplices, quàm ibi cito obliti suorum Idolorum, & omnis religionis suæ, tantum apud Ionam quærunt opem. Sic faciunt omnes hypocritæ, rebus secundis nihil est illis arrogantius, nihil superbius, adeo ut supra Deū, et omne quod Deus uocatur sese efferant, & quouis ferro, quouis adamante sunt duriores. Verū ubi incidit aliqua calamitas aut periculi metus, tum subito uideas illos Gygātes turpiter cadere animis, plane ἔξαρρημένως, ut nulla mulier sit illis pauidior. Ibi tum ad sybilum aridi folij terrentur, ibi tum apud omnes sine discrimine, sint amici uel inimici, opem & auxilium quærunt.

Ionas autē interim dormit in interiore naue, nec sentit hanc tempestatem. Iste tam altus somnus, præ ambulū mortis potius meretur dici, quàm somnus. Nam & Ionas non multo post, ueras mortis angustias, & horrendos pauores expertus est. Sed sic se habet res initio cum peccatoribus, et Deus in hunc modum differens poenā, aliquandiu dissimulat, quæ admodum hic facit cum Iona. Ionas ualde grauitex

IN IONAM

peccarat. Interim autem quod Deus fileat, & non in-
 fligit poenas peccati, tum ea est peccati natura, ut
 hominem obstinatorem & hebetiorem reddat, ut
 sine timore Dei securus, quasi alto somno consopi-
 tus stertat, nec uideat quanta tempestas impedeat,
 quae eum repente excitatura sit. Deus autem ideo
 extrahit poenam & ultionem, ut probet & tence-
 nos an uelimus conuerti, & quid sit in filiis homi-
 num, ut Psalm. 10. dicit, Palpebrae eius interrogant
 filios hominum. At ibi nulla sequitur conuersio, nul-
 la resipiscencia. Ionas quamuis peccarit grauius,
 dormit & stertit, et perpetuo sic securus esset, nec
 unquam cogitaret de magnitudine sui peccati, si Deus
 fileret. Hoc enim innuitur hic, quod Ionas in maxi-
 ma hac tempestate, tam profundo somno consopi-
 tus stertit, & in interiori nauis parte iacet: signifi-
 cat hac imagine Deus Ionam plane occaecatum, ob-
 stinatum, & peccati quasi lethargo quodam obruta-
 tum esse, nunquam agnosciturum quid patrarit, nisi
 si Deus sic reum ageret, et percuteret conscientiam.
 Nam ea natura est peccati, quod magis hebetet &
 occaecat hominem, nulli motus sunt ad bonum in ue-
 ribus liberi arbitrij aut rationis, qui ibi uincere pec-
 cati uim possint. Sic hic quoque iacet, & quasi pecca-
 ti sui quodam somno consopitus Ionas stertit, nihil
 uidens nec sentiens, quantus furor diuinae indigna-
 tionis

tionis ei impendat. Sed cum nauta eum excitat,
& iubet eum inuocare Deum suum, ibi per omnia
alium uideas Ionam, ibi primū, ueluti subito & hor-
ribiliter conterritus sentit iam suo iugulo admotam
trompheam diuinæ iræ, nec oblitū esse Deum quid
admisit Ionas. Ibi secum luctari incipit conscius
sceleris animus, ibi primū, ueluti repente erumpens
ignis, reuiuiscens peccatū, incipit seuire, furere, &
æstuare, ibi letale telum, ueluti diuina dextera con-
tortū, heret fixū in corde Ionæ, ut nihil quàm mor-
tem & iratum, ac per omnia damnantem Deū sen-
tiat, ibi primum uere fugere, & totus stupefactus
quo in cælo aut terra fugiat aut hæreat, nescit tri-
stissimus, & miserrimus Ionas. At qui tantus san-
ctus inquis, hic confidenter inuocat Deum? Inuoca-
ret autem sic totus exanimatus metu, sentit enim et
conscientia illi suggerit, se hac tam horribili tempe-
state & manifestis diuinæ iræ signis peti. O quàm
per omnia ex animo humilem & submissum se ge-
rit sic percussa mēte Ionas. Omnes quotquot in na-
ui sunt, etiam Ethnicos illos insontes pronuntiat, et
non ducit esse peccatores, omnes sanctiores se esse
ducit, nullius peccatum uidet præterquàm suum. Sic
enim affectus semper est, tētatus & afflictus homo,
cum tentatio urget & seuit, cum conscientia tenta-
tionis impetu quatitur, omnes homines existimat se

IN IONAM

sanctiores, & tantum se esse peccatorem, ibi tantum
super se solum putat inundare totum mare, ira &
furoris diuinæ, iuxta illud Psal. Omnes fluctus tuos
induxisti super me: nec esse ullum alium qui sic op-
pressus & obrutus sit tanto diluuiio iræ, sed se so-
lum & unum esse sub magnitudine iræ conculcatum &
pessundatum, & moestissimum ac miserrimum sub sole.

Eundem in modum operatus est in Adam & Eua
cum peccarant. Nam nisi audissent uocem Domini
Dei, deambulantis ad auram & c. nunquam peccatum
agnouissent: cum uero audiunt, abscondunt se. Ge-
ne. 3. Sic etiam Petrus cum negasset Christum, plura
ne etiam obstupuit, nec sensit se aut peccatum suum.
Stertebat enim eodem somno securitatis, quo Iona-
ta cum Christus eum respexit, ibi primum sensit pec-
catum & fleuit amare. Sic uidemus hic exemplum,
quomodo peccatum hominem excæcat, & plane de-
omnem sensum iræ, aut bonitatis Dei stupidum red-
dit, ut plane securus & sine Deo sit, donec Deus
hoc modo excitet, ut sic homo pauefactus & cõter-
ritus, clare uideat & se & liberum arbitrium nihil
esse quam aridum folium ad turbinem iræ diuinæ.

Cum nunc Ionas non inuocat Deum suum, sed pla-
uescit & contremiscit ad hanc tam horribilem fac-
ciem iræ diuinæ, iamque in media mortis angustia, ome-
ni momento illum deuorat, & misere trepidat, que
undique

undiq; eum implicatum & constrictum tenet. Cum etiam illi homines frustra inuocant Deos suos, & omnia tentant. Ionas sentit quidem, & nimis sentit propter se hanc tempestatem exortam, sed tamen adhuc fugit, nondum peccatum ingenue cōfiteatur, & illos omnes qui in nauī sunt, patitur tantis interim periculis & terroribus concuti, donec Deus toto (ut Poëta ait) ponto se opponens Ionæ, missione sortis cum prodit, & magnitudine tempestatis insolita confessionem extorquet.

Hoc quoq; est peccati proprium, ut obmutescat peccator, nec ausit hiscere aut libere profiteri flagitium, quia tunc cum maxime & uehementissime sentitur peccatum, maxime pudet & poenitet nos nostri, & undiq; immundi quærimus fucum & pretextum. Quemadmodū Adam & Eua perizonata quærebant, & omnia citius uidebantur facturi, quam peccatū prodituri. Dicit nequit quàm hoc omnino durissimū & acerbissimum sit, ut cum ipse me accusare debeo, & ipse meum proderet scelus. Et tamen Deus hanc confessionem postulat, aut nulla unquam futura est tranquillitas, quemadmodū Psalm. 32. dicit, Cum obticerem peccatum, inueterauerūt ossa mea &c. Sic Dominus quoq; iubet filios Israel deponere ornatum ante montem Synai, Exod. 34. Hoc demum uere est saccum induere, et sedere in

IN IONAM

cinere & puluere, seipsum sic accusare et damna-
re coram Deo, & si Deus postulet etiam coram ho-
minibus. Quia enim hic Ionas suo peccato homines
alios in nauī, in tantos terrores & tantam calami-
tatem & periculum coniecerat, cogitur rursus fa-
cere iacturam, non modo honoris & gloriæ, dum
palam ipse prece est sui peccati, sed & salutis &
corporis cogitur alios pronuntiare infontes, ferre
sententiam in seipsum, & sic capitalē tandem mis-
sione sortis proiectus è nauī, solus ferre tempestatē.

Luit igitur Ionas mirabili iudicio Dei in corpo-
re, in bonis, in iactura gloriæ, et suaipsum uoce pro-
clamatus peccator, breuiter in omnib. quæ usquam
habet, quia proximos suos in eisdē rebus tam graui-
ter lesit. Ionas igitur illos suos socios inuitos, ad-
duxit in maximū discrimen uitæ & salutis. Ecce
ipsi Ionam sua uoce ferentem sententiam & uolen-
tem, inuiti proijciunt in fluctus. Næ hoc iudiciū Dei
est exactum & mirabile?

Et dixit unusquisq; ad collegā
suū, Venite & mittamus sortes, et
sciamus quare hoc malū sit nobis

Cum nunc hic nemo sponte uult profiteri pec-
catum, & tamē omnes in nauī cogitant aliquē esse
in eo numero, qui insigni aliquo scelere Deum of-
fenderit

fenderit, tam horribilem tempestatē sic repente im-
mittentem. Cum ibi iure pro tribunali aut foro res
discuti non possit, nec ab homine dijudicari, recur-
runt ad Dei sententiam, & missione sortis quærūt
quis reus sit. Ibi haud dubie præ pauore & tremo-
re tantum, non concidit Ionas, ibi proculdubio ad-
missionem sortis exanimis expalluit (nihil est enim
pauidius quàm conterrita mens, quæ etiam sybi-
lum folij cadentis ut tonitru refugit) tot horribi-
les mortes, tot incredibiles acerbitates, & angu-
stias in se complectitur hoc progymnasma Ionæ, et
adhuc ad acerrimum agonem, ad ceti fauces nondū
uentum est. Ecce in tot infinitas misérias cōiicitur,
quando peccatum adhuc celare uolumus & conte-
gere, cum duplici damno postea cōfiteri cogimur
sed ea est natura peccati et peccatoris uelle latere.
Sic omnes sumus affecti, omnes coram hominibus et
mundo uolumus esse iusti, & tamen intus à peccato
non desistimus, ideo ferre cogimur, ut ab alijs tan-
dem in lucem proferatur peccatum nostrum, & eo-
ram Deo et hominibus pudefiamus. Nullum uulnus
potest sanari nisi retegatur, ita nullū peccatū remit-
ti potest, nisi ingenua professiōe hoc patefaciamus.

Hic nunc quæritur an illi homines in nauī etiam
peccauerint, mittentes sortem, cum sortes mittere
prohibitum sit, scilicet ne Deum tentemus. Verum

IN IONAM

Ionas hic unā cum cæteris misit eam sortem: ideo si
 hi qui mittunt sortem, in uitio sunt, & Ionas pecca-
 uit. Ad hoc respondeo primum: Sunt quædam ope-
 ra quibus bene & male uti possumus, ut iurare pro-
 hibet Christus Matth. 5. & tamen licet iurare in iu-
 dicijs. Ita irasci & occidere prohibitū est, & tamē
 magistratui qui gladiū gestat licet animaduertere
 in flagitiosos. Ideo in talibus operibus est respicien-
 dus affectus cordis. Nam is qui ex quadam carnali
 libidine iurat, is peccat: qui autem ex mandato aut
 obedientia Dei, aut aliās ex necessitate urgente, ad
 commodum proximi ea opera facit, is non peccat.
 Eos nunc qui quadam libidine aut prauo affectu
 iurant aut sortem mittūt, hos missos facimus. Nam
 hi qui sic sine fide sunt, semper peccant, etiam si fle-
 xis genibus Psalmos orent, etiam si diu noctuq; iei-
 iunent, aut miracula faciant. Ideo relictū sit cuiuslibet
 conscientia. Nos non possumus hominū intro-
 spicere corda. Cum nunc sortem mittere etiā sit ta-
 le opus, nihil refert quæerere an illi homines in ma-
 ius unā cum Iona peccarint. Nam aliās fuerant incre-
 duli & Ethnici, & aliās omnia ipsorum opera dis-
 splicuerunt Deo, donec postea conuersi sunt, ut se-
 quitur. Deinde ego adhuc non statuo, quod mittere
 sortem sit impium. Impium quidem est, & contra
 præceptum Dei, tentare Deum: at tentare Deum,
 & sortem

& sortem mittere, ualde sunt disiuncta & diuer-
 sissima. Nam & Apostoli sortem miserunt super
 Matthiam. & Salomon dicit, Sortes mittuntur in sa-
 num, & à Domino temperantur. Ibi Salomon non
 damnat missionē sortis, imò confirmat. Quanguam
 aliqui ex scriptoribus contendant hæc exempla nō
 esse imitanda, sed eius sententiæ suæ non afferunt
 firma argumenta. Equidem existimo missionē sor-
 tis, esse opus fidei, quo tamen ex libidine aut prauo
 affectu aliqui abutantur nonnunquam: ut multi abu-
 tuntur iuramento & potestate gladij, sed ibi uitium
 est non in opere, sed in persona, ut dictum est. Ad-
 hæc non probant scripturis illi, quòd sortem mitte-
 re sit tentare Deum. Nam tentare Deum est, quan-
 do ex humana libidine aut curiositate, non cogente
 ulla necessitate, præscribimus Deo tempus certum,
 modum, personam, locū, ut operetur scilicet, & iux-
 ta nostrum captum, & rationi nostræ humanæ se-
 attemperet. Quemadmodū Israelitæ in deserto ci-
 bum & potum postulabant, tunc dari cum ipsis li-
 buit, non credentes, nec ex animo permittentes se
 Deo. Quemadmodum Iudæi Matth. nono, signum
 de caelo postulabant: at in missione sortis hoc non
 fit, sed ibi duo, aut tres, aut plures paciscuntur &
 conueniunt de aliquo negotio, sorte finiendo (ut ua-
 rie sunt rationes & modi sortiendi) nec eligūt cer-

tam personam, sed permittit Deo sortis euentum.
 Et de hoc tantum conuenit inter eos, ut ille sit electus à Deo, super quem sors ceciderit. Verum etiã sine Deo sortem mitti non inficiamur, ut si gentiles mittant sortem qui non credunt eam à Domino temperari, sed omnia fortunæ tribuunt, ut in tessera et alea fit, & ludis illis qui in fortunæ sita sunt arbitrio. Christianos autem aliud quiddam decet, nempe non fortunæ multum tribuere, sed credere quod sors & fortuna Deo in manu sunt. Hæc omnia gubernanti, Christianos decet certo statuere, quod à Deo datur & eripitur, quicquid sors aut fortuna dat aut eripit. Nam & iuramenta sic præstatur & acceptantur, quod Deus creditur adesse, qui iuramentum audit & uidet, & peierantem indicaturus sit. Verum, quia non præscribitur ei quomodo iudicare debeat, sed res tota permittitur illi, & statum iuramento: non est tentare Deum, iurato parere aut stare. Sic etiam in missione sortis, quia non præscribitur Deo cui dare debeat ea, super quibus sors mittitur, sed permittitur illi sortem gubernanti: nunc mittere sortem non est tentare Deum, sed est per se bonum opus, & si in fide fit, est etiam commendabile, quod fit ad gloriam Dei. Et cui per sortem aliquid adijetur, is fit eius rei Dominus, & qui ei eriperet, is peccaret grauiter contra Deum. Nam quid est sors aliud

aliud quam pactum, ubi de aliqua re uel lucro inter nos cōuenit, ubi commune subimus periculum, quo fors cadat aut feratur, ut scilicet ille habeat uel ca-reat, secundum q̄ par impar, uel alia fors missa ce-derit, nisi quod Christiani hoc addunt, quod cre- dunt à Domino sortem, ut alia omnia temperari et gubernari, quod Ethnici non credunt. At quid si ta- lis mittatur fors, per quam quis adiudicatur morti, aut qua alicuius occultum scelus proditur in lucem, ut hic in Iona fit, & quemadmodum Saul facit cum filio Ionatha, & ut Iosua cum Achan, Iosue. 7. Hic respondeo, etiamsi infideles mittant sortem, qua quis morti adiudicetur, etiam si flagitiose abutatur sorte. Quid nostra refert quid hi faciant, qui cum extra fidem sint, nihil recti faciūt. Sortis missio per se hoc non habet, ut quemq̄; damnet ad mortem. Pij & Christiani etiā in his casibus non mittent sor- tem. Adhęc hi homines in nauī non cogitāt hac sor- tis missione, adiudicare morti Ionam, sed querunt tantum causam tam repentinę & subitę tempesta- tis, ideo ne iussi quidem à Iona, eum occidere uo- lunt, sed appellere conantur ad littus. Cum autem uident se non posse pertingere ad portum, uident hanc sic plane esse uoluntatem Dei, ut Ionas ipse iusserat, & inuati ac tristes proijciunt Ionam, oran- tes & deprecantes reatum sanguinis &c. Saul au-

I N I O N A M

tem rex peccauit, quod uoluit occidere filium, non enim sic debebat abuti sorte. Cum Iosua autē secus habet, hic enim habuit hoc uerbū Dei et iussū. Quare autem hi homines non pactum facerent, ut ille haberetur reus super quem sors caderet? præsertim cum necessitas urgeat, & periculū imminentis naufragij, quo tot erant perituri, præsertim cum Deus sit iustus & rectus qui sortem non sinit aberrare. Quemadmodum igitur hi extra culpam sunt, qui illum in sortem pronunciat, qui iureiurando suā asserit innocentiam, etiam si fors san peieret, ita & hoc casu res habet, sed de hoc nunc satis dictum est.

Ego sum Hebræus, & Deum cœli timeo, qui fecit mare et aridā

Hic tandem aperit se coram Deo Ionas, & in genuis agnoscit se peccatorem. Ideo & hic primum incipit uera lucta, ut uere iam in angustijs mortis agonizet Ionas. Sed tamen bonam partem eius agnus decertauit, nam licet nunc fluctus illi iræ diuinæ, dolores mortis & inferni iam inundent, & magno impetu irruant in Ionam, tamen confessus peccatum utcūq; in media etiā mortis angustia, quāuis pressus respirat, & magis audet non desperare salutem. Et quæ sub maximo pondere hætenus, & tota mole, totius creaturæ pressa genuit, nunc ut cūq; se

cunq; se erigit rea Ionæ conscientia, & rursus quasi per densas nebulas huius tāt.e tentationis incipit tenuissimis scintillis micare fides. Confitetur enim Ionas Deū conditorem cœli & terræ, quod utcūq; aliquod fidei & salutis initium est. Nam alia impia & tentationis magnitudine prorsus deuicta, & oppressa conscientia, ne hiscere quidem aliquid eiusmodi potest, sed planè obmutescit, aut palàm blasphematur Deum. Neq; illa de Deo aliter affici, sentire aut loqui potest, quàm illum seuum esse tyrannum, & quouis Sathana crudeliorem: uellet igitur quàm longissime fugere ab eo, uellet nullū esse Deum, sic prementem, & quouis modo effugere cruciatus. Nescit enim confiteri, nescit agnoscere peccatum, talis iam impetu tentationis percussa conscientia. Nam sic in angustijs, quasi quodam luto, et densissimo limo profundi, infixa et demersa hæret, ut nihil sentiat quàm acerbitatem & angustiam maximam, quam excutere conatur, sed tamen eluctari non potest, & sic misere implicata ac constricta manet, tum peccati, tum etiam mortis sempiternis pauoribus ac cruciatibus. Hic ergo discamus ab hoc exercitatisimo athleta, quomodo gerere nos debemus in graui certamine, maximè alicuius angustie et tentationis. Nihil enim tunc melius quàm si respicere ad peccatum, ut liberrime illud confitea-

IN IONAM

ris, nam mox senties refrigerium, & aliquam consolationem. Quemadmodum enim in corporalibus morbis & ægitudinibus, ante omnia oportet cauere & mederi cordi, ne obstructis meatibus spirituum cor suffocetur, postea toti corpori consulitur eo commodus. Ita in spiritualibus tentationibus ante omnia eo pendere quo premitur, oportet leuare conscientiam, ut respirare possit, & postea omnis æstus, tota illa angustia tentationis, fit remissior. Eos enim qui sunt in talibus tentationibus iræ Dei, & similibus, duæ res maxime premunt, peccatum & cruciatus, ac turbatio quam propter peccatum sustinent. Si qui nunc sunt imbecilliores, in exercitati aut imperiti tentationum, hi posthabito peccato, ibi totum sunt, ut sese explicent ac eruant ab angustia. At ibi tum frustra luctantur, non desinente, sed nihilominus urente & flagellante Deo: proinde plerumque illi succumbunt tentationi & desperant. Errat igitur ibi tota ratio, totaque philosophia, hinc illæ abiectiones & miseræ desperationes magnorum hominum, hinc totæ mortes uoluntariæ. Si qui autem sunt exercitati & exercitati rerum spiritualium, hi in tentationibus oculos auertunt à cruciatu & angustia, & in primis solliciti sunt quomodo peccatum confiteantur, quomodo Deum placent, etiam si perpetuo esset manendum in angustia: hi igitur sapiunt, qui se peccato

peccatores agnoscūt, se pmittunt deo, ut hic Ionas.

Impiorum igitur & hypōcritarum hoc propriū est, ut pœnam metuant, & solam exhorrescant. At peccatum non timeant nec exhorreant, semper quæ uellent impune peccare. Hoc autē neutiquā fert aut laturus est Deus, sed semper peccatum pœna comitatur. Econtra piorū hoc proprium est, ut peccatum solum metuant & exhorrescant, pœnā autem minus formident quā peccatum, mallent semper in afflictionibus sine peccato, quā in peccatis sine pœna uersari.

Quōd autem Ionas hic dicit, Ego timeo Deum cœli: est Hebraismus. Nam timere Deum, perinde est ac si dicas, colo Deum cœli. Id quod patet ex Esaiā, cap. 28. Timent me mandatis hominum, id est, colere se me putant &c. Ionas enim illa duo conuenit, Sum Hebræus, & timeo Deum cœli, cum tamē in hanc horam usq; Deum contempserit & inobediens fuerit. Seruio, inquit, Deo, qui condidit cœlū & terrā, quasi diceret: Ego colo non alienos Deos ut uos & aliæ gentes, sed unum & uerum Deum. Atq; hic primum magis eminet & proditur peccatum & flagitium Ionæ, quōd ipse ueri Dei seruus ex sancto populo, & sancta terra Iudæorum, præ omnibus his Idololatriis gentibus, tam magnus inuenitur peccator, ut propter ipsum illi gentiles in di-

IN IONAM

serimen tantum adducantur: cum e contra exempla
 multa sint, quòd propter seruos Dei, alij impij, &
 peccatores seruati, & à multis malis liberati sint,
 quemadmodum regi Ahab, & suis posteris Helias
 & Heliseus saluti fuerunt. Verum hoc inuertitur,
 illic propter bonos parcitur malis, hic impij & ma-
 li luunt, quòd peccauit pius, & fit ita sanctissimus
 pessimus, & primus ultimus. Hinc tam ualde pre-
 det Ionam peccatum suum prodere coram homini-
 bus: dolet enim turpiorem uideri gentibus, & ta-
 men cogitur tandem fateri.

Tollite me, & mittite in mare,
 & quiescet mare a uobis, quia no-
 ui ego, quod propter me fluctus
 magnus &c.

Hic nunc uideamus in Iona, quantum robur, &
 quàm planè diuina potentia sit fides ex corde pie-
 ro, & quanta eius energia. Hic nunc ponitur maxi-
 mum hoc & insigne exemplum fidei, de quo supra
 diximus, quomodo fides omnipotens sit, & inuicta
 contra omnes creaturas. Primum, propter se fateri-
 tur hanc tempestatē ortam, ibi intolerabili hac mo-
 le maximi sceleris se unum onerat, reliquos omnes
 exonerans, & alios omnes pronuntiat clara uoce
 in fontibus

infontes & iustos, tantum se miserum proclamat,
& accusat peccatorem. Hic non uulgare exemplū
edit charitatis Ionas, luens quod peccauit in proxi-
mos, quos in tanta coniecit pericula, & culpam om-
nem in se ipse deriuat. Hæc tāta charitas inuenit e-
contra, eos qui uicissitudine respondeant officij. Nā
illi boni homines non cupiunt ut adeo sese ad pedes
abijciat Ionas, libenter condonaturi peccatum, &
contenti hac confessione ingenua, totis uiribus con-
tendunt appellere ad littus, ut sic charitatem chari-
tati rependant, sed aliō uocat Deus Ionam.

Secundo, portat etiam coram Deo grauem illam
urentem sarcinam conscientie, de admissio hoc fla-
gitio, & confunditur coram oculis Dei. Cor enim
eius & conscientia nunc prostrata & conuicta ia-
cet, quod grauissime cōtra Deum & homines pec-
carit. Quam millies & infinitis modis acerbius &
intolerabilius sit coram Deo confundi, quam coram
hominibus, norunt experti tentationes. Nam ibi tūc
nulla rima, nullus locus aut angulus, in tota creatu-
ra est, ne in inferno quidē, quo possit abscondi, sed
ibi coram oculis Dei, & quasi aspectante tota crea-
tura, ut propheta ait, quasi fur deprehensus in fur-
to, à sese, à tota creatura, & omni sue mentis cogi-
tatione conuictus, obrutus ac pudefactus stat pec-
cator. Sic hic non oportet respicere Ionā ut redem-

I N I O N A M

ptum & rursus receptum in gratiam, sed sic in lucto sui peccati lapsantem & luctantem, per omnia confusum & pudefactum coram Deo & omnibus creaturis, nec in his tenebris uidentem ullam scintillam consolationis. Nam si corda piorum in tentationis hora uiderent aut sentirent ullam rimulam euadendi, non sic caderet animus, non sic pudeficeret nos, non sic discrucietur conscientia. Deus autem ibi se totum abscondit, & omnem consolationem occultat, tantum ob oculos uersaretur peccatum & confusio, tunc ibi nihil est conscientia tali quicquam miserius, & afflictius.

Tertio, peccatum hic mox consequitur mors, ut peccati poena, ut Paulus 2. Corinth. 15. dicit, Lex potentia peccati, stimulus mortis peccatum. Sic hic Ionas uidet nihil restare quam mortem, ideo paratum offert se morti, & ipse sibi fert capitis sententiam, Projicite me, inquit, in mare, quasi diceret, plane mihi moriendum est, aut nulla unquam erit tranquillitas. Hic iterum non oportet nos respicere Ionam, iuxta sequentem serie historiam. Nam cum nos totam iam legamus historiam, quomodo postea liberatus sit, uidetur nobis eo leuius periculum & parum nos afficit. Sed oportet cor & affectus introspicere Ionam, in hoc tanto tentationis impetu quasi sati, qui hic ne scintillam quidem uitae aut salutis sensit, sed

tit, sed meros dolores & terrores maximos mortis, ut iam omnem spem uitæ abijciens, uix uocem hanc expallescens & semimortuus exanimis edat, Projicite me in mare. Nam si Deus sic nobiscū ageret in agone mortis, ut ostenderet nobis aliquā scintillam uitæ, aut si animus sic apud se tunc esset, ut concipere posset uel cogitare aliquod omnino in tota creatura spatium quo migraret, aliquam uia aut modum quo consisteret, aut ubi conquiesceret, breuiter aliquid cui posset inniti, mors non esset tam acerba, sed esset ueluti saltus quidam, per riuulū de ripa in ripam, ubi utrinq; uideas ubi sis, ubi hereas & possis consistere. Nunc autē mors cuiusmodi est conturbatio, ubi è firmo & certo littore huius uitæ desiliendū est in medium mare, ubi nec sentire quicquam, nec uidere, nec ulli rei usquam inherere aut inniti possis, sed tantum sis quo mare & fluctus te auferunt in manu Dei. Quemadmodū & hic Ionas è nauis qua uehebatur, quem sentiebat, projicitur in abyssum, ubi nec uadum nec fundum sentit, sed ab omnibus creaturis desertus, in manu Dei uehitur.

Quarto, portat in media morte iram Deo, nam nimis sentit illam mortē, non ex gratia, sed indignatione Dei sibi infligi. Mortem quidē forsā ferre tolerabilius fuisset, si simul nō premeret, & penē opprimeret miserum Ionam irā Dei, cum propter no-

men & Verbum Dei ad mortē condemnatur, iniu-
 riam tyrannorum, ut plerisq; martyribus contigit,
 mors tolerabilior & iucunda est. Nam ibi marty-
 res certi sunt per iniuriam se pati, & cum causa sit
 optima, nihil dubitant Deum ipsis bene uelle & fa-
 uere, & agnoscunt hanc crucē & mortem nō per
 iram, sed bona Dei uoluntate immitti. At ubi meus
 animus me ipsum coarguit, ubi ipse mihi sum con-
 scius me commeruisse mortem, ibi mortis acerbita-
 tem auget, horribilis metus iræ diuinæ, totāq; men-
 tem euertit & conturbat, ut nihil in me quā mor-
 tem & iram sentiam & inueniā. Ista quatuor nunc
 si singula per se expēdas, uide an non singula tam
 grauiā sint, ut uel sanctos pios frangere possit, nā
 impij non possunt ibi perdurare. Quis enim tam est
 fide robustus, ut hilari animo, aut tranquillo corde
 esse possit, si tantum uere sentiat irā diuinam, etiā
 si corpus non moriatur. Plerosq; Ethnicos hic in-
 credibilis mœror, & hæc tanta mœstitia egit in fu-
 rorem, ignaros quo igne torquerentur miseri, aut
 quid paterentur, multos uero ad restim adegit: de-
 inde, quis tam infractus, qui mortis conspectu non
 ualde perterrefiat aut expallescat, etiam si igno-
 ret quid sit ira Dei? ut Ethnici: aut etiam si gratiam
 Dei, & placatum Deum senserit, ut spirituales &
 sancti. Ideo nulla est grauior, durior, aut molestior
 fari

sarcina sub cælo, quàm uere sentire uim peccati, & uel uno momento experiri ream conscientiam. Planè supra humanas uires est, ferre hanc tantam tristitiam, ut primum coram Deo confundaris, deinde extreme tibi displiceas, neque aliter intus sentias, quàm omnibus creaturis te & abominabilè & inuisum esse. At hunc miserum & afflictum Ionam, hæ tentationes horribiles, simul quasi uiolentus fluius obruunt, & misere urgēt, ac penè oppressum sic submergūt, ut propè fide euersa adigatur ad desperationē. Superat planè humane rationis captū, & uerbis exprimi nequit, cuiusmodi ibi æstus et mirabilis lucta in afflictissimo Ionæ corde fuerit, non sit mirum si in hoc tanto agone Ionas quoq; sanguinem exudarit. Hic enim miser & tristissimus Ionas contra peccatum, contra accusantem propriam conscientiam, contra diluuium pessimarū cogitationū & imaginationum cordis sui, contra inualescentē & iam sibi incumbentem iram Dei, unus obnititur & solus decertat. Ibi haud dubie salus Ionæ tenuissimo pependit filo, & (ut Psalmus ait) non longè absuit à portis inferi & æternæ damnationis. Hic optarim mihi non deesse uerba ad adumbrandū uel tenuibus lineamentis hoc tantum fidei robur, quòd his inferi portis præualuit, adcoq; quòd ibi contra tantum impetum perstitit. Nam quòd in fide con-

IN IONAM

stans permanserit Ionas, ostendit hæc magnifica & excellens euasio & liberatio. Deus enim nulli in credulum aut impium, tam nouo & per omnia excellenti miraculo e media morte eripit. Ad hæc Ionas fatetur se seruum Dei, & merito se contempti Dei poenas dare fatetur, quod nulli omnino sapientes mundi aut philosophi possent, sed recta præcipitarèt se & abijcerent in desperationis baratrum.

Præterea ad hæc tanta mala & hæc accedit noua calamitas, quod e nauis in mare abijcitur, ibi in crudeli, & lento quodam mortis genere soli perendum est, ibi nemo est qui consoletur in tanta mestitia, sed nauis cum suo cursu abit, Ionas in medio mari relinqitur, ut certo nunc submersus et mortuus.

Sexto, ne sic quidem miserie finis est, ne in mari quidem mori datur misero, nec satis est ut una morte pereat, sed horrendis ceti faucibus tantillus bolus absorbetur. Et eo ipso crudelissimum, & quasi in placabilem ostendit se Ionæ Deus, quasi furor e minus quam desituro, quasi ea poena, ad quam ultro obtulit Ionas, non contentus, adhuc grauiorem & sauiorem querat uindictam. Nam immanis ille ceti rictus, haud dubie nihil aliud quam horribilis mortis facies fuit misero huic & tantis pauoribus confecto Ionæ: cum enim oris uidit immanem hiatus & dentes ordine fixos, quasi trabes aut acuminatas

tas columnas: cum uidit illam altissimam & obscu-
 rissimā gutturis cauernā, quid aliud quā in infernū
 uidit? Scilicet hoc est in morte consolari? scilicet sic
 Deus prope est contritis corde? hāc ne facie se of-
 fert Deus suis pijs, iam in morte luctantibus? Sed
 planē diuina & omnipotens potentia fides est &
 aeterna, ac insuperabilis uita, ideo & in maximis,
 mortis ac inferni difficultatibus, et illa extrema re-
 rum desperatione uires suos exerit, adeoq; tūc pri-
 mum resumit. Velles igitur perfectioris & exerci-
 tate fidei in aliquo magno sancto, imaginem tibi o-
 stendi. Huc huc ad Ionā in ceto aduerte oculos, hic
 fidem quasi in acie stantē, & credentis cordis per-
 fectam formam cernis. Hæc enim tanta (si nescis) in-
 fracti animi firmitas & constantia, hæc tam certa
 persuasio, Deum ueracem esse, fides est quam do-
 cemus. Hic tantus agon, & uictoria in agone, non
 uirium humanarum est, sed fidei robur & summus
 gradus. Hoc est illud inuictum robur, sub infirmi-
 tate absconditum. Et hic Deus ostendit quā ue-
 ra fides, sic adherens Verbo Dei cōtra omnes cre-
 aturas, adeoq; ipsam diuinam iram inuicta sit, etiā
 si omnes tentationum fluctus semel inundēt. Voluit
 autem Deus, ut Ionas toti mundo cordis sui intima
 aperiret, & palām affectus animi sui nobis prode-
 ret, ut uideremus cuiusmodi agone, omnium creden-

I N I O N A M

tium corda in similibus tentationibus exerceantur, ut posthac audiemus. Quemadmodum enim omnes maris fluctus Ionam adobruunt, & quemadmodum horribilis ille rictus beluæ, totaq; illa facies minatur interitū: ita tentata conscientia incredibili tempestate diuinæ iræ & mortis quatitur, omniaq; sic apparent quasi infernus in ictu oculi animam iam hausurus sit.

Et fuit Ionas in uentre ceti tribus diebus & tribus noctibus.

Quid putas, an non anno, an non centū annis, an non seculo longius uisum est ei hoc triduum? Si Ionæ cogitationes respicias, nullæ unquam dies aut noctes sub sole longiores fuerunt. Nam haud dubie nullum unquam tempus, nulla mora fuit molestior Ionæ, quàm quòd ibi in stomacho ceti, & simul in medijs tenebris, deuoratus & absumptus & tamē non consumptus iacuit. Quasi iam proiectus in infernum uiuus perijt ibi Ionas, non uidēs Solem neq; Lunam, non numerans horas neq; tempus, ignarus an hoc in mundo, an extra mundū ibi in tantis squalloribus uiscerum beluæ circumueheretur. Cuiusmodi putas terroribus cor eius percussum sit in uentre beluæ, dum nunc iecinoris immane pondus sibi incumbere, nunc pulmonis flatu & reflatu se uerberari

rari sensit. Quid usquam hoc habitaculo Ionæ, inter spiras, ibi & sinuosa uiscerū uolumina inter ingentes costarum crates potest excogitari prodigiosius aut mirabilius? At haud dubie Ionas fuit sic tunc pauoribus mortis obrutus, ut se nescierit, ut nō multum meminerit quid in piscis corpore pateretur, semper autem cogitaret, timens & tremens, Psal. 6. Domine usquequō ero in tanta morte, & quando erit finis. Nam Deus bone, quā mirabile hoc opus est Dei? Quis uerbis aut cogitationibus hoc assequi potest, hominem uiuum, & spirantē tribus diebus, tribus noctibus, solum, desertum, nō modo cibo, potu, sed & communi luce & aëre carentem, per tot maris tractus in uentre immanis beluæ circūuectari, & tandem in littus uiuum reuomi. Quid nouū, quid inauditum est, hoc si non nouum genus est navigationis? Quis non fabulosum, & quouis mendacio uanius hoc diceret, nisi in scriptura sancta hoc cōtineretur? Voluit ostēdere Deus, quā potenter et quā facile uiuare et mirabiliter possit seruare et eripere suos in media morte, omniumq; maximis & extremis periculis, tunc cum omnibus humanis auxilijs deserimur, quod tamen nos non adeo facile credimus. Ipse enim præsens est in media morte, in inferno, in medio hostium, fingens etiam & refingens eorum mentem & intimum cogitatum, ut uult.

I N I O N A M

Ipse omnia condidit, omnia dispensat & gubernat,
 omnesq; creature eius parēt sempiterno imperio.
 Propter nos autem hoc scriptū est, & propter nos
 tam mirabili exemplo ostenditur eius omnipoten-
 tia, ut in ipsum confidere discamus, etiam tunc cum
 in media morte, aut in manibus hostiū sumus. Deus
 non opus habuit, nec Ionas, ut hæc scriberētur, pro-
 pter nos hæc scripta sunt. Nam licet totus mundus
 oretenus fateatur Deum esse omnipotentem, & ne-
 mo sit, qui cum audit hunc titulū Dei, OMNIP O-
 TENS, non putet se hoc facile & uere credere,
 tamen cum ad experientiam uentum est, cum immi-
 nente periculo uitæ, salutis, bonorum, iam constan-
 ter niti debemus Verbo Dei, cum iam omnipoten-
 tiam re ipsa experiri debemus, ibi ipsi nosse nosmet
 ipsos discimus, quā pauci sunt, qui nixi fide, peri-
 culum salutis adire, & omnipotentiam re ipsa ex-
 periri sustinuerint. Hæ enim experiētiæ fidei, quia
 non sunt sine pauoribus mortis & peccati, spiritua-
 liſſimis etiam sanctis penè intolerabiles sunt. Sed ta-
 men maxime consolationi sunt pijs hæc exempla,
 quomodo Deus exerceat credentes. Quemadmodū
 propheta in Psal. dicit, Domine memor fui operum
 tuorum, & consolatus sum.

Cum nunc Ionas est proiectus, & sibi & mūdo
 mortuus, & omnis spes uitæ adempta. Hi enim ho-
 mines

omnes in nauī, nō aliter sciunt quā ipsum esse sub
 mersum & mortuum, ideo & orant Deum ne eos
 perire sinat propter animam Ionæ, ne ipsis impu-
 tet innocentem sanguinem: quibus uerbis fatentur
 se Ionam habere pro mortuo, conscij sibi quōd pa-
 rentes diuinæ uoluntati, ipsum quāuis inuiti è na-
 ui proiecerint. Atq; ibi primū exerit se uita, & fru-
 ctus mortis Ionæ. Primum enim Ionas eo ipso quōd
 projicitur in media morte, potenter uiuus & inco-
 lumis seruatur. Deinde & illi homines in nauī, non
 modo à morte & presenti periculo, sed etiam ab
 impietate & peccato liberantur, & iam cogno-
 scentes Deum, adeo pij et iusti serui Dei fiunt, ut ue-
 re humiliantur, atque ibi timeant peccatum, ubi me-
 ra est obedientia Dei. Nam Ionam libenter seruas-
 sent incolumem, & timent ne homicidæ fiant proie-
 cturi Ionam, & tamen perpelluntur uoluntate &
 manifesto iussu numinis. Quā piæ, puras cōscien-
 tias nūc in his ethnicis uideas? ecce hi qui paulō an-
 te neq; homicidium, neq; contemptū Dei, neq; ullū
 aliud scelus essent reueriti, nūc obliti Idolorū, quo-
 rum cultura dediti erant, sacrificant, & uota uero
 Deo faciūt. Hoc totū bonū exoritur & nascitur ex
 morte Ionæ: adeo electis Dei omnia cooperantur
 in bonum, ut mors etiam ignominia sanctorū, cum
 ipsis tum alijs cedat in salutem. Quid timorem Dei

nocent Hebraei, supra dictum est, nempe uerum cultum Dei. Verus enim cultus Dei est, Deum uere timere & uenerari: sic hi homines etiam timuerunt Deum, id est, sunt facti serui Dei & iusti.

CAP. II

Et orauit Ionas ad Dominum Deum suū de uentre ceti, & dixit.

Hoc non est sic accipiendū, quasi hunc Psalmum Ionas labijs & ore cecinerit, aut sic uersibus in uentre ceti luserit. Neque enim tam trāquilla aut serena mente, in tam horribili tentatione mortis fuit Ionas, ut tunc potuerit tam elegans carmen condere. Sed hoc carmine postea Ionas suas illas angustias & affectus descripsit, cuiusmodi horrendarū cogitationum spectris cor suū tunc quassatum sit, cum sic in hoc tanto mortis agone luctaretur. Nam hic oportet introspicere animū eius, & interiorē illum Ionam intueri, ante quā liberaretur, cum adhuc in morte esset, & plane nihil quā mortem & terrores maximos sentiret. Neq; enim sciebat Ionas se redimendum esse, sed putauit iam esse moriendū, uere sensit omnes pauores mortis,

mortis, & indefinenter hoc momento moriebatur.
 Postea autem cum iam redemptus esset & rediui-
 uus, reuolente belua, rediisset, tunc retro respici-
 ens, recordatus priores angustias, hunc Psalmũ in-
 scriptis reliquit, ut gratias ageret ex corde Deo, et
 omnibus relinqueret exemplũ. Hic nũc adsint qui-
 dam curiosi, qui sciscitari solent, quid mortui rerũ
 gerant. Optant quidã didicisse se uel audisse ex La-
 zaro, quid senserit, quid egerit, quid uiderit, quid
 cognorit cum quatrduo mortuus. Quid etiam alij
 mortui quos Christus & Apostoli resuscitarint, e-
 gerint. Et audent quidam inepti de his rebus pro-
 nunciare quomodo terribiles imagines uiderint, et
 sic ut postea nunquã uisi sint leto esse animo. Alij
 stant cõtenti dicto illo, Sapientiæ secundo cap. Non
 est qui agnitus sit reuersus ab inferis, qui nuncia-
 rit quid ibi geratur. Ego de Lazaro & alijs mor-
 tuis nihil disseram noui, sequar scripturam quæ di-
 cit mortuos dormire. Ego enim puto eos sic ineffa-
 bili, & miro quodam somno esse consopitos, ut ni-
 nus sentiãt aut uideant, quã hi qui aliãs dormiũt.
 Et cum excitantur, nescient ubi fuerint, aut quo-
 modo sic repente renati sint. Ionanẽ autem hic, &
 similes mortuos excutiamus, qui nondum sic dormi-
 unt, & tamen suo quodam modo altissime in morte
 impliciti sunt, qui mortis pauores & inferni duran-

te corporali uita experti sunt, & tamen si illorum sensum, non iudicium nostræ rationis respiciamus, planè exanimis & satis mortui fuerunt. Illi inquit, mortui, Ionas, Dauid, & similes tentati, ueritate uere prodent nobis, & curiositatem nobis adimerent, uereq; (præsertim si similia experiamur) ostendent, quid post hanc uitam passuri sint, qui sub ira Dei manebunt.

Clamaui in tribulatione mea ad Dominum, & exaudiuit me, de uentre inferni clamaui, & exaudisti uocem meam.

Primum magnifice prædicat gratiam & misericordiam Dei, quòd eum ex tali & tanta necessitate ac morte eripuerit, proinde proponit nobis primum amplitudinem bonitatis & gratiæ Dei, deinde afflictionem ex qua ereptus sit, & docet nos hic primus uersus duas egregias & ualde utiles doctrinas. Primum, ut in omni afflictione ante omnia curamus & cito clamemus ad Deum. Neq; conuenire se potest diuina bonitas, quin respiciat afflictos & laborantes. Neq; enim fieri potest, ut Deus non clamenter exaudiat eos qui clamant, ut optimus pater non exaudiat filios, qui in necessitatibus ipsum inuocant.

cant. Disce ergo, disce inquam, quid uel maxime uti
 le sit afflictis, disce totam salutē afflictorum in hoc
 sitam esse, ne silcant, sed cito freti bonitate patris,
 multā ad coelum clamēt. Quantūuis igitur
 tur premat & in terrā deprimat & opprimat ten-
 tatio, sis memor exempli, obnitere pusillanimitati,
 leua caput, tende supplices manus, audeto, audeto
 clamare, Deus meus, Domine mi, Pater: mox ut cla-
 maris, & ausus fueris, ne dubita, aspirabit aurula re-
 frigerij. Nam ne infernus quidem infernus esset, aut
 illa sempiternae desperationis tenebrae tenebrae es-
 sent, si ulla uox, ullum sybilum ibi aedi posset inuo-
 cationis Dei. Quod enim diu flere uelis, rugire et
 eiulare, aut diu circumspicere unde possit humano
 more peti auxilium, frustra angeris. Non sic emer-
 ges, non sic eluctaberis, sed magis immerges te ma-
 lis. Disce hic à Iona, ille etiam diu conflictatus est
 cum tentatione & malis suis, antequam os tandem
 aperiens, clamaret, quemadmodum in cantico ipse
 dicit aliàs, iam dudum esset redemptus. Ideo & in
 sua oratione non eo ordine procedit, nec uult ut se-
 imiteris: mox primo loco in ipso exordio, Clama-
 ui ad Dominū, inquit. At dici nequit, quā hoc sit
 difficile, & omnino per omnia arduū, tunc uel hi-
 scere aut clamare ad Deum, cum cor angustia op-
 pressum pauet. Plorare, eiulare, miseros gemitus.

& singultus adere, trepidare, et desperare, & ma-
 liebriter frangi tunc cuius est facilimū, sed ad in-
 uocationem planē tunc obmutescimus. Nam ibi in-
 xime incumbit nobis, & quasi ad terram deprimi-
 ceruicem, uere urens & intolerabilis sarcina con-
 scientiæ & peccati: accedit adhuc acerrimus et
 acerbissimus sensus iræ Dei. Hoc tantum & tam gra-
 ue pondus est, ut cœlo et terra grauius sit, & quā-
 uis Athlāntem oppressurum uideatur. In summa
 supra uires rationis humanæ est, ac hominibus im-
 pijs, & naturæ planē impossibile, contra tale pondus
 se erigere, illumq; inuocare Deum, quem se
 iratum, & non aliō confugere. Quemadmodum
 Esaias conqueritur, quōd populus non conuertatur
 ad percutientem se. Secundum naturam autem
 affecti sumus, ut potius tunc longē fugiamus Deum
 iratū & nos flagellantē, quā ut ipsum inuocemus.
 Tempore afflictionis igitur, ratio semper alibi qua-
 rit consolationem & auxiliū, atq; illum Deū auer-
 satur & exhorrescit. Sic fit ut impij fugiant Deum
 sempiterna trepidatione & pauore, & tamen non
 effugiant, sic sub ira Dei, morte, & inferni terre-
 ribus perpetuo constricti, pereunt. Et hic uides
 nam partem poenarum inferni, quid patietur impij
 post hanc uitam, nempe quōd misere fugientes
 Dei, nunquā effugient, & tamen inuocare nō po-
 terint.

terint. Contra dicit Esaias, cap. 28. Qui in lapidem
angulari Christum crediderit, non festinet, non fu-
giet, quasi diceret Esaias: omnes impij fugiūt Deū,
& iram eius, & tamē non possunt effugere, à qua
misera trepidatione & horribili pauore nos libera-
mur per Christum. Non potest ratio humana in ten-
tatione aliter affici aut iudicare, quàm secundū sen-
sum. Cum igitur uehementissime sentiat iram Dei,
non aliter etiam est affecta de Deo, quàm de crude-
lissimo tyranno, neq; potest per has nebulas iræ di-
uinae perrumpere, & contra spem in spem crede-
re, contra Deum ad Deum festinare, ipsumq; confi-
denter inuocare. Ideo cum Ionas eò euaserat ut in-
uocaret, iam uicerat. Eius exempli uidesis memor
& in tentatione idem facito. Noli demittere caput,
noli fugere & despondere animum, sed sile Deo,
& erige te, excitator ibi & alacrior sis teipso, &
experire uerū esse uersum hunc, Clamaui ad Do-
minū &c. & respondit mihi. Ad Dominū (audin?)
ad Dominū inquam, et caue aliorum te rapiat mœ-
sticia, ad illum ipsum qui irascitur, qui percutit con-
fidenter accurre, & nullū alium. Hoc autē respon-
dere Dei, nihil aliud est, nisi quòd cito senties, tunc
refrigerium, mitigatam iram & pœnam, ne dubita,
ipse aderit, ipse respondebit, modo tu inclames, &
uide quid dicam, tantum inquam inclames. Neque

enim Deus moratur tua merita, sed bene nouit te et
 se peccatorem, et iram pro merito, alias non cas-
 tigaret. At ibi natura et ratio iterum est sui simi-
 lis, semper uult asserere merita, quibus placetur De-
 us, et tamen nihil inuenit. Neque credit, neque scit so-
 lam inuocationem satis esse ad placandam iram Dei,
 quemadmodum exemplum Ionæ nos hic docet. Hoc
 autem uitium omnis homo contraxit ex Adam, rebus se-
 cundis quando non irascitur Deus, neque castigat, ni-
 hil est homine arrogantius, superbius, et securius.
 Ibi nulla horrenda minæ, nulla exempla iræ nos mo-
 uent, sed planè contemnimus Verbum Dei. Econ-
 tra cum Deus castigat, sic frangimur, sic obstupe-
 scimus, sic tremur, ut nullæ promissiones, nullæ be-
 neficia, nulla exempla gratiæ nos consolari aut eri-
 gere possint. Sic quomodocumque agat nobiscum Deus,
 miseri et infirmi sumus. Ecce exemplum nostri sa-
 culi, quàm petulanter, quàm insolenter læti et ere-
 cti, nuper tempore seditionis uolabāt Rustici: econ-
 tra quàm muliebriter trepidabant quidam magni
 Heroës, hi nulla poterant erigi consolatione, illi
 nullis reprimi minis. Iam contra nullum superbis,
 et seuitiæ modum uidemus apud Magnates, nec il-
 lis minis mouentur donec iterum sentiant iram Dei,
 ut uerum sit hoc Poëtæ in omnibus hominibus, Na-
 turam expellas furca tamen usque recurreret.

Secundo

Secundo hic docemur, sic clamādum esse ut cor certo statuatur se non in uentū clamare, sed se à Deo respici & exaudiri, ut possimus cum Iona confidenter dicere, Dominus respondit mihi. Sic autem clamare nihil aliud est, quàm constanti fide & erecta Deum inuocare. Neq; enim leuare caput, uocē, aut manus tendere poterimus, nisi primum cor erectū sit. Quod sic erigitur & leuatur (ut dixi) quando auxiliante spiritu, infirmitati nostræ contra spem speramus, & ad iratum Deum currere audemus, quando sub formis iræ gratiam, sub pœna & castigatione misericordiam quærimus. Hic nunc uides, non quosuis oculos cernere tam acutū, ut tunc cum ira & ultione (ut apparet) crudeli Dei undiq; circumdati & obruti sumus, posthabitis spectris & horribilibus imaginibus iræ possimus, sic tamen notas & scintillas agnoscere gratiæ, ut sic in corde possumus certo statuere, Deum bene uelle nobis, licet uehementissimum dolorem & pauorē uultus Dei in corde sentiamus, hoc est, nimirum sentire iram, quasi non sentiam, & niti gratia & fauore quæ tamen profundissime sint abscondita. Tanti cōstat Dei uoluntatem, & Deum uere cognoscere. Hinc Paulus omnibus suis epistolis ingerit, ut cognoscatis, quæ sit uoluntas Dei. Tanti est negocij, ut tempore afflictionis per horrendas & terrificas Ideas iræ

& indignationis, tanquam per spinetum densissi-
 mum, imò quasi medias acies, mediosq; per ignes
 perrumpamus. Oratio enim seria, & inuocatio in
 fide, quidam animi impetus est & motus, quo cor,
 quamuis in profundo sentit se pertingere ad Deum
 & exaudiri: quemadmodum Christus sensit uirtu-
 tem de se exiisse, cum mulierẽ sanguinis profusio
 liberauit. Neq; enim energia carent uerba & ope-
 ra spiritus, sed afficiunt & feriunt corda. Qui autẽ
 Battologia quadam in uentum orant, dubij an exau-
 diantur, hi nihil agunt, & est mera hypocrisis. Se-
 cunda pars huius uersus, idẽ est quod iam diximus:
 idem est enim clamare ad Dominum in tentatione,
 & responsum accipere, & clamare de uentre in-
 ferni, & exaudiri: repetitionem autem facit, ut eo
 certius sit, ut nos etiam eo constantius credamus ita
 fieri apud Deũ ut dicit. Scriptura enim habet hunc
 morẽ, ut unã rem bis repetat, ut eo certius sit quid
 uelit. Ideo & Ioseph, Gene. 41. duo somnia Phara-
 onis de una re interpretatur, ut eo certius & mi-
 nus sit dubium. Quod autem dicit de uentre infer-
 ni, intelligi uult uentrem ceti, & uocat eum uentre
 inferni: non quòd uenter ceti sit uenter inferni, sed
 ille immanis uenter beluæ, Ione fuit uice inferni,
 & Ionas ibi cruciatur inferni terroribus: ac si dice-
 ret, in uentre mortis, non quòd uenter piscis esset
 uenter

uenter mortis, sed q̄ Ionas ibi nihil senserit quàm
mortem. Neq; enim de pisce hic differit Ionas, sed
exprimere uult quomodo affectus fuerit in pisce,
quasi diceret Ionas, Ego uidebar mihi in ipsam in=
ferni abyssum projcti, cum immani beluæ rictus me
deuoraret: de uentre mei inferni, uel ex uentre il=
lo grãdi, qui meus erat infernus exaudisti me. Quid
autem sit infernus ante nouissimum diem, non sum
admodũ certus. Nam quòd certus locus sit, ubi dam=
natorum animæ incluse torqueantur, quemadmo=
dum pictores pingūt & fingunt, & concionatores
quidam contendunt, non ausim affirmare, nam dia=
boli nondum sunt in inferno, sed sicut Petrus ait, ad
eternam damnationem uinculis alligati. Et Paulus
eos mundi rectores, & potestates aëris uocat, &
Christus mundi principes. Non autem regerent in
mundo impios, nec sic luderent & illuderent mun=
do, nec tot damna darent, si certo loco incarcerati
torquerentur, æterni illi damnationis cruciatus nõ
sinerent eos sic esse ociosos. Et scriptura loquitur
de multis sanctis, quòd descenderunt ad infernum,
quemadmodũ hic de Iona, de Iob, de Iacobo patri=
archa, Gene. 36. Descendam ad filium meum lugēs
ad infernum. Ideo scriptura sancta uocabulo He=
bræo לַאֲדַמַּי uidetur mihi ferè ea significatione
uti, ut agonem mortis, & angustias illius luctus, hoc

I N I O N A M

uocabulo significet. Secundum enim morientium il-
lorum affectus & sensum loquitur. Hi enim sic affe-
cti sunt, quasi in infernū & abyssum diuinæ iræ de-
scendant & absorbeantur, quanquam nullum cer-
tum locum sciant, quo ferantur, aut quo emigrent.
Quilibet moriens suum circumfert infernum, quā-
diu de sudat in his mortis angustijs, et in his iræ Dei
terroribus. In eum modum Petrus citat Psalm. 15.
de Christo. Act. 4. Non derelinques animam meam
in inferno, & dicit, Quē Deus suscitauit solutis do-
loribus mortis: & non obscurū est, quod Petrus ibi
per infernū uult dolores mortis & terrores signi-
ficare, quos Christus in cruce perpeffus est, cum ani-
mam in manum patris offerret. At sub extremum
diem, et post iudiciū extremum, aliter habebit cum
inferno. Ibi enim certus locus erit infernus, ubi im-
pij cruciabuntur in aeterna damnatione & ira te-
nebuntur conclusi. Sed hoc nunc satis est, parum re-
fert etiam si qui de inferno sic sentiant, ut pictores
aut alij haecenus poenas inferni depinxerunt. Gra-
uiores enim sunt & erunt, quā quisquā cogita-
tione ulla assequi aut omnino describere possit.

Proiecisti me in profundū cor-
dis maris, & flumina circundede-
runt me, omnes eleuationes tuas
& fluctus

& fluctus tui super me transierunt.

Hic nunc quasi ordine recenset quibus cogitationibus & affectibus conflictatus sit, antequam clamaret ad Dominum, cum adhuc eius fides luctaretur, & penè succumberet. Hic nunc obliuiscitur hominū qui proiecerāt eum in mare, & dicit de Deo, Tu proiecisti me (inquit) in profundum. Nam sic etiam in hora tentationis, sentit conscientia, quasi in tota creatura, & hac rerum uniuersitate omnia minima maxima nobis aduersentur, & quasi omnium rerum cōspectus nihil sit Deus, quā ira Dei, adeo ut etiam aridi & cadentis folij sybilum nobis tunc terrori sit, quemadmodum Moses Leuiti. 15. dicit. Hic uero perpende, quā mirabilis Deus sit in operibus iudicij. Nihil est uilius, nihil imbecillius, nihil abiectius quā aridum folium, quod in terra iacēs conculcatur, quod nedum uermiculi, sed & araneae arrodunt: & quod adeo uile est, ut Iob, cum maxime se uult extenuare corā Deo, arido folio se cōparet, quod à uento rapitur. Hoc tamen folio, cum uenerit hora, Deus potest uti instrumento ad incutiendum terrorem, armatis copijs, maximis & instructissimis exercitibus, & frangendam ac debilitandā, subito prosternendā omnem humanā potentiam, & omnes omnium uires adigendos in fugā, p̄ uesaciendos reges & tyrānos, qui aliās neq; minis

IN IONAM

Verbi Dei neq; pœnis terrêtur, sed tantū induratur. Num ergo egregie animosi sumus, ad minas dei oēs securi & ferrea ceruice sumus, et ad casum aridi folij, cum Deus uult, contremiscimus, & ad illius sybilū quasi horribilem tonitruī fragorem, concidimus, pauidi & dubij quo confugiamus, qui pauloante non unum cœlum, non unum Deum uidebamur expugnaturi? Quid ergo inflamur miseri, si hoc potest aridum solum, quid fluctus & tempestates maris effectura essent, de quibus hic Ionas? Quid extrema die fiet, cum Christus in maiestate uenturus est in incendio flāmæ cum angelis uirtutis suæ?

Sic etiam non dicit tantum, undæ & fluctus maris super me transierunt, sed omnes tuas undas & fluctus tuos induxisti super me: nam sic sensit in cōscientia, quasi totum mare cum omni immani illa uindandarum & fluctuum seruiret Deo, ad ulciscēdum peccatum Ionæ: quasi diceret, miser & tentatus Ionas sic pauebam, sic trepidabam, quasi omnia maria, & omnes aquæ in cœlo & terra, in me unū uolenter inundarent, quasi aliās nemo usquàm esset, qui sic ira Dei premeretur. Qui Deum cum omnibus creaturis aduersarium haberet præter me. Sic esse affectos, qui in maximis illis tentationibus cōstituti sunt, experientia citius discitur quàm exprimitur uerbis: nam hodie sæpe tentatos dicere audi-

mus,

mus, uidebar toto cœli & terræ pondere premi. Hæc nunc sunt ueri pauores, ueræq; angustia, quæ post hanc uitam erunt in omnibus impijs. Sic incipit hic in morte impiorum talis pavor & iudicium Dei, et durat in perpetuum. Hæc autem uerba propheta, sunt uerbis Psalm. 42. similia, qui etiam dicit, omnes fluctus tuos induxisti super me, et Ionas forsan hæc uerba hinc est mutuatus.

Et ego cogitabam, abiectus sum ab oculis tuis, non adiciam amplius ut uideam templum sanctum tuum.

Hic nunc conspectus pœnæ terret & percutit conscientiam, his uerbis indicat Ionas, quam hoc uehementer momorderit, quod pœna uidebatur respondere peccato. Ipse enim fugerat à facie Domini, recusans prædicare in Ninive, hoc est peccatum, hæc est inobediencia eius. Nunc mirabiliter in corde percussus, sentit se inuitum abijci à facie Domini in pœnam, quod pauloante fugit à facie Domini per inobediencia. Hic haud dubie cor Ionæ in maximo fuit pauore & angustia, dum similitudinem pœnæ sic apud se reputat: ecce tu fugisti à facie Domini, cum audire debebas, nunc satis longè abiectus & repulsus moeres à facie domini. Ibi simul acriter remordet conscientiam peccatum, & discruciat ac terret.

poena. Quòd autem abiectus sit à facie Domini, po-
 test duplici modo intelligi, primū corporaliter, sci-
 licet quòd cogitabat sibi nunc esse moriendum, &
 desperabat se unquàm rediturum in terram Israel,
 aut se unquàm coram Deo uersaturum, à quo fuge-
 rat, ut supra dixi. ut sic fugere à facie Domini, sit
 fugere ex terra Israel, in qua habitabat nomen Dei
 & erat cultus Dei. Quemadmodum saepe in lib. 2.
 Reg. dicitur, quòd Deus abiecerit Israelem à facie
 sua, & minatur quòd & Iuda à facie sua abiectu-
 rus sit, id est, extra terram, in qua nomen Dei est,
 & cultus Dei. Eam sententiā indicant uerba sequen-
 tia, cum subiicit, et non uisurus essem templum tuū,
 scilicet Hierosolymis. Quibus uerbis testatur se fu-
 isse in agone mortis, & planè se desperasse de ui-
 ta. Ibi fides Ionæ fuit in maxima lucta, ibi inuocatio-
 nis obliuio profunda, pauoris & desperationis de
 uita omnia plena. Neq; mirum, quis enim non despe-
 raret de uita tali casu, cum proiectus in mare, uen-
 tre ceti absorberetur. Secundo potest intelligi spiri-
 tualiter, quòd sensit se in corde à Deo perpetuo re-
 iectum, ut alios damnatos propter tantam inoedi-
 entiam. Quemadmodum & Dauid in Psal. 31. saepe
 dicit, Dixi in extasi, proiectus sum à facie oculorū
 tuorum. Et natura peccati est, ut afferat trepidati-
 onem horrendam conscientiae, praesertim in agone
 mortis.

mortis. Et haud dubie hanc etiã sensit Ionas in corde suo, & sudauit satis in hac lucta, desperans penẽ de omni gratia & misericordia Dei, antequã scintillula quadam redaccenderetur fidei, & aude-
ret clamare, inuocare. Ibi haud dubie una hora ma-
gno numero animo illius obuersata sunt exẽpla ua-
ria iræ diuinæ, quomodo crudeles & horridas pœ-
nas Deus inflixerit peccatoribus, de Adam & Eua,
de Cayn, de diluuiò, quomodo Deus semel totũ or-
bem perdidit, de Sodoma & Gomorra redactis in
cinerem. Hæc etiam est pars aliqua descripta pœ-
narum inferni, quæ super omnes impios uentũ-
re sunt. Et uides hic quid rei agatur cum impijs
post hanc uitam, nempe quòd uersantur in sempi-
ternis angustijs, terroribus & pauoribus iræ di-
uinæ, in desperatione perpetua bonitatis Dei. In ta-
lem autem pauorem coniecit Ionam hoc periculũ,
quod foris imminebat, & ira Dei undiq; ugens, cũ
proijceretur in abyssum, & auferretur à fluctibus,
& obrueretur, ut supra dixit, & post latius subij-
cit, & dicit.

Circundederũt me aquæ usq; ad animam, abyssus uallauit me, alga cooperuit caput meum.

Quomodo mihi uitam pollicerer, aut me solari

possem, undecunq; aquis tanquam medio mari ca-
ptus, & alga & arundine tectus. In litore enim ma-
ris, in ripis etiam fluminum & lacuum, alga, iunci,
& arundines solent succrescere. Qui ergo in mari
submersus perijt, iacet sub alga & iūco tectus, hoc
est, sub aquis in quibus crescit iuncus & arundo, &
quicquid in mari & ad mare est, illum sic submer-
sum sub se tegit, ut arundine, iuncis, imò ipso litore
tectus dici possit, ut statim sequitur.

Ad extrema montium descen- di, terræ uectes &c.

Nam omnia maria, omnes fluij & torrentes,
eunt in uallibus inter montes, nam in planicie con-
sistere non possunt. Montium igitur fundamēta &
radices ipsum profundū & uadum profundissimū
sunt in mari, ubi radices montium coniunguntur &
in profundo coherent. Hæc autem omnia patheti-
cōs loquitur Ionas, pauore & affectu iam submer-
gentis, & iam aquis obruti, & tamen sursum de-
ce cogitantis, aut affectibus eius qui submergētis ca-
sum apud se expendit. Nam ille si sursum cogitat,
uidet aquarum diluuiū coopertum, atq; utrinq; uis-
cos & terram. Hic igitur cum descendit in profun-
dum, uidetur sibi inter duos montes ad fundū usq;
descendere. Ibi terra eum quasi montibus, quasi ca-
themis

thenis conclusit, id est, ipse nō aliter cogitat, quā
 ibi sibi perpetuo manendū esse, & nunquā se esse
 euasurum. Nam quemadmodū is qui in turri est ca=
 ptiuus, cogitur in carcere manere, quia ianua & fe=
 nestræ clausæ sunt: ita is cogitur manere in mari,
 qui sic descendit in profundū, ibi terra, id est, mon=
 tes inter quos mare transit eum conclusit, & mari
 & undis sic clausit, ut euadere non possit. Hic ite=
 rum uides cuiusmodi cogitationibus conflictatus sit
 Ionas in uentre ceti, cibi & potus facile est oblitus.
 Tantū in meris certaminibus & uario agone mor=
 tis adeo est uersatus, ut de uita prorsus desperarit.
 Hic adhuc nullam audis inuocationem Dei.

**Sed tu uitam meam a perditio=
 neliberaſti, Domine deus meus.**

Hic nunc recreatur afflictus Ionas, & aliæ ueni=
 unt ei cogitationes. Hic haftenus tot arietibus op=
 pugnata, ac penē expugnata fides Ionæ, rursus se=
 erigit & audet sperare uictoriam. Hic nonnihil di=
 spellitur tenebræ temptationis, & affulget aliquid
 lucis, quasi dicat Ionas, Eo ipso momento quo uide=
 batur mihi in profundo absorptus, & iam omnia
 desperata erant, neq; ulla usquā spes apparebat
 uitæ aut salutis, ibi tu Deus meus mirabili potentia
 tua, iuxta misericordiæ tuæ amplitudinem eripui=
 H

I N I O N A M

sti dextera tua è faucibus mortis, & repente uer-
 sti luctum mihi in chorum, tenebras in uiuificam cõ
 solationis lucem. Sic enim habet res cum tentationi-
 bus, ut dicitur Germanico prouerbio, Quando ner-
 uus maxime tenditur, tunc disrumpitur. Ideo scri-
 ptura Deo tribuit titulum, adiutor in opportunita-
 tibus, in tentatiõe: quia cum maxime omnia sunt de-
 sperata, solet maxime consolari suos Deus. Quo-
 modo autem nobiscum agit Deus, quãdo sic conso-
 latur & iuuat, audi Ionam.

Cum deficeret anima mea, Do-
 mini recordatus sum.

Primum dat Deus gratiam & spiritũ, ut cor eri-
 gatur & animetur rursus, ut uiriliter repudiens co-
 gitationes iræ, possit apprehendere uerbum pro-
 missionis gratiæ & misericordiæ, uertere se à Deo
 iudice, & accurrere ad Deum patrem. At sic affici
 tempore tentationis non est in manu nostra, neque
 humanarum uirũ. Ionas hic dicit, quod anima eius
 cœperit desperare & pauere. Trepidatio igitur et
 pauor uirtutes sunt, & uires nostræ & liberi arbi-
 trij. Quod autẽ iam dulciter erga Deum afficitur,
 recordatur Domini sui, & incipit credere, hoc op-
 pus est, & lumen spiritus Dei. Cum autẽ hoc, post
 tenebras tentationis sequitur, ut cor incipiat recor-
 dari

dari misericordiarum Domini, ibi noua quaedam lux
 splendet, ibi cor rursus ad se redit, ut cum fidu-
 cia audeat clamare ad Dominum, & tunc certo ex-
 auditur. Hoc est quod Ionas primo uersu dicit, Cla-
 mauit ad Dominum & respondit mihi. Hic nunc re-
 pente, quasi uno ictu, mors, ira Dei, peccatum, in-
 fernus prosternuntur, & triumphat infracta, &
 per omnia tandem uictrix fides Ionae, promissioni
 diuinae innixa. Quod autem dicit, Oratio mea ascen-
 dit ad te in templum sanctum tuum, iterum signifi-
 cat templum in Hierusalem, in quo Deus tunc pro-
 miserat se habitaturum. Populus enim Dei habuit
 mandatum, ut nullibi adoraret, nisi ubi erat locus
 electus & constitutus a Deo, quemadmodum Exo-
 ds. dicitur. Sic omnes qui in terra Israel, uel extra
 terram adorabant, ex Dei praecepto cor & faciem
 conuertebant uersus templum, ad locum ubi habita-
 bat Dominus per uerbum suum. Hoc mandatum eis
 erat, ne ullum alium Deum adorarent, quam illum
 qui sedebat inter Cherubin, super propitiatorium.
 Eo omnes dirigendae erant orationes, quemadmo-
 dum nos orationes & omnia dirigere debemus ad
 Christum, in quo habitat Deus corporaliter, qui est
 uerum propitiatorium.

Qui autem custodiunt uanitas

H 3

tes, misericordiam derelinquūt.

In Hebræo est, Qui suam misericordiam derelinquunt. Quia autem hoc in Latino sonat quasi loquatur de misericordia hominum, quam frater fratri exhibeat, ideo omisi pronomen, suam, & posui tantum uocabulum misericordiam, ut eo clarius esset. Nam Ionas loquitur de Dei misericordia & bonitate, quæ nostra est, id est, nobis oblata, nobis promissa & donata, ut si ego dicerem de Christo, Qui suum Christum, suam fidem, suum Euangelium derelinquunt, cum tamen nullum illorum nostrum sit, sed Dei donantis: & tamen nostrum uocatur, quia nobis promissum, nobis oblatum est, ut nos gratis accipiamus. His uerbis autem Ionas acriter oburgat iusticiarios & hypocritas, qui non in misericordia Dei, sed in suis operibus confidunt. Nam illi quia ignorant quid sit fides, & rudes sunt rerum spiritualium, nec experti tentationis, quis usus sit fidei, & quam bona opera in tentatione non subsistant: interim quod in hac hypocrisis sunt, non magnifaciunt gratiam, sua autem opera maximi pendunt. Ionas autem hic uocat uanitatem, id est, opera nostra nihil sunt, nihil ualent coram Deo, sed Deus uult ut credamus sola misericordia & gratuita bonitate, absque meritis & operibus nostris nos saluari &

uari &

uari & iustificari. Qui nunc confidunt in uanitate, eos frustra confidere dicit Ionas. Nam ipsorum fiducia & gloriatio in operibus, tam nihil est, quam ipsorum opera & illa uanitas in qua confidunt. His uerbis in primis Ionas perstringit populum Israel, qui sic gloriabatur in lege, & operibus legis confidens, ut non tantum derelinquerent Euangelium, misericordiam & gratiam in eo promissam, sed etiam hoc acerrime persequerentur, cum tamen illam misericordiam suam, agnoscere debebant, quibus praeter ceteris erat promissa.

Ego autem in uoce laudis imolabo tibi.

Hic iterum perstringit Iudeos cum suis sacrificijs & operibus, quasi diceret cum Psalm. 49. Ipsi offerunt tauros & hircos, quasi Deus delectetur his, & quasi nunc placeant Deo. Ego autem scio sacrificium laudis uere gratum sacrificium esse, ut laudetur, praedicetur eius misericordia, nobis indignis exhibita, ut Ionas hic dicit. Sectatores autem operum legis e contra potius à Deo uolunt laudari & praedicari, quasi suis operibus Deo gratum officium praestiterint, & benemeriti sint de Deo. Hanc autem cognitionem bonitatis & gratuita misericordiae, quamquam Ionas etiam ante habuit, tamen in illa ten-

Hic dicitur

tatione longè euasit eruditior & doctior, in uera schola crucis. Nunc enim non mediocri experiètia cognouit Deū non respicere opera, personas, neq; merita, qui gratis miseros peccatores è medio inferni reuocat & eripit. Paulò ante Ionas etiam laborabat hoc Iudaico affectu, quasi apud Deū esset $\pi\epsilon\sigma\sigma\omega\pi\omicron\lambda\eta\iota\acute{\alpha}$, quasi respiceret opera in primis populi Israel. Quanquàm ne nunc quidem perfecte illum affectum exiit. Quòd autè dicit, Vota mea soluiam, non est intelligendum quasi Ionas aliquid uouerit. Adhuc non meminit inter reliquas cogitationes quas habuit in ceto, ullius uoti, sed tantum suæ orationis. Ideo oportet et nos assuescere scripturæ: nam ubi propheta in generali de uotis, & soluendis uotis loquuntur, et non exprimitur in specie aliquod peculiare uotum, ibi intelligendum est de laude, quod uotum est perpetuum omnium eorum qui populus Dei sunt. In tali laude uere uouemus nos non habituros alium Deum, quàm illum solum & unum. Ideo soluere hoc uotum nihil aliud est, quàm confiteri, laudare & prædicare, & sic uero et summo cultu uenerari Deum, ut Psal. 49. Immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo uota tua. Itè, Vota mea reddam Domino corā omni populo. Sic Ionas etiā uult uota soluere, id est, laudare & prædicare Dominum, uti suum unicum & uerum Deū, ideo quòd adiutus sit.

Et Dominus dixit pisci, & ex-
puit Ionam.

Hoc est dictum, proprie ad morem scripturæ, q̄
Deus omnia creet, faciat & operetur per Verbū.
Iohan. 1. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso
factū est nihil. Psal. 33. Ipse dixit & facta sunt, ipse
mandauit & creata sunt. Sic cetus deuorare Ionam
potuit, at deuoratum ut reliquos cibos concoquere
non potuit. Et non tantum stomachus immanis be-
lue cessauit eatenus à naturali suo opere ad uerbū
Dei, sed & ipse cetus paulò ante infernus & nau-
fragium Ionæ, nunc nauis uice cogitur esse Ionæ, &
in uentre reuolueri ad littus, ac incolumem ibi reuo-
mere, imò quasi è nauis exponere uiuū, ut sic mera
maxima miracula operetur Deus in Ionæ. Hic nunc
omnia inuersa sunt: quod ante seruiuit ad mortem,
nunc est ad uitam, ibi cetus & draco ille qui paulò
ante instrumentum fuit mortis, nunc tabula & nauis
est qua Ionas emergit, & restituitur Ionas per
hanc beluam luci & uitæ, per quam paulò ante ui-
debatur bis mori. Adhæc mare quod nullū unquam
naufragium aut submersum restituit, ad uerbū Dei
cedit, & uiuum restituit hunc Israelitam, non mo-
do è medijs fluctibus, sed è uentre ceti, hic non am-
plius tenent conclusum retinacula terræ, non tegit

iuncus &c. Hoc totum scriptum est ad consolationem nostram, ad confirmandam fidem, ut discamus credere Deo, qui adeo potenter in manu & potestate habet uitam & mortem, ut quasi ludens alterum pro altero dare possit, alterum commutare cum altero, ut uult, & quando, et ubi uult. Nobis autem uidentur hæc inaudita, stupenda, impossibilia; ideo discamus credere Verbo, quod ubiq; nobis inculcat hanc Dei mirabilem potentiam.

CAP. III

Et factum est uerbum Domini ad Ionam secundo, dicens, Surge & uade in Niniuen ciuitatē mag.

Hoc ideo scriptum est, ut discamus nihil esse nobis faciendū sine uerbo et mandato Dei. Prima iustio, et primū mandatum erat iam irritum, per inobedientiam Ionæ. Ideo nisi Deus de nouo uocasset Ionam, nescisset Ionas an deberet predicare Niniuitis. Et forsā accidisset ei hoc quod Israelitis, Nume. 14. Qui cum iubente Domino nō pugnare uellent, postea cum sua sponte pugnarunt, deuicti

deuicti sunt & caesi. Adeo est uanum & impium
 quicquid homines sua sponte pro arbitrio sine man-
 dato & uerbo Dei incipiunt. Vltra hoc in secunda
 hac uocatione Ionæ clare adijcitur, quid ex manda-
 to Dei prædicare debeat, ut sic ministerium, simul
 & doctrina habeant iussum Dei. Nam tunc uere pro-
 phetica uocatio est, & affert fructum: aliás hi qui
 currunt sine mandato Dei, aut aliud docent quam
 Verbum Dei, hi tantum perniciem afferunt Eccle-
 sijs, quemadmodum hæc duo Hieremias docet, Cur-
 rebant, inquit, & non mittebam eos, id est, prædica-
 bant & ego non mandabam eis. Hæc duo diligen-
 ter obserua qui docturus es, nam tua interest & Ec-
 clesiarum te esse à Deo missum. Sic Petrus illa duo
 complectitur, Si quis loquitur, loquatur ut eloquia
 Dei: si quis ministrat, ministret tanquam ex uirtute
 quam suppeditat Deus. Ideo omnis plantatio quam
 non plantauit pater, eradicatur. Quæuis enim plan-
 tentur hæreses, & non nihil florent, tamen non fe-
 runt fructum. Sic doctrinæ humanæ florent quidē
 aliquandiu, & sæpe nocent Ecclesijs, sed non suc-
 cessum habent, sed tandem percunt & eradicantur,
 cum compleuerint dies suos.

Et Niniue erat ciuitas Dei triu-
 dierum itinere.

I N I O N A M

Quare Niniuen uocat ciuitatem Dei, cum tamē
 ibi nec templum Dei, nec cultus, nec propheta fue-
 rint. Ego puto ideo appellari ciuitatem Dei, quod
 Deus tam clementer respicit hanc urbem, sollicitus
 pro ea ne pereat, mittēs ei proprium prophetam,
 ut seruetur. Ideo conijci potest hanc ciuitatem ali-
 quam cognitionem habuisse de Deo, uero conditore
 cœli & terræ. Et Deus sciuit fore ut suum prophe-
 tam audirent, uerbum Ionæ acciperent & resipisce-
 rent. Quemadmodum & scriptura de Naaman Sy-
 ro dicit, quod Deus per ipsum Syriæ misertus est,
 & Nabucadnezar Deus uocat seruum suum. Qui-
 bus omnibus ostendit se quoq; gentium Deum esse,
 & non tantum Iudeorum, & quomodo etiā in gen-
 tibus habeat suos. Quod autem in textu dicitur, Ni-
 niue erat ciuitas magna, itinere trium dierum, qui-
 dam intelligunt quoddam amplis & longis muris
 in gyrum cincta fuerit, ut trium dierum itineribus
 potuerit tota urbs circumiri, quibus non subscribo.
 Hec enim immanis uidetur magnitudo urbis & mi-
 mis fabulosa. Nam 13. aut 14. Mil. Germanicorum
 itineribus pateret longitudo murorum in gyru, &
 urbis lōgitudo et latitudo esset quinque aut sex Mil.
 Ideo sic intelligo, Niniuen urbem fuisse tam magnā
 & latā, ut uix triduo toto omnes eius plateæ, iusta
 & usitata deambulatione, nō cursu, pertransiri po-
 tuerint.

tuerint. Nam sequitur quod Ionas unius diei itinere ingressus urbem, prædicauerit: quod puto esse tantam partem & tantum spaciū totius Niniue urbis, quantum uno die sic deambulando confici posset. Hoc indicat etiā Heb. uocabulum Malzalach, quod significat eiusmodi transitum qualis fit in deambulationibus. Quemadmodum Moses Exod. 14. dicit, Dominum ea nocte transisse per Aegyptum, & percussisse omnia primogenita. Ille transitus, non cursu, non recta aut breuissima linea factus est, sed sedate, ut in deambulationibus. Quilibet hic amplectatur quod sibi probabitur.

Et prædicauit Ionas, & dixit, Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur.

Itinere unius diei ingreditur Ionas urbem & concionatur. Quot autem dies transierit, antequam eam partem urbis & tantum spaciū prædicando absoluerit, textus non exprimit. Summam autem concionis breuem hic, quasi uno fasce cōplexus est propheta, uidelicet, adhuc quadraginta dies & Niniue subuertetur. Ionas autem proculdubio non tantum his quatuor aut quinque uerbis usus est. Sed longiori oratione tractauit hoc thema, nepe causam exprimens propter quam ira Dei impenderet, quæ scele-

ra irritassent Deū, quæ uia sit ueræ pœnitentiæ. Sed breuiter hic ostendit potius quàm explicauit, quem admodum nos quoq; concionum summam solemus cõplecti, cum dicimus, Hodie prædicauit de Missa, de pœnitentiâ &c.

Et crediderūt Niniuitæ Deo,
& prædicauerunt ieiunium &c.

Equidem meros sanctos & pios homines puto fuisse in ciuitate Niniue, ut Ionas merito uocet eos ciuitatē Dei. Neq; ulla facile urbs reperietur in toto mundo, quæ huic possit hic conferri, etiam si scilicet etiam ciuitatem Hierusalem compares. Nam Ionas tantum unius diei itinere ingressus urbem prædicauit, non omnes eum adhuc audiuerūt, & tamen omnes conuertuntur. Ciuitatem Hierusalem non tot prophætæ, non tot apostoli, qui tanta contentione, tanto tempore, ibi & concionibus & miraculis hoc egerunt, ne Christus quidē ipse eò permouit, ut omnes conuerterentur, & merito diceretur de Niniuitis quòd Christus in Euangelio de Centurione, Non inueni tantam fidem in Israel. Nam tempore Ione, cum Niniue conuertitur, in primis Israel & Hierusalem plene erant impietatibus & Idololatrijs. Et ut maxime de Hierusalem tam insigne posset ostendi exemplum pœnitentiæ, quemadmodum tempore

re Dauid

re Dauidis, Salomonis, Ezechiae, Iosiae, satis egregia exempla pietatis extabant in populo, tamen non tam mirum esset in Israelitis, qui legem Dei, tot prophetas, tot egregios reges, tot principes et sacerdotes, et alios spiritualissimos viros habuerunt, qui Verbum Dei summo studio predicabant et docebant.

Ideo tempore Ioniae, Niniue excellentissima fuit urbs in mundo, nec habuit similem. Hunc locum prophetae solent Sophistae citare ad asserendam doctrinam operum. Hic uides, inquit, quod Deus respicit opera, quod Niniuitae per opera merentur gratiam, qui tamen gentiles et increduli erant, ergo liberum arbitrium bonis operibus potest se preparare ad gratiam etc. Hic respondeo, Eiusmodi calumnias Ionas pulchre praeuertit, cum antequam recenseat opera, laudet et commendet Niniuitarum fidem. Niniuitae, inquit Ionas, credebant Deo etc. Eiusmodi locos possunt transilire, et postea iactant nobis opera. Adhaec Ionas uocat Niniuen ciuitatem Dei. Esse autem ciuitatem Dei, credere Deo, et ex uiribus liberi arbitrij facere opera meritoria pugnant inter se. Ex fide igitur efficacia et operatione spiritus Dei fluunt haec opera, et propter fidem placet Deo talia opera. Nam per hos externos fructus, suam fidem et spiritum in corde, testati sunt Niniuitae, quod scilicet praedicatio Ioniae, non sine

fructu fuerit. Quomodo autem Deo non placeret
 eorum opera, in quorum cordibus est spiritus et
 des, cum ne peccatum quidem eis, et immundicia,
 quæ reliqua manet amplius noceat aut imputetur.
 Obserua autem quòd quædam opera faciunt, quæ
 Deus non mandauit, ut ieiunant et saccos induunt.
 Quid enim moratur Deus saccum ciliciũ aut ieiunium?
 Deus tantum cordis iusticiam exigit, et uita
 te nouitat em. Neq; hoc exegit Deus per Ionã, sed
 tantum ut relinqueret uias suas malas: multi in sac
 cis et cilicijs circumierunt et ieiunarunt, qui ta
 men occultissimi hypocritæ et nebulones meri fue
 runt, ut monachi sub cucullis. Ideo et postea non
 saccos, non ieiunia laudat ac prædicat Ionã, sed
 conuerterent se à uijs suis malis. Eecerunt autem iux
 ta ueterem et traditum morem Patrum suorum,
 et regni, qui sic in sordidis uestibus et ieiunijs, et
 aliquot dierum inedia se humiliare consueuerunt.
 Idem dicendum est, quòd rex ipse tam magnus cum
 suis principibus sedet in cinere, tam stulta edicta
 promulgat, ut etiam bobus et reliquis iumentis iudicat
 ieiunium. Quis unquam audiuit tam absurda,
 iumentis ieiunium, aut publicum luctum iudici. An
 Deus moratur ieiunia iumentorũ? Respondeo, Tan
 ti sunt apud Deum ieiunia iumentorum et cilicia,
 quanti hominũ, et econtra. At quo sese non abijcit,
 quid nõ

quid non conatur cor contritum & uere contrita
 ta conscientia? Multo stultiora sepe uideas sic pau-
 factos facere tantum, ut undique ostendant se serio
 agnoscere peccatum, & si fieri posset, talis conuer-
 sus humiliatus peccator, lapidibus & lignis & om-
 nibus creaturis indiceret luctum, totusq; extillarēt
 lachrymis, & tamen putaret nondum satis se luge-
 re. Neq; facile quis uerbis aut cogitationibus affe-
 qui possit, cuiusmodi luctu & acerbitate uere pœ-
 nitens conscientia afficiatur, ea omnes creaturas
 sic affici putat, ut ipsa affecta est, ut non frustra Pa-
 ulus gemitum spiritus uocarit inenarrabilem: & Da-
 uid in Psalmo dicit, Rugiebam præ gemitu cordis
 mei, id est, singultu & rugitu maximo deplorabam
 peccatum meum. Quando nunc Deus uidet tam se-
 riam conuersionem & pœnitentiam, tunc ut alios
 gestus etiã stultos, genuflexionē, extensionem ma-
 nuum non reijcit, quæ aliàs sola sine fide & tam ar-
 denti gemitu nõ huius faceret. Ideo Ionas Niniuita-
 rum tam ueram & seriam pœnitentiam suis uiuis
 adumbravit, imò expinxit coloribus, & ostendit
 quàm corda eorum accensa & inflammata fuerint.
 miro ardore melioris uitæ. Si nunc Sophistæ uolunt
 iactare opera, quasi mereantur aliquid coram Deo,
 bene attendant ad textum, ut etiam uehementissimū
 & ineffabilem gemitum cordis iactent, præ-

dicent, ex quo opera illa ieiunij & uestiū processerunt. Nam si tantum opera, sine hac uera pœnitentia respicias, ut fuerunt illa opera Monachorum, sacerdotum nostrorum, in primis quadragesima, & hebdomada passionis: nihilo meliora sunt ea opera, quàm si boui aut asino ieiunium indicam, & equum non phaleris, sed funibus tantum ornem, qua hypocristi citius irritaturus sis Deum quàm placaturus. Apagesis igitur cū istis miseris operibus, aut adde fidem, radicem & fontem omnium bonorum operum. Illum autem gemitum cordis non ipse indere tibi potes ex uiribus liberi arbitrij, sed est tantum opus spiritus sancti.

Adhæc uidemus hic Niniuitas non cōtentos esse his operibus ieiunij, cilicij &c. sed præcipere etiã ut unusquisq; relictis uijs suis malis, emēdet uitam. Hypocritæ ualde iactant opera, & negligunt hoc quod semper scriptura addit conuersionem ex corde, & sic paleas afferūt pro granis, & pro nucleis putamina, tantum ridentes Deum. Conuertantur primū serio, et agnoscant & sentiant peccatū suū, postea facile hæ rixæ per sese conquiescent. Nunc perpetuo rixantur de bonis operibus, & tamen nō cogitant, nec possunt facere opera bona, nihilominus perpetua loquacitate nobis obganniunt.

Induere sacco, est Hebraismus, & idem est quod
Latine

Latine sordidas uestes induere, seu incedere sine ornatu, pullatum in luctu esse. Sed non est ut hic tantum de saccis, & sordido panno somnies. Saccū induere, est lugere, ut Hieremias dicit, Induam cœlos sacco, id est, obscurabo, nubes inducam. Apo. ca. 6. dicit, Solem denigratum ut saccum. Eiusmodi Hebraismos aliās inuenies. Sic panem & aquam scriptura uocat uictum & potum. Item sedere in cinere, uocat humiliari, non elatum, non letum & erectum uolare, sed tristem incedere. Non quòd ad caminum, aut focum in cinere sederint, non quòd omnes isti Niniuitæ sordidis saccis induti fuerint, sed cum non sit tenuior uictus, quàm aqua & panis, nō uilior uestis quàm saccus, non abiectior locus quàm puluis & cinis. His figuris uerborum omnis tenuitas & uilitas ciborum, uestium & locorum significatur: sicut Esaias de Babylone dicit, Humiliare Babylon, humiliare, sede in cinere.

Quis scit si cōuertatur & ignoscat Deus &c.

Hic Rex loquitur, quasi dubitet & non credat, non certus sit Deum futurum propitium, quod tamen est contra naturam fidei, quā oportet esse certam. Respōdeo, Rex non dubitat, aliās non tam serio fuisset humiliatus. Qui enim dubitat, is non sic

I N I O N A M

inuocat Deum, nec tam serio poenitet. Verum sic so-
 let cor uere contritum, quod iam incipit credere, et
 adhuc aliquatenus luctetur cum desperatione, quae
 si nondum potitum uictoria, ideo tale cor loquitur
 quasi adhuc incertum sit. Et uerba regis hic quoque
 sonant, quasi nondum res in uado sit, sed adhuc lu-
 ctetur secum, et tamen scintilla est ibi fidei. Nam si
 prorsus nulla ibi fides esset, tunc non expectaret in
 tanto aestu tentationes. Ideo haec uerba magis indi-
 cant, ibi adesse fidem, quae adhuc timeat et luctetur,
 sed tamen bonitatem Dei ob oculos habeat, quem
 admodum dicit, Quis scit si Deus &c. quasi dice-
 ret, est adhuc aliqua ibi abscondita misericordia.
 Non est, ut hic tractare uelimus haec acumina qua-
 stionum et argumentorum, Quomodo Deus possit
 conuerti et poenitere, cum sit incommutabilis,
 quibus inanibus questionibus quidam hinc ualde se-
 torquent, et ipsi sibi reddunt tales locos asperos et
 difficiles. Multo magis hic respiciamus potius ex-
 emplum hoc, quam egregia et magna fides in Ni-
 niuitis sit. Qui non tantum ad praedicationem Ioa-
 nae illico credunt fore, ut Niniue subuertatur, sed et
 audent sperare gratiam et misericordiam, hi qui nul-
 lam promissionem, sed tantum minas audiunt. Pri-
 mum per sese, id est, longe maximum, ad unius con-
 tempti hominis praedicationem potentissimum hinc

Monate

Monarcham, Regum regem, & totam hanc ciuitatem agnoscere peccatum suum, deinde tam ex animo Deum sic timentes, humiliari, ut ne cogitēt, nec obijciant Ionæ quare ipsis præ alijs urbibus & insulis gentium tantum impendeat malum. Quam sine fronte, quam per omnia secura fuerunt ad uerbum Loth Sodoma & Gomorrha, quam dura ceruicæ Pharao contra Moſen & Aaron, quam occæcato & indurato corde Hierusalem cōtra Apostolos & Christum, quam crudeliter seuijt, & in hunc diē seuit Roma cōtra uniuersum nomen Christianum, quantum sanguinis fudit. Quam inaudita tyrannide & crudelitate iam quoq; principes et Episcopi persequuntur Euangelium. Quid multas reliqui homines in toto mundo meri sceleratissimi peccatores, imò diaboli uideri possint præ his Niniuitis, quos angelos diceres. Secundo, & hoc maximum est, quod in tali angustia & tentatione non desperant, cum nullas habeant promissiones. Nam quo Verbo gratiæ usquàm inuitatur hi gentiles: tot prophetas, tot Apostolos, tot libros scripturæ sanctæ, tot quotidianas consolationes & conciones nos habemus, & adhuc Deo nō satis confidimus. Nostræ ampliſſimæ diuitiæ in Christo, & tanta uerbi diuini opulentia possent magnum mare dici, præ una guttula & stilla quam ipsi habent. Quid enim possunt hæ

bere Ethnici, quàm illā particulam diuini uerbi, scilicet legis naturæ, Deus est conditor cœli & terræ, & uerus Deus, id est, bonus & misericors est. Hac tantilla guttula pro nostro mari, hac scintilla pro nostra ingenti luce norunt sic fœlicissime & commodissime uti, ut non mirum si pudeat nos & pœniteat nostri, qui nostra incomparabili abundantia, & opibus amplissimis Verbi Dei uix aliqua ex parte tam commode utimur. Ideo & Christus ipse tantus doctor, Matth. 12. & Iudæis & nobis gentibus hos Niniuitas, qui nostrā ignauiam obiurgent, obicit. Surgent, inquit, Niniuitæ in generatione hac & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt ad prædicationem Ionæ prophætæ, & ecce plus quàm Iona hic. Addit ergo tanto nos excellentius quiddam habere Niniuitis, quàm Christus Iona est maior. Merito tam acriter obiurgamur, qui ne aliquam partem quidem assequimur eius ardoris, nos, qui tam multis promissionibus et minis excitari debebamus, ubi Niniuitæ sine ulla promissione, tantum ad committentis Ionæ uerbū crediderint. Sed quid facias, sic uiuitur, sic est uita: ubi non est copia diuini Verbi, ibi ardentissima est sitis Verbi: ubi abundantia, ibi stidium & contemptus.

Et uidit Deus opera eorum, &

conuert

conuersi sunt de uia sua mala &c.

Hic hic nunc palam ebuccinantur opera. Quid hic afferemus? Hic scilicet hypocrite palam triumphant, sed pedetentim tamen. Agite boni uiri, respicite textum, dicit quidem, Deus respexit opera eorum, id est, placebant Deo opera eorum: sed qualia erant opera, ipse exponit, Conuertebatur à uijs suis malis. Eiusmodi opera facite & docete, & nō modo feremus ut laudetis hæc opera, sed & nos laudabimus ut egregios fructus fidei. Conuerti à uijs malis non tam leue opus est, nec tuarum uiriū, neq; completitur in se tantū saccos & ieiunia, sed ueram Dei cognitionem, fidem, id est, amorem Dei & proximi. Quando dicit Deus, Conuertimini à uijs malis, non exigit unum aut alterum opusculū, sed exigit totum hominem, ut sancti simus corpore & spiritu, noua creatura. Deus enim uult totū hominem, non curat dimidiata opera hæc, & mendiosa Elementa mundi, aut ulla externa.

CAP. III.

Et afflicus est Ionas afflictione magna, & iratus est &c.

I N I O N A M

Hic insigne quiddam & mirabile obseruatum
 historia Ionæ, dic cuiusmodi sanctitas hæc
 est in Iona, qui hic stomachatur quòd Deus
 miseretur peccatorũ, & uellet hic Ionas per di peccatores
 cõtra charitatis legem, quæ etiam hostibus
 bene precatur, & benefacit? Et quod uehementer
 mirari possis, hoc facit Ionas, post acerrimum hunc
 agonẽ mortis, quo (ni fallor) probe admonitus est,
 quid fieri uelit Deus, nisi forsan leuis monitio est tẽ
 pestas hæc maxima in mari, tempestas nõ minor in
 corde Ionæ, & horribilis ac triduanus carcer, non
 in turri, sed in immanis beluæ uentre. Et hic tamen
 irascitur ille sic castigatus Ionas, imò denuo obuia
 gatus quòd stulte irasceret, adhuc non desinit. Et
 tamen simul ea fides est in Iona, ut optet mori, &
 mortem ipsi uitæ ducat præferendam, quod nõ pos
 set eo modo optare, nisi Deo summa fidei constan
 tia esset confisus, planè proiectus in Deum. Quis
 hic dicemus, quomodo tam cõstans & fides et cuius
 modi impietas se compatientur? Hæc questio digna
 est quæ excutiatur. Inficiari enim non possumus
 nam non merito irasci, cum Deus obiurgat non ta
 tum uerbis, sed factis, signo uitis albæ. Ad hæc facti
 ri cogimur Ionam nihilominus credidisse, & gratias
 fuisse Deo, cum Deus tam familiariter & paterno
 loquitur, datq; ei signum, & per omnia familiariter
 ter cõ

ter cum eo agit, ut amicus amico. Et ut maxime omnia possent condonari Ionæ, tamen hoc uidetur plane non ferendum & intolerabile flagitiū, quod suā illam priorē inobedientiam & fugam, propter quā tam grauius est à Deo castigatus, uult excusare, & culpam imputare Dei bonitati. Ach Domine, inquit, hoc sciebam, quod & dicebā cum adhuc essem in terra mea, ideo & præueni, fugiēs ad mare &c. Quid enim hoc aliud est, quàm ac si dicat Ionas, Reſte recte inquam, feci, quod fugi & nolui prædicare Niniuitis, & si qua culpa est, non mea est, sed tuæ bonitatis. Non ergo hic nos iterum obiurgamus merito Ionam, tu quis es qui insultas, qui resistis Deo? nonne hic uidetur Ionas quærere suum exitiū, nonne promereri, ut non uno naufragio, non uno mari terreatur & mergatur, utq; non unius beluæ dentibus commolitus & cōmansus, discat non blasphemare, utpote qui remurmurat Deo, quod tam prolixè in miseros est beneficus? Si hoc non Ionas, sed Saul aut Absolon fecissent, quid putas abstulisset premij? Si nunc meriti ullius aut demeriti respectus esset apud Deum, ad hunc Ionam puniendū unus infernus non satis esset, ut qui sic stomachatus impotentem, non modo contra fidem, charitatem peccat, sed & Deo durissima ceruice resistit & responsat. Conqueritur bonitatem Dei nimiam esse, inuidet

proximo salutem & gratiam, hæccine opera bona
 sunt? Queso te quid est impietas, si hæc non est im-
 pietas? penè non habeo hic quod respondeã. At pri-
 mum hic obserua, Deum esse admirandũ in suis san-
 ctis, ne facile aliquem propter aliquod opus damna-
 mus aut iudicemus. Fieri potest ut opus malum sit,
 & tamen persona non sit damnanda. Nam si hic re-
 spiciamus Ionam, tunc opus eius uere est impiũ, &
 Deus reprehendit hanc eius iram, & tamen nibilo-
 minus Ionas est dilectus filius, & loquitur hic cum
 Deo, quasi non reformidans (ut etiã non formidat
 amplius seruiliter) sed confidit ei ut patri. Secun-
 do, ut discamus quomodo Deus sinit suos filios &
 sanctos nonnunq̃ grauius labi & errare, ut Chri-
 stus etiam Apostolos, ad consolationẽ omnibus cre-
 dentibus, qui & ipsi errare possunt et labi. Tertio,
 ut uideamus quã amãter, paterne, & suauiter tra-
 ctat Deus suos electos, unde expectant in tentati-
 onibus quã dulciter etiam afficiuntur erga patrem
 post castigationem: quemadmodum in Epistola ad
 Hebræ. dicitur, Omnis castigatio initio uidetur esse
 se mœroris, postea exercitatis dulcissimos fructus
 affert iusticiæ &c. Nam hic uides Ionæ erratũ hoc
 non imputari, quod tamen reuera peccatum est, sed
 ad hanc Ionæ imbecillitatem conuiet Deus, hæc
 aliter, ac si pater ignoscat filiolo. Cum incredulis
 autem

autem & impijs non sic agit Deus. Illi etiam nescirent uti hac diuina indulgentia, sed abutentes bonitate fierent securiores, putantes Deo impietatem probari. Verum Ionam non admodum æquum esse gentibus, non est mirum. Nam persuasio erat hæc publica apud Iudæos, tantum Israelitas esse populum Dei, ut supra dixi, & gentes esse sub ira Dei, ut Psalmus 78. sonat, Effunde iram tuam in gentes quæ te non nouerunt. Ideo hoc obstinate defensum uolebant, nullum hominem consequi salutem, nisi qui primum iuxta Mosi ritum circumcissus esset, & in ius receptus esset Iudaicum. Ideo & Apostoli ipsi, & sub initia Ecclesiæ, Christiani omnes hoc persuasissimum habebant, quemadmodum in Act. 8. scribitur, quod scilicet prædicabant Euangelium, & gratiam hanc solis Iudæis. Et indignabantur Petro, quod gentibus prædicaret, in Act. 10. & 11. Et non est dissimile ueri Ionam, aut persecutionem passum, aut occisum esse, quod Niniuitis prædicauit, & Niniuen ciuitatem Dei nominarit. Non ferre enim poterant nec aures nec oculi Iudæorū ut quicquàm tale, si uel unus homo diceretur esse Dei, taceo tota aliqua urbs uel regnum, nisi seruaret legem Mosi, & tamen Niniuitæ hic palam, ut timentes Deum, & ciuitas Dei proclamantur à Iona. Sic & nostro seculo uidemus, in quas non cruces illi rapiuntur, qui uel

IN IONAM

hiscere audent, iam usquàm alibi esse posse Christia-
nos, quàm sub Romana Ecclesia, & de Papatu, q̄
acris contentio? Quot insontes eo nomine exusti
sunt? Et fieri potest, ut hæc sit una & uera causa,
quare Ionas non uoluit prædicare Ninuiæ, & re-
murmurat q̄ non subuertitur, malletq̄: mori quàm
uidere ullum hominem recipi in gratiam, fieri po-
pulum Dei sine lege Mosi & ritibus Iudaicis. Quid
enim uniuerso nomini Israelitico possit esse contu-
meliosius, quàm Legem Mosaicam, omnes ipsoru
ritus ut superuacaneos negligi, & gentes Idolola-
tricas, quæ extra remp. Israelis sunt, nominari po-
pulum Dei. Haud dubie dicturi erant Iudæi, quid
ergo nos Iudæi defatigamur tanto labore ceremo-
niarũ legis, quid nos circumcidimur, si ultimi equa-
lem mercedem accipiunt cum primis, adeoq̄ nobi-
scum, qui portamus pondus diei et æstũ. Quid præ-
rogatiuæ est nobis? quid præstamus Iudæi getibus,
si equamur per omnia? & planè hic fieret ut Euan-
gelica parabola habet. Nam Ninuiæ sine lege &
prophetis hic tandem equantur Iudæis, participes
facti gratiæ, & Iudæi nihil plus accipiunt: imò tan-
dem prorsus reijciuntur, cum patrifamilias remur-
murent, uilipendentes Euangelium, & inuidentes
gentibus gratiam Christi. Hoc igitur Ionam reddi-
dit tam difficilem, ut qui istarum rerum suis conci-
ouibus

onibus in urbe Niniue primus author futurus esset,
 & totum Iudaismū contemptiorem redditurus. Ex
 hoc quid aliud habebat expectare, quā exilium?
 Non sine causa igitur fugit Ionas, & detrectauit
 prædicandi munus. Nam esse Iudæum, & palam ni-
 hilominus docere Iudaismum non esse necessariū ad
 salutem, quid hoc est aliud, quā contra propriam
 Legem Mosi, & totam gentem docere, & gentes
 exaltare ac æquare Iudæis? Quemadmodū & Pau-
 lo obijciebant Iudæi in simili causa, in Act. ut Lucas
 describit. Ut igitur Ionæ inardescēs sedaretur ira-
 cundia, utq; haberet quod frementibus suis Iudæis
 responderet, Deus paterne ludens cum illo, dat ei
 signum, quemadmodum & Petro in Actis 10. cum
 Apostolus ibi in simili esset persuasione &c. demit-
 tit ibi illi lintheum quoddam omnis generis animan-
 tibus refertum, auditq; Petrus uocem omnia munda
 esse, cum tamen in uniuersum gentiles essent, non
 habentes legem Mosi &c. Sic Deus hic Ionæ dat
 signum, & fecit una nocte crescere uitam albam, ut
 Ionas amœnissimū haberet tuguriolum. Cum nunc
 admodum delectabatur suo tugurio misit Deus uer-
 mem mane, cum Ionas minime cogitaret, qui arbu-
 sculā arrosit ut aresceret, & sic Ionā subito priua-
 uit suis delicijs. Adhæc solis radij caput eius urunt,
 cum iam non haberet umbraculum, iterum igitur

IN IONAM

hoc perturbat Ionam, et molestia accedit molestia,
 ubi aliter cadunt, atq; Ionas cogitat omnia. Ideo ite-
 rum optat mori, ut tandem excuteret molestia, ubi
 nunc loquitur ei Deus, & ut paterfamilias in Euan-
 gelio dicit ad eum, Nunquid potestatem habeo fa-
 ciendi de meo quod uolo, & ostendit ei quod stulte
 irascatur. Tu irasceris, inquit, propter arbuscula
 que exaruit, quanto prestantior autem uel unus ho-
 mo est hac arbuscula, ut taceam de tota urbe? Non-
 ne longe uehementius optare debebas, ut tanta mul-
 tudo hominum maneret, tot uiri, tot foeminae, il-
 le flos iuuentutis, tot puellae, tot infantes in cunis,
 quid pra illis Iona tua folia sunt? tuus uirens ramus
 sciuus? Quomodo hic non obmutesceret Ionas? quo
 modo non pudefieret, sua ipsius sententia captus et
 conuictus, quo syllogismo pulchre implicitus haer-
 ret antequam prauideat, adeo nihil est omnis huma-
 na sapientia pra diuina. De illa uite alba que Heb-
 kix, siue κικεον dicta est, scriptores uarie dispu-
 tarunt, ueteres cucurbitam intellexerunt, postea
 sanctus Hieronymus reddidit hederam, que est Ephau,
 & dicit non in Italia, sed in Syria nasci, esse autem
 arbusculam, que repete excrescat & luxuriet den-
 sitate quadam foliorum, adeo ut pampinorum in mo-
 rem facile umbraculum inde contexi possit, unde ue-
 teres forsitan cucurbitam reddiderunt. Ego autem opi-
 nor eam

nor eam esse arbusculam, quæ à Physicis uitis albâ dicitur, Germanice uild ruben. Noster Iohânes Pomeranus putat apud suos pomeranos Germanice uocari heilige vurtzel, quod etiam sic luxuriet & abundet folijs, & late serpendo fastigia ædium occupat. Ephau autem, de quo Hieronymus, esse non poterit, sicut & ipse fatetur, cum Ephau seu hædera, non caudice nixa sit, ut kikeon, sed per muros & arbores complexa ramos serpit ubicunque inhaerit. Ideo uiciniores uero uidetur esse qui cucurbitam reddiderunt, quam hæderam: quamuis Hieronymus eos exagitet, cucurbitarios eos uocans.

Non magni refert autem utro uocabulo utamur, neque est ut de nomine contedamus, si de re constet. Hoc quidem uerum est, quanquam eius arbusculæ ea natura sit, ut subito crescat, tamen miraculo hic una nocte in tantam excreuit syluulam propter Ionam, & Ionas diu sedit sub hoc umbraculo, forsân totis his quadraginta diebus. Nam textus dicit quod exierit urbem, cum uideret Niniuitas conuerti, & sedit è regione urbis ut uideret an urbs euerteretur. Male enim habebat hoc Ionam, quod uidebat eos penitentiam agere, & iam tum metuebat fore, ut Niniue non subuerteretur. At post 40. dies, cum iam uideret præscriptum illud tempus lapsum esse, ibi primum incipit stomachari, prophetiam non ex-

IN IONAM

peccatum habere euentum, ibi remurmurat Deo, et
 tamen humiliatus & pudefactus cogitur redire do-
 mum, non tamen sine magno profectu & eruditi-
 one uoluntatis Dei. Ex illo discimus Deum esse sal-
 uatorem omnium hominum, non tantum Iudeorum,
 quemadmodum Paulus 1. Timoth. 2. dicit, Deus uult
 omnes homines saluos fieri, & ad agnitione ueri-
 tatis peruenire. Deinde discimus, nobis gentib. qui
 ultimi hora undecima uenimus in uineam, & nihil
 laborauimus planè gratuito & indignis obtinere
 gratiam, cum ea nobis non sit promissa, ut Iudaeis.
 Vtinā grati essemus, eaq; sic gratuito donata, utere-
 mur ad salutē, quemadmodū hic Niniuitae fecerunt,
 ne postea ingratitude graues daremus poenas, ut
 Niniuitae postea dederunt. Nam haec historia Iona
 ideo scripta est ut ostendantur nobis Dei mirabilia
 opera, nempe Verbum Dei ibi maxime afferre fru-
 ctum, ubi minime putamus. Econtra, ibi minime fru-
 ctificare, ubi maxime speramus. Nam hic adeo crea-
 dunt Idololatrae gentes Niniuitae, non habentes ul-
 las promissiones nec Verbum Dei. Econtra Iudaei
 non credunt, quibus datae erant promissiones: non
 desperemus ergo de ullius hominis salute, nec etiā
 ulli nimium tribuamus.

Hic dicit propheta, in Niniue fuisse plusquam
 centum & uiginti millia hominū, ex quibus uerbis
 conijcere

conijcere possumus urbis magnitudinem. Nam cum exprimit centum & uiginti millia, aliquid etiã adijciens, satis indicat quòd in ea urbe centum & triginta millia hominum non fuerūt, aliàs clare dixisset ultra centenarium, plusquàm triginta milia aut ducentena millia. Constat autẽ eam urbem non usquẽ adeo prodigiosæ magnitudinis esse, in qua ducenta sint hominum millia, presertim si floreat, ut hic Niniue regia urbs fuit, et metropolis in toto regno Assyriorum, nisi uelimus ita intelligere hic textum, eorum hominum qui non cognouerunt dexterum, aut sinistrum tantã fuisse multitudinẽ, quales sunt pueri aut fatui, adulterũ uero & senum longẽ fuisse maiorem numerum. Ego autem hanc interpretationem non sequor, sed illos in uniuersum omnes non cognouisse quid dextrũ aut sinistrũ esset, quem admodum nos dicimus pro nostro Germanismo, Sy wuften ueder dis noch das, neq; hoc neq; illud cognitum habebant in rebus diuinis, utpote qui expertes erant legis Mosi & prophetarum quibus erudirentur, quomodo & interne & externe, tum in spiritualibus tum etiã corporalibus, se coram Deo gererent. Sic enim more scripturæ intelligi potest dextera pro internarum & spiritualium rerũ cognitione. Sinistra, pro cognitione corporaliũ & externarum, Deo enim seruiendũ est corpore & spi-

IN IONAM

ritu. Sed de his nunc satis, nunc Ionæ historiam per allegorias tractabimus, quarum tres esse inuenies.

PRIMA

Ionas Hebraice significat columbam, nunc in nouo testamento scimus in columbæ specie aduenisse & missum esse spiritum sanctum, Lucæ 3. & Iohannis 2. & in primis manifesta reuelatio spiritus que facta est ad ebuccinandum Euangelium in toto mundo, & nomen Iesu Christi. Sic ut Ionas hic suo uocabulo, typus sit spiritus & officij ac ministerij quod in mundo obit, spiritus nempe Euangelij. Nam omnes Apostoli & ministri Verbi, debent esse Ionæ et columbæ, id est, habere spiritum ut nihil ex sese, sed omnia ex spiritu sancto doceant & faciant, quemadmodum & Christus Matth. 10. discipulis suis iniungit, Estote, inquit, prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ, id est, prædicate Verbum Dei pure & simpliciter, nihil addentes, ut suggerit spiritus uobis, & circumspecte ambulantes, nec unquam tamen malis artibus tractantes. Ninue sonat Hebræis pulchrum aut formosum, quemadmodum urbs splendidis ædificijs ornata, formosa est. Atq; ea est typus mundi, opibus, uoluptatibus, sapientia, honoribus, & hypocritica sanctitate florentis. Sed hæc tota species nihil est, quam abominatio coram Deo. Quod autem hæc Ninue audit Verbum, & induta

& induta saccis, sedens in cinere, agit poenitentia,
 indicatur quid operetur & agat Verbum Dei in mut
 do. Per Verbum haec omnia cuertuntur, ut homines
 de sua iusticia, robore, opibus, breuiter omnibus hu
 manis desperantes. Contemptis uoluptatibus & ho
 noribus omnibus mundi, agnoscant suum peccatum,
 infirmitatem, miseriam, ut pudeant coram Deo,
 ingenuè se profitentes miseros et peccatores. Hoc
 est uere sedere in cinere, saccis indui, & ieiunare.
 Ibi etiam iumentis indicitur ieiunium, id est, corpo
 ra sua ibi castigant homines, & in seruitutem redi
 gunt &c. Quod autem Ionas e iudaea mittitur in ter
 ram longinquam, innuitur spiritum & Verbum Dei
 auferendum esse a iudaeis, & dandum gentibus, quae
 admodum Christus Matth. 22. dicit, Amen dico uo
 bis, auferetur a uobis regnum, & dabitur genti fa
 cienti fructus eius &c. Quod autem Ionas ad ma
 re fugit, & tot ac tantis periculis exercetur, cru
 cem & afflictiones significat, quibus Euangelium in
 mundo undiq; premitur. Semper ministerium Ver
 bi uidetur imbecille, & fugienti simile, solentq; ini
 tio omnia apparere desperata, quasi iam ruitura.
 Nihil infirmius, nihil stultius uidetur esse Euange
 lio, eo quod concionatores & Apostolici tales sunt fu
 gitui, id est, imbecilles, & contempti homines.
 Mare, id est mundus ille ut est potetissimus, ita ubiq;

I N I O N A M

furit & insanit. Cetus autem est horribilis, & suo
 immani rictu & dentibus illis trabali magnitudine,
 hoc est, Sathan terribilis est & formidabilis, & mi-
 natur, infrendens suis dentibus, id est, insultat pijs
 potentia Regum, principū, nusquam non in pericu-
 lum & cadem intentans. Sed tamen Ionas mirabi-
 liter seruat diuina potētia: & Verbi cursus, neq;
 fuga Ionæ, neq; tempestatum ac maris saeuitia po-
 test impediri. Sed omnibus periculis superatis per-
 rumpit, tandem peruenit Ninue. Ita etiā, licet mi-
 nistri Verbi per omnia uideantur infirmi, uiles, &
 contempti, mundus ubiq; in præcellenti splendore
 & potentia, tamen Dei Verbum & Euangelium, est
 contra hæc omnia inuictū & longè potentius. Pro-
 inde si semel in uniuersum omnes possent occidi, et
 quasi absorberi concionatores, tamen idipsum tan-
 tum uires adderet Euangelio, tamen eo concita-
 tior & fortior futurus esset cursus Verbi, sciscitan-
 tis alijs, & sic pudefacta omni sapientia & iusticia
 mundi, ut uideamus in Apostolis accidisse. Hæc ad
 nostram consolationē scripta sunt, ut nec nos terre-
 amur huius maris tempestatibus, & huius tanti ce-
 ti rictu, certi fore, ut nostrum quoq; Verbum felici-
 ter uincat, & nostrum Euangelium potentius sit his
 omnibus.

S E C V N D A.

Altera est de spiritali persecutione, quomodo
 agatur

agatur cum peccatore, quando spiritualiter mori-
 tur & uiuificatur, id est, quando est iustificandus et
 à peccato liberandus &c. Primum enim inest no-
 bis peccatum, quod cognatum est nobis per inobe-
 dientiam Adæ, quod & nos nostra inobedientia et
 sceleribus uarijs impie uitæ auximus, & sic subin-
 de fugimus à facie Dei, non obedientes uoluntati et
 imperio Dei. Hoc peccatum tunc primum ingraue-
 scit, quando à Verbo Dei delabimur in hypocrisim,
 & uarios cultus, & impietate cordis externa san-
 ctitate fucamus. Hæc enim inobedientia est fuga lo-
 riæ à facie Dei. Interim quod non sumus renati, sed
 adhuc ueteris Adæ, nulla est in nobis cognitio Dei,
 sed longè absumus à Deo, haud aliter atq; filius ille
 parum frugi in Euangelio. Quod autem Ionás fu-
 git ad mare, & ad nullum certum locum, signifi-
 cat peccatorem cum à Deo profugit, & sine Deo
 est, nullæ certitudini usquàm posse inniti, sed uehi et
 ferri iuxta mundi & carnis desyderia: quocunq;ue
 enim Sathan impellit & aufert, neq; scire aut cogi-
 tare tunc cæcum quo auferatur, sed tantum inhiare
 fugæ, & reiecta obedientia Dei, sui animi somnia,
 & bonas intentiones sequi: Descendit uero Iapho,
 inuenit nauim paratam, numerat ilico nauulum, con-
 scendit, cōsopitur in naui, et sic dormiēs auehitur.
 Iapho Hebræis sonat pulchrum, formosum, hic ite-

IN IONAM

piorum est cœtus et congregatio eorum, qui sanctam
 uitam simulant tantum, & non timent Deum. Hic
 est locus aptus inobediencie & electicie sanctita-
 ti. Nam ibi inuenit nauim paratam, id est, hypocri-
 ta inuenit modum & formam uitæ, quæ sibi uidetur
 esse idonea ad salutem, qua possit recte duci, ut est
 lex Dei iuxta humanam opinionem intellecta. ibi
 inuenit nautas, id est, doctores talis humane iusti-
 cie & operum legis, illi abducunt eum, dubium &
 incertum quo ducatur, sed tantum in mediū mare.
 Nam in talibus hypocritis non sunt conscientie cer-
 tæ aut firmatæ Verbo Dei, sed circumferuntur quoa-
 uis uento doctrine. Illis Ionas persoluit nauulum.
 Nam tales doctores sunt animalia uetris, omnia ha-
 bentes in questu, turpis lucri gratia facientes om-
 nia, & illis nemo non libenter numerat, illi ditantur.
 Nam & Deus populo Israel ut mercenario
 & populo legis ac operum, terram Canaan, & re-
 liqua corporalia dedit. Apostolis autem & Euangeli-
 stis nihil datur, sed suorum bonorū rapinas sus-
 tinere coguntur. Hanc nunc nauim conscendit Iona-
 nas, hoc est, hanc doctrinam audit, iacetq; ibi, stertit,
 id est, securus est, & putat secum bene agi, atq;
 sic consopitus, ipse sese non sentiens, uehitur. Sic
 enim sunt securi omnes iusticiarij, qui suæ hypocri-
 sis tam profundo somno consopiti stertunt, ut non
 sentiant.

sentiant peccatum suum, ut Salomon dicit Ecclesi.
Obedientia melior quam uictima impiorū, qui igno-
rant quantum mali faciant. Ecce hoc est in Iapho,
& in ima nauis descendere, hoc est, è sublimi &
editiori Hierusalē, id est, ex Dei obedientia descen-
dere in formosam Iapho, id est, speciosam hypocri-
sim bonæ intentionis, & humanæ ac propriæ opini-
onis. Ibi nunc superuenit Deus, & repente hūc san-
ctum inobedientem excitans, eius peccatum patefa-
cturus, ut tota illius sanctitas pudefiat, immittit tem-
pestatē, id est, sensu iræ & horribilis iudicij diui-
ni reddit perterritū. Ibi omnis fiducia propriæ san-
ctitatis & iusticiæ euanescit in morem fumū, ibi de-
sperant naucleri simul, & qui uehuntur, id est, do-
ctores & discipuli ibi primū sentiunt opera, nō con-
sistere coram uultu Dei, ibi subitus naufragij me-
tus omnes semel attonitos, pauesactos exanimari et
albescere facit. Ibi quilibet inuocat Deū suū, id est,
bonorum ut cunq; suorum operū iusticia nitens, con-
solationem quærit. At nullum illorū Idolorum au-
dit, nam omnes uerū Deū ignorant, ibi excitant Io-
nam, ibi primum fiunt ueri doctores legis, lex suo
uero fungitur officio, non docens amplius externā
iusticiam, quæ per opera est, sed ostendens peccatū
& iram Dei, & perterrefaciens conscientiam. Et
hoc sibi uult etiam missio sortis, qua quæritur pec-

IN IONAM

eatum, & tandem inuenitur reus Ionas. Nam lex à
 querenda & urgēda conscientia nō desinit, donec
 peccatores inuenerit, et ad confitendum peccatum
 perpulerit, ut Dauid Psal. 37. dicit, Cum tacui inue-
 terauerunt ossa mea. Hæc autem subita sortis alea
 indicat, quòd repēte cum minime putamus Deus se-
 pe ferit & percutit corda sensu legis & peccati.
 Non igitur cum nos præcogitamus, sed quādo omni-
 niū minime putamus, supuenit paterfamilias &
 & inuenit nos alios quā uellemus.

Ibi Ionas nunc cogitur agnoscere peccatum, &
 ad legis accusationē reum se fatetur, aliās non ces-
 sat tempestas. Quanquā autē summo & maximo
 conatu remis incumbūt, ut appellant ad littus, tamē
 nihil efficiunt, hoc est, talis cōscientia licet conuicta
 sit, tamen adhuc eluctari cuperet, & effugere mor-
 tis sententiā, licet iam ipsa in se acceperit mortis
 responsum, licet ipsa sese fateatur reā, ut uideat in-
 uitabile iudiciū. Et hoc est q̄ Ionas nō hic ipse desili-
 endo se precipitat, sed ab alijs è nauī proturbatur.

Tandem Ionam precipitant in mare, cum aliter
 huic malo occurri non potest, suppliciter præca-
 tur, ne Deus illis sanguinem innocentē imputet, &
 iam ualde timētes Deū, sacrificijs cedunt Deū &
 Hoc est quod Paulus Rom. 7. dicit, Lex est bona, ius-
 ta, & sancta, et nihilominus mortificat, & irā op-
 rat.

ratur, facit ut irascat Deo, sentiam iratum Deum.
 Qua de re alio loco differetur latius. Quod autem
 Deū timent & colunt, indicatur legem, quādo suo
 uero fungitur officio, esse Dei diaconiam ad mortifi-
 candum & humiliandum, quæ antea cum adhuc es-
 set in lapho tantū, id est, in speciosa hypocrisi ope-
 rum & iusticia humana, seruebat uentri, accipi-
 ebat naulum, & tantū faciebat securos stertentes,
 & pœnitere nescios hypocritas.

Hic uero horrendus ille cetus nunc adest, deuo-
 rans Ionam, id est, mors & infernus sequitur. Nam
 is est ordo harum rerum: primū lex, deinde per le-
 gem peccatum, peccatū autem consequitur mors,
 ut Paulus 1. Corinth. 15. dicit, Lex est potentia pec-
 cati, peccati autē stimulus mors est. Hoc est, si con-
 scientiæ essent sine peccato, mors eas non posset le-
 taliter uulnerare, nec discruciare, sed planè iner-
 mis hebetata cuspide ac sine stimulo esset. Cum au-
 tem peccatum sentitur in conscientia, mox suis le-
 talibus telis mors instructa & armata, ream adori-
 tur & inuadit conscientiam, uultq; hominem tru-
 cidare, et trucidat eterno homicidio, nisi gratiæ ad-
 sit auxilium. Sic etiam si lex nulla esset, id est, si ea
 lex non esset quæ fungeretur suo uero officio, ibi et-
 iam nullum esset peccatū, id est, peccatū non senti-
 retur, esset inefficax & quasi inermis: sic fit quādo.

IN IONAM

tales Ione, id est, tales iusticiarij securi in nauis con-
 sopiti stertunt. Quemadmodum etiam in natura ha-
 bet, ubi non est lex, ibi nullum peccatum est. Quan-
 do autem lex uenit, mox adest etiam peccatum, sen-
 titurq; in consciētia. Quam nunc horribilis aspectu
 fuit Ione immanis rictus illius beluæ, tam horribi-
 les sunt minæ & terrores mortis, conterrita, &
 peccatrici conscientia. Ibi nunc Ionas per tres dies
 & tres noctes moritur in uentre ceti, id est, pecca-
 tor in tātis angustijs, terroribus & pauoribus mor-
 tis luctatur, tamdiu donec desperet. Nam intra tri-
 dui spacium facile dijudicari potest, num quis effla-
 rit animam. Nam qui in tertium diem mortuus iac-
 cet, illum expirasse certum est, etiamsi toto triduo
 non iacuerit, hoc est, quando per unū diem & inte-
 gram noctem iacuerit, nulla spes est uitæ. Nam ille
 aliquid precedentis & insequētis diei atigisse po-
 test, ut triduo mortuus iacuisse uere dicatur. Hoc
 triduum autem, re potius, quam spacio temporis in
 spiritali hac morte, & in eiusmodi scilicet tentati-
 onibus longum est, nam ictu oculi fieri potest, ut et
 magnitudo, & tantus tentationum impetus adigat
 ad desperationem. Mox superuenit post tantā mor-
 tem uiuum Verbum Dei, id est, Euangelium gratiæ:
 & dicit pisci, id est, mandat morti, ne hominem per-
 dat. Ibi tum erumpit quasi è fumo flamma fidei, &
 liberatur

liberatur homo simul à peccato & à morte, uiuitq; hilari & erecta cōscientia, in gratia & iusticia Christi. Atq; hic primum Ionas Psalmū præ cordis abundantia eructat, In uoce laudis immolabo tibi. Et mēro affectu obiurgat eorum insaniam, qui relicta misericordia, in uanitate confidunt. Nam homines sicutati, sic quasi camino probati experiuntur uere quā excellens sit potentia & efficacia, quā magna amplitudo gratiæ fidei, & quā præ illa omnia nostra opera & merita, totaq; iusticia legis, nihil sint quā uanitas. Ex eiusmodi hominib. postea fiunt uere Theodidacti, & potentes magistri in Ecclesijs, qui maximo fructu possint docere & gubernare Ecclesias, cum non tantum ex libris sapiant, sed simul ex spiritu & experientia. Illorū tunc uoces & uerba uiua sunt, potentia, & penetrātia, ut hic Ionæ uerbum ad Niniuitas indicat.

T E R T I A.

Tertiam Christus ipse de se exposuit, Matth. 12. Quanquā non per omnia allegoria sit, sed potius parabola & similitudo. Nam Christus tantū eam partem historiæ attigit, quæ de mansione in ceto loquitur. Sicut Ionas, inquit, fuit tribus diebus & tribus noctibus in uentre ceti: ita filius hominis erit in corde terræ, & uocat signū Ionæ, id est signū quod Ionæ simile sit. Hoc triduum autem non exponit al.

IN IONAM

legoricōs, quemadmodū aliās in allegorijs solet fi-
eri. Ideo similitudo potius est quā allegoria, et
nemo auderet sic interpretari, nisi Christus ipse sic
exposuisset. Verum de hoc non est ut hic differā-
mus copiosius. Cum historia Christi toto orbe di-
uulgata sit, quomodo mortuus sit, et resurrexit ter-
tio die, et quomodo signum illud magnum sit, da-
tum incredulis Iudæis, imò toti mundo propositū,
per Euangeliū, ut sciant quomodo omnes per hoc
signum et mirabile opus Dei, redempti sint, ut uer-
bum hoc signi huius et resurrectionis Christi ap-
prehendatur uera fide. Offenditur autē totus mun-
dus hoc signo, in primis Iudæi, et est eis scandalū
atq; stultitia. Sed tamen hoc signum manet in eter-
num, nec datur eis aliud ut uellēt. Nam immota ma-
net uox illa Christi, Generationi huic prauæ et ad-
dulteræ, non dabitur aliud signum, nisi signū Ioa-
næ prophætæ, de quo et alibi diximus.

Ultimo restat allegoria hæc uitis albæ, et uera
miculus uastator amoenissimi umbraculi sub aurora
et c. Hæc pars historiae non tantum de cogitationi-
bus stomachantis Ionæ exponenda est, sed et ualde
de quadrat ad Iudæismum, qui non inepte compara-
ratur uiti albæ. Primū enim uitis alba lata folia habet,
adeoq; tota nihil aliud est quā syluula densa
foliorum, apta ad concinnandū tabernaculum, quo
Ionas

C O M M E N T A R I I.

Jonas cōtra solares radios defendatur. At nulla hic
 mentio fit fructus, folijs tantum illa arbuscula luxu-
 riat, expers fructus. Ea folia sunt lex Dei, sicut Pau-
 lus dicit Roman. tertio. Concredita sunt illis elo-
 quia Dei, &c. Sub horum foliorum textili taberna-
 culo sedet Jonas, id est, propheta & sancti patres
 sub Iudaismo fuerunt, & sub illa pædagogia legis,
 & uariarum cæremoniarum, ut sub temporalita-
 bernaculo usque ad Christum. Nam ille cultus, illæ
 cæremonia, nihil erant quàm tabernaculū, ad æsta-
 tem tantum, quod non erat duraturum, nec fructus
 allaturū ullos. Nam opera legis sine spiritu neminē
 iustificabant, quanq̄ etiam tempore legis multi erāt
 in Israel fide promissionū et spiritu uere iustificati,
 & non inscij libertatis. Ideo & Christus ficum fo-
 lijs luxuriantem, fructibus tamē carentem, excra-
 tur ut arescat, quod totum omnino similitimum est
 huic uitæ albæ. Sed tamen Jonas nihilominus gaudet
 de hoc tabernaculo, & confidenter expectat Nini-
 uitarum & urbis euerfionem. Nam mire hoc titila-
 bat Iudeos, quod soli haberent legem & prophe-
 tias, cæremonias & cultum, ducebant gentes esse
 abominationem, ut hic Jonas Ninuitas. Cum uero
 iam maxime sibi in hac re fidunt Iudei, & maxime
 gloriātur se solos esse populū Dei, & cum iam uni-
 us delectatur ille Jonas suæ albæ uitis umbraculo,

I N I O N A M

immittit Deus uermiculū, qui uno ictu totam illam
 amœnitatē uastat, hoc est Christus, cum Iudæi maxi-
 me pharisaico fastu inflati, ualde gloriarētur se so-
 los esse populum Dei, uenit Christus cum suo Euan-
 gelio, & quasi denticulo percussit uitam albam, id
 est, prædicauit contra iusticiam legis, & abroga-
 uit totam legem, per spiritum sanctum, omnesq; li-
 beros reddidit à lege & potentia, ac maledictione
 legis. Hinc subito exaruit Iudaismus in toto mun-
 do usq; in hodiernum diem, omni flore exitus. Sic
 ut nullus Patriarcha aut propheta amplius sedeat
 sub umbra eius. Nam Iudaismus finem habet, &
 Christus est uermiculus ille, ut Psalmus dicit uige-
 simus primus, Ego sum uermis & non homo. Ver-
 mis autem dicitur, quòd à mundo contēptus & cru-
 cifixus sit. Quòd autem uermiculus non uesperis,
 sed mane sub auroram arrodit & uastat umbracu-
 lum hoc, significat quòd ille casus Iudaismi factus
 est sub tempus gratiæ, iam exoriente in toto mun-
 do Euangelij luce, & nouo testamento. Nam qui in
 tem albam mirabiliter fecerat crescere, ille idē stu-
 bito immisso uermiculo, omnem eius florem perdi-
 dit & decussit. Sic & res Iudaismi, & tota illa glo-
 ria Israeliticæ gentis uarijs & magnificis Dei ope-
 ribus inualescens mirabili Dei potētia, repente cre-
 uit, neq; uiribus proprijs eò euasit, ut hoc historia
 etatis

etatis Mofi, & tempora Regum testantur &c. Vt
 nunc alba vitis exaruit, sic etiam cecidit (cum hora
 uenit Euangelij) totus Iudaismus. Hic nunc Ionas
 irascitur ex duabus grauibus causis: primum quod
 alba vitis exarescit, & tam subito amittit suum um
 braculū, deinde quod Niniue non subuertitur. Hæc
 autem indignissima res uidebatur esse etiam mul
 tis magnis sanctis &c. quod reiectis & desertis Iu
 deis Niniuitæ, id est, Idololatæ gentes participes
 gratiæ, & populus Dei facti admitterentur ad E
 uangelium. Atq; ibi radij solares sic urunt caput Io
 næ, ut penè nimio æstu exanimatus concidat. Nam
 & Paulus Rom. 10. in tanto fuit dolore & angustia
 cordis (Iudeis sic pereuntibus) quod anathema ef
 se pro fratribus & uelit & cupijt. At Ionas respon
 sum accipit, grauiorem & digniorem esse causam
 iræ, quod Niniue pereundum esset, quàm quod ui
 lis arbuscula exaresceret, minus esse damni si hæc
 arbuscula exarescat, quàm ut tam populosa urbs
 subuertatur. Hoc est quod Paulus Rom. undecimo
 dicit, per lapsum Iudæorū salus contigit gentibus,
 hoc est, multo præstabat collabi Iudaismum, & il
 lum cultum legis, qui tamen sine spiritu, tantū quæ
 dam sylua foliorum est sine fructu, quàm ipso ma
 nente, totum mundum perire. Sic stat Dei uolun
 tas & sententia, & hoc etiam est iustum. Merito et

IN IONAM COMMENT.

Pro nos gentes agimus pro incōparabili misericordia. Nam in hac quidem tam sancta gratuita uocatione nobis gentibus sita est salutis & omnis beatitudinis summa, & Iudæi si suo pharisaismo relicto credant promissionibus, eadem salus & benedictio contingit ut heredibus, quam det nobis omnibus IESVS Christus. Amen.

FINIS.

Hagano.e, per Iohannem Secerium.

Anno, M. D. XXX.

Mense Septembri.

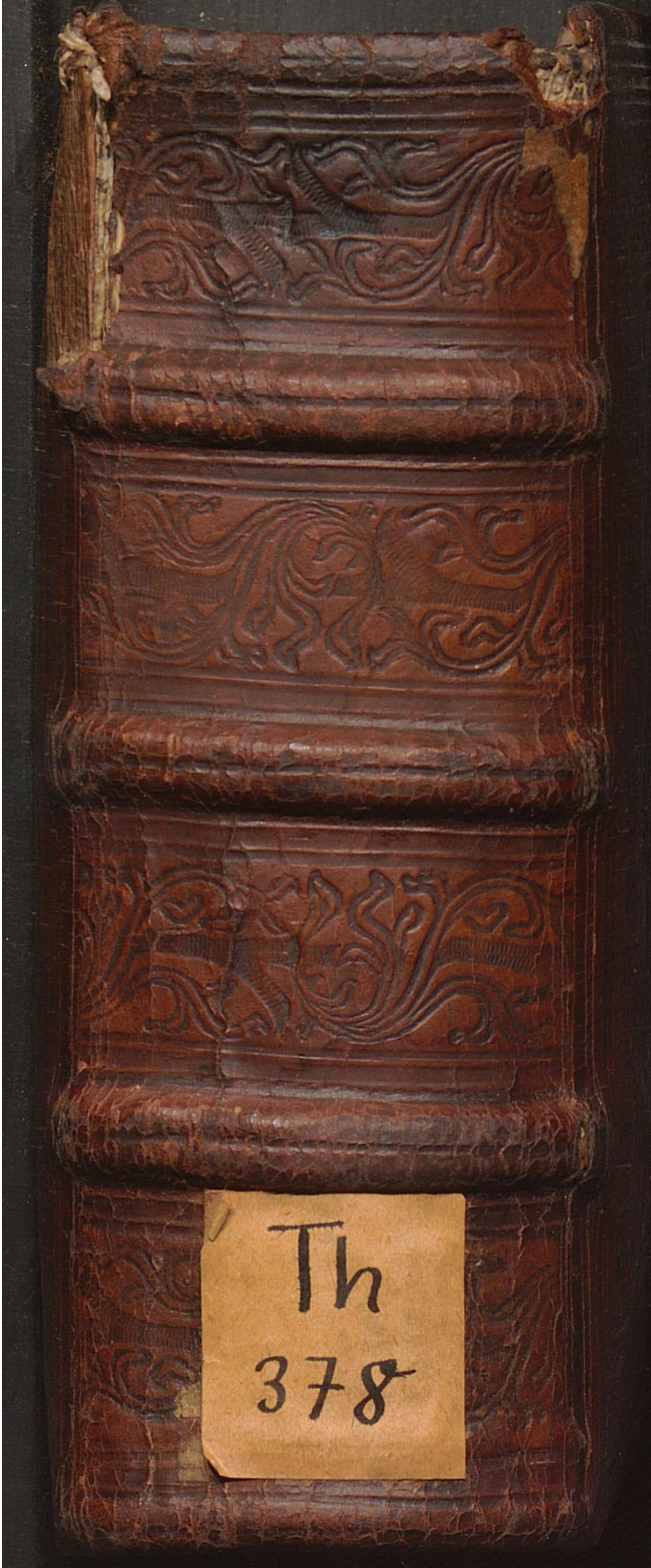
Magister Johannes Sebastianus
anno M. D. LXX.
die 24. Septembris

Th
378